

Prílohy

Prílohy obsahujú doslovné prepisy rozhovorov s rodinami, ktoré sa zúčastnili výskumu k diplomovej práci.

1.rozhovor

Matka A. (36), Otec N. (38) Deti : dcéra Radka (6), syn Norko (10)

Rozhovor prebehol s matkou a otcom.

J: Takže, Tebe čítali v detstve rozprávky?

A: Nie, nečítali mi. Ja som si čítala sama, ale to viac si pamätám, že až v puberte.

J: A mala si predsalen nejakú obľúbenú rozprávku, keď si bola malá?

A: Čo ja viem... Asi Psíček a Mačička. Bola taká rozprávka, nie? (úsmev)

J: Hej, hej, bola. No a z tých takých ľudových, klasickejších..?

A: Jaj no jasné. Soľ nad zlato, Tri oriešky pre popolušku.

J: A mala si nejakú tak obľúbenú, že si si ju čítala viackrát, častejšie?

A: Nie, nie... Ja som si vždy len raz prečítala a som šla na ďalšiu.

J: Dobré. Tak a deťom si čítala rozprávky?

A: No hej, hej...

J: A asi od akého veku?

A: No tak od 5-6, keď už sme vedeli, že rozumejú, tak sme im čítali. Predtým sme im aj s N. (manželom) vymýšľali vlastné, také o Červenej Karkuľke a sme aj deti do toho dávali, ako postavy. A im sa to viac páčilo, keď to bolo aj o nich.

J: A pamätáš si na nejaké, ktoré sa im veľmi páčili? Že ju chceli počuť stále dookola?

A: Vieš, ja si nepamätám všetko, to toľko toho bolo.... Ja sa idem pozrieť do poličky, bo tam sú tie knižky. Ozaj si nepamätám.

Odišla pre knihy.

A: Lebo ja už si nepamätám, vieš, že ktoré. Počkaj, takže najprv išli... Toto si Norko číta sám (ukazuje na knihy na vrchu). No a Krtka a Nohavičky, Rozprávky z dvora veselého gazdu.

J: Aha, tam je aj písané. (prezerala som si knihu o Krtkovi – vyzeralo to ako leporelo bez textu) Ja som poznala Krtka, len čo bol kreslený, že nezvykol byť ani v knižkách text.

A: Hej, hej tak. Potom Čarovné Vianoce, ne až tu boli Rozprávky z dvora veselého gazdu Fera, potom ten Klások, Čarovný svet rozprávok, to bolo tiež také dookola. Princ Bajaja a iné rozprávky, to tiež bolo dookola. Čiže tote boli tak dookola. Aj to Pinocchio. A teraz čo najnovšie... si začal čítať malý Tajomstvá Robinsonovcov, KungFu Panda, a ešte keď išiel do prvého ročníka, toto som im čítala aj Radke a to bolo asi tri roky dozadu. Rozprávky od štrbavej opičky, to bola jeho prvá knižka, čo dostal v škole. No a momentálne sa číta, už mu nečítam ja, číta tieto,... čo to má najnovšie, tie také záhady.. moment...(odišla sa spýtať syna). Klub záhad, ale to si on číta teraz ale už sám. No malá dostala tiež teraz prvú knižku rozprávok, ale to tiež som zabudla jak sa volá. Vrkôčkine tajné objavy a to čítame spolu. No a číta jej to Norko (syn) alebo ja, poväčšine tak že sa striedame, keďže Norko dostal teraz dvojku z čítania. Boli prázdniny, vieš. No a veľa sme odoberali Adamka, časopis a stamaď sa čítalo veľa, lebo tam bolo aj to maľované čítanie a tak. A čo ešte?... No a odkedy máme internet doma, tak sú väčšinou rozprávky na internete, alebo poprípade sa napalujú dakedy.

J: Takže skôr takéto... No a predtým, keď Ty si im čítala, tak Ty si skôr vyberala, že ktoré konkrétne rozprávky im budeš čítať?

A: Ne, oni si vyberali. Tieto sa čítali dookola, keď ešte malý bol prvák, čiže ešte neovládal tak čítanie, tieto išli najviac, stále dookola.

J: No, ale to boli také knihy, čo Ty si vlastne vybrala pre nich, že sú knižky doma, z tých Vám môžem čítať ta si vyberte. Alebo jak to vyzeralo?

A: Nie nie, zaradom sme išli. No oni si vybrali knižku, povedali mi, mamka čítaj Pinocchio a to bolo aj celý týždeň Pinocchio. Už mi z toho šibalo, z Pinocchia ale išlo furt dookola Pinocchio. No a keď som im povedala, že aj dačo iné by trebalo, tak si vybrali Princ Bajaja a išiel týždeň Princ Bajaja. Oni si vybrali, R. (dcéra) si vybrala. Norko si tak nevyberal, jak Radka mi ukazovala : Mamka, čítaj mi rozprávky z Veselého gazdu. No a ja som sa jej spýtala ktorú... Neposlušný Gusto, alebo ďalšiu. No a ona stále chcela totu totu o tej myške. Viem, že tu bola taká myška, čo sa strácala. Nie oni si vybrali. Dobrodružstvo Myšiaka Miška, tak sa to volalo.

J: A teraz keď si môžu vyberať rozprávky aj tak že na internete, tak....

A: Nečítajú rozprávky na internete, skôr si to napalujú a pozerajú.

J: Hej hej, ale že jaké sú to rozprávky?

A: Mmmmmmm, čo sú to teraz, jaké rozprávky?... Väčšinou sú to tie moderné rozprávky, vieš napríklad KungFu Panda, Shrek a také, Robinsonovci. To nám taťo napaluje také veci, ja úplne ani neviem, čo tam máme. Ale sú to také moderné rozprávky. A keďže ide teraz ten, čo to, Disney Channel, tak tam im ide Hannah Montana a tí

traja speváci, a High school musical, a dajaké tri dievčatá čo sú vodné víly, či čo a o dajakej rodine kúzelníckej. Tak oni skôr väčšinou už telku pozerajú, ale keď majú zákaz, tak sa číta rozprávka. Ináč to nejde, aj zákaz treba. No a tento Disney Channel máme len na dva mesiace, takže budú sa čítať knižky a nebude sa sedieť pri telke.

J: A Tebe sa chce im čítať?

A: Vieš, čo, dakedy ne. Vieš, čo mám dakedy dosť akože nechce, ale keď ona ma dakedy tak prehovorí. Mí povie : „Mamka, a to je Ti prednejšie toto, ako ja Tvoja dcéra?“ Radka ma vydiera.

J: Čiže ona chce, aby si jej čítala.

A: Áno, Radka áno. Malý nebol taký, že by sme mu toľko.. Radka, tá vyslovene zaspávala, každý boží večer rozprávka. Keď ešte mali spoločnú izbu, čiže keď boli spolu, teraz už majú každý sám, a teraz keď si ľahnú, tak zaspia skoro, aj preto, že začala škola. Ale teraz dostala tú knižku zo školy, tak čítame knižku. No a čítame si tak, že po stranách, alebo po kapitolách. Ale väčšinou po celej kapitole.

J: No a Ty si myslíš, že je to na niečo dobré, to že im čítaš rozprávky?

A: Asi hej. Radka je zato taká rebecka, aká je. A aj pre slovnú zásobu. Nechce sa mi dakedy už čítať, keď mám za celý deň dosť, človek i v robote, i doma Ti treba a ešte s nimi aj sa učiť. Teraz sa sriedame, lebo Norko kvôli tej dvojke z čítania má za úlohu jej čítať. A vyjednáva so mnou, že len jednu stranu, ale nie, musí až do konca celé. Ale najnovšie ich zaujímajú oboch encyklopédie. Keď vidia niečo v telke, chcú vedieť kde žije nejaké zvieratko, skade je, čo žerie, tak potom si to hľadajú v encyklopédii. Aj také ich zaujímalo o ľudskom tele – Bol raz jeden život. No a potom sa ma vypytovali, že čo je čo a jak prišli na svet a také informácie im musíš podať tak detsky. No a jak som hovorila, tak veľa rozprávok už len pozerajú, lebo im Norbi (manžel) napal'uje. Ale zase, musím povedať, že oni chcú knihy, lebo keď v škole sa rozprávajú o tom, že kto čo čítal, tak Norko príde domov a povie, že chce takú knihu a takú knihu. Ja som veľa čítala, tie také zamilované knihy, najmä keď som bola mladá. Vtedy som oveľa viac aj ja čítala. Aj teraz mám rozčítanú jednu knihu, ale neviem ju dočítať, lebo nemám čas. A môj muž prečítal asi jednu knižku za život, on ani deťom veľmi nechcel.

J: A keď si im čítala, tak to bývalo tak, že ste si do nej spolu ukazovali?

A: Nie nie, oni spinkali, ležali. Popríklad chodila Radka a stála pri mne a mi ukazovala. Ale to som ju potom vyhánala, lebo ju to prebralo, čiže mi nechcela spať. Radka hej, Norkovi to bolo šumafuk.

J: No a myslíš si, že okrem toho, že z Radky je rebecka, tak im aj niečo iné ponúkajú rozprávky?

A: No ja si myslím, že hlavne slovnú zásobu, vieš a hlavne čo sa týka rozprávania a takých výrazov, aby ich poznali. Človek býva na dedine a aj doma rozpráva poväčšine po východniarsky a niekedy sú také slová, že sa pýtajú a to čo znamená, no a som im musela preložiť a vysvetliť. A trochu asi, aj taká fantázia... akože ... malý jeden čas nevedel rozlišovať, čo je reálne a čo je vymyslené. A mali sme takú dilemu v škole, že si veľmi rád vymýšľal. A potom som volala pani učiteľke a ona mi hovorila, že je to normálne (úsmev). Ta tak sme to riešili.

J: A to teda ako?

A: No sme sa s ním rozprávali, že čo je skutočné a čo nie. Toto bolo v rozprávkach a toto naozaj neexistuje, nefunguje to tak. A toto sme mali asi v takom druhom ročníku.

J: Tak o rozprávkach asi všetko. A ešte, strašíte ich niekedy takým niečím, že pre nich príde bosorka, alebo že od Ježiška nič nedostanú, keď nebudú počúvať, alebo niečím podobným?

A: Bosorkami nie, Ježiškom, že nič od neho nedostanú. No, tak si predstav, že minulý rok som musela Norkovi povedať pravdu, lebo sa mu v škole deti vysmievali, že ešte verí na Ježiška. A keďže sa mi chcel pomstiť za to, že som mu niečo zakázala, tak mi povedal, že to povie Radke a aj jej to povedal, že Ježiško neexistuje.

J: Čiže na Ježiška už neveria...

A: Kým sa dalo, tak sme ho používali, ale teraz už nie. A bosorky u nás neexistujú už. Radka na ne verila do 4 rokov, teraz už nie. Teraz reaguje skôr na polepšovňu, zákaz televízora a zákaz počítača. Chodiť von im nezakazujeme, ani bicykle, lebo to sme radi, že chcú, radšej nech sedia na bicykli, jak na televízore.

J: Čiže skôr nové výtobytky techniky im zakazujete, keď nepočúvajú... No a kým fungovalo to s bosorkou, čertami, Ježiškom... tak oni tomu verili, však? Bolo to na nich vidno?

A: Norko dosť dlho veril, že ho smetiari zoberú, keď bude zlý. A u Radky fungoval Ujo s veľkým vrecom. To keď sa nechcela kúpať, tak Ujo s vrecom nám búchal na dvere.

J: Hej, takže aj toto boli skôr také reálne postavy, nie bosorky.

A: Nie, tak lebo podľa mňa by sa potom báli tých rozprávok a to sa aj stalo, že keď mali v rozprávke, ktorú malý čítal v prvom ročníku, tak v nej mamička rozprávala, že odíde od dieťaťka... no a malý mi začal plakať, že je to veľmi smutné.

J: Čiže potom si už im ani nejaké smutnejšie nečítala?

A: Nie, lebo keby som ich bola strašila s takými vecami, tak ani by to boli dosť prežívali. Ved' jak som vravela, v druhom ročníku nerozlišoval, čo je reálne.

J: A pamätáš si ešte, že čo si tak najčastejšie vymýšľal v tej dobe?

A: Ta vieš čo, ja nepamätám, ale vymýšľal si v škole také veci, čo... No Lenka, keby si ma zadusila, tak si nespomeniem (úsmev).

J: Ved' sa nič nedeje, ja len som zvedavá, či to bolo niečo konkrétne.. ja neviem... napríklad, že má ďalšieho súrodenca, alebo že má čarovné veci, alebo... (úsmev)

A: No, čarovnú moc hej... s čarovaním určite, z rozprávok dalo by sa povedať.

J: A keď si bola malá, Teba strašili s dačím takým?

A: Moja, ja som vieš, jaké mala detstvo, ani sa ma nepýtaj na to. Nerada o tom rozprávam.

J: Dobre.

A: Takže, ja som sa sama učila, ja som si sama čítala, čiže u nás to bolo o dačom úplne inom.

J: Dobre, v poriadku, veď nemusíš o tom hovoriť.

A: Dobre.

J: Fajn, tak asi všetko z mojej strany. Jedine, že by mi Norbi ešte chcel porozprávať dačo. Rád čítaš?

N: Nie. Jednu knižku som prečítal v živote a to boli Hviezdne vojny, čiže nie hrubé (úsmev). Ako keď ma niečo zaujme, tak si to prečítam, ale nie knihy.

J: A Tebe čítali, keď si bol malý?

N: Tak rozprávky hej, mama mi čítala. Nevieam kedy v jakom veku, ale pamätám si, že čítala.

A: Aj im babka číta, keď idú tam.

J: A čo im číta?

A: Tie klasické rozprávky čo sú, Dobšinského a svoje staré knihy.

N: To toľko kníh si doniesla? (ukazuje na stôl s knihami detí)

A: No a Ty ani nevieš, koľko majú.

N: Jak by som nevedel, šak viac som im čítal jak Ty (úsmev).

J: No a smutné si im ani Ty nečítal?

N: Nie.

A: Ale tak oni sú bojzlivé ešte, šak Radku strašil chvíľu Norko, že v škole je dajaká Krvavá Mary, čo chodí a ju vidno len v zrkadlách, ta tak sa vyľakali obaja, že doteraz zaspávajú pri zapnutej lampe. A vidíš, ešte mi napadlo, že sme im kúpili aj CD, kde to bolo len nahovorené, taká rozprávka, ale to sa im veľmi nepáčilo. Bo to, rozprávač ju rýchlo povedal a oni boli radšej, keď sa mohli so mnou rozprávať potom ešte.

2.rozhovor

Matka A. (34), Otec M. (38), Deti : dcéra Alenka (6), syn Dávid (10)

Rozhovor prebehol s celou rodinou, rodičmi aj deťmi.

J: Ako je to s nimi a s rozprávkami? Majú nejaké obľúbené?

A: Tak určite majú nejaké obľúbené knižky, ale... stále len dookola tie isté rozprávky chce, aby som jej čítala, takže to sú možno dve tri.

J: A aké to sú rozprávky?

A: O Červenej čiapočke tam je jedna a aj o Kozliatkach a o Perníkovej chalúpkke, to sú tie také najobľúbenejšie.

J: A Dávid?

A: On veľmi nie, on teraz veľmi nie je na rozprávky. On väčšinou buď už spí, on skôr zaspí. Nevieam, jemu som asi menej čítala, keď bol malý. Ja jej čítam rozprávku, ale on málokedy si žiada.

M: On skôr si pozrie.

A: Aj ona veľa rozprávok pozerá, aj cez deň, keď je doma, to je pravda. Viac menej viac pozerá čo sa týka DVDčok, alebo aj z Minimaxu.

J: A on predtým chcel aby ste mu čítali, keď išiel spať?

A: Hej, ale on si ani tak veľa nežiadal, len sem tam. Jemu som asi menej čítala, keď bol malý.

J: A mal on nejakú obľúbenú?

A: Tak tiež tú o Červenej čiapočke..

M: Ale on jeden čas počúval, mal na CD a počúval o Popolvárovi, Popoluške a ešte dajaká rozprávka tam bola, o tom kohútikovi, o pagáči... O pampúšikovi.

J: Ako ste im začínali čítať? Vy ste chceli alebo až keď si oni vyžiadali, keď chodili do škôlky?

A: Tak asi keď začali do škôlky chodiť, tak už keď im učiteľka čítala rozprávky tak ich to viac zaujímalo to čítanie rozprávok asi tak. My sme sami od seba nezačali.

J: A Dávidko, on si sám číta niečo?

A: No to len naháňať ho musím, aby čítal. Minule sa stalo ale to bolo výnimočné, že išli večer spať a on jej čítal rozprávku. Ona sa ráno pochválila, že jej dve rozprávky prečítal. Akože ja ho musím nútiť trošku do toho čítania, on veľmi nechce, ja chcem aby sa aj zdokonaľoval v čítaní, ale nedá sa ho furt nútiť. Nevieam, či preto že je to chlapec....

M: Ale on radšej si pozrie. Jeho keď to chytí, tak si toho pozerá veľa.

A: Dnes je taká doba – pohodlná, že viac sa rozprávky pozerajú.

J: A oni si aj vyberajú sami, že keď vedia, že ide nejaká rozprávka, tak tá sa bude pozerat'?

A: No tak hej, keď idú reklamy, upútavky, tak sa na to chystajú. Malá sa ma pýta, že kedy je ten deň, kedy je tá hodina, že už pôjde tá rozprávka. Ako cez Vianoce Sám doma, keď chodilo tak to muselo ísť, či sme chceli alebo nie.

M: Alebo Perinbabu... ale väčšinou ten Minimax pozerajú, tam stále dookola chodia.

J: A keď im čítavate... tak spolu, či po samom?

M: Sem tam, dakedy ale málokedy.

A: Väčšinou len ja, on len z donútenia, keď poviem, že už aj ocko musí prečítať.

M: Ja málokedy, väčšinou Alenka číta.

J: A ako to vyzerá, keď jej čítate? Ona leží v posteli, alebo je pri Vás?

A: No väčšinou po ležiačky je ona, alebo si sadne, ale väčšinou je v posteli, lebo ide spať. Sem tam sa stane, že jej cez deň čítam, tak sedí pri mne.

J: Takže skôr je to taký uspávací prostriedok?

A: Áno, tak pred spaním.

M: Ani veľmi nie, lebo malá je taký malý nezmar, že jej by sme mohli čítať rozprávky aj do polnoci a aj tak by sme ju nedonútili spať.

A: Tak prečítam jej, je spokojná, že som jej prečítala, ja odídem a ona zaspí.

J: Takže stále sa podarí prečítať celú rozprávku a ona je ešte stále hore, že vydrží až do konca príbehu?

M: Ona by chcela ďalšiu a ďalšiu...

A: To minule bolo, ale to tiež výnimočné bolo, že išla spať a už bola dosť unavená a chcela odomňa aby som jej prečítala rozprávku a viem, že už ju ani nedopočúvala celú, ale to len raz sa stalo, hovorím, teraz. Väčšinou si žiada ďalšiu, to len ja to stopnem a poviem, že nie, ide sa spať.

J: A ty si mal nejakú obľúbenú rozprávku keď si bol malý? (otázka na Dávida)

D: Ani neviem...

A: Tak povedz či si mal nejakú...

M: Nevieš, či nepamätáš?

D: Neviem...

M: No vieš, to o tom Pampúšikovi...

J: A myslíte si, že je to na niečo dobré, to čítanie rozprávok?

M: No určite, že hej.

J: A načo?

M: Tak rozvíja to tým deťom myslenie, a aj celkovo je to lepšie – čítať rozprávku, ako ich pustiť na počítač a nejaké hry im tam pustiť, to určite. Tak človek má pocit, že oni sa do tej rozprávky vžili, prežívajú tie rozprávky, keď im to čítaš... Ťa preruší a pýta sa, že prečo je toto tak a tak....

A: A určite aj slovnú zásobu to rozvíja, lebo ja vidím, že malá si pamätala naspamäť tú Červenú čiapočku, niektoré pasáže už mi dopredu slová hovorila, takže...

M: Rozvíja si celkovo, je to lepšie jak tie rozprávky... jak keď pustia doobeda televízor a tam film, kde neviem čo všetko im ukážu.

J: A sa Vám nestalo niekedy, že verili tomu, že to, čo sa deje v rozprávke, sa môže stať aj naozaj? Niečo také, magické...

A: Tak no určite malá s tými, takými.... keď o nejakej ježibabe sa mi podarilo jej prečítať, to už len ja som si vybojovala – Alenka, už aj inú rozprávku musíš spoznať – lebo ona stále to isté chce dookola čítať. Ale nie, to skôr keď ju strašil braček starší, s nejakými ježibabami, nie? A takéto, alebo skôr keď sa jej niečo prisnilo... čo zažila v škôlke, alebo nejaký film – zbadala časť z neho, alebo niečo..

J: Hej, takže z rozprávok nemala nejaké také predstavy...

A: Nie, nie... myslím, že z nich nie.

J: A Vám čítavali, keď ste boli malí?

A: Nám určite mama čítala, si pamätám, že ona. A tie také klasické, tiež...

M: Pokiaľ viem, mne nie.. ale zato ma zásobovali knihami. Ja som mal takú hrubú knihu – Slovenská rozprávok od Dobšinského. Tam bola kopa kopa rozprávok, všelijaké tie povesti a tie ázijské rozprávky, z Orientu a také. Ja som na tých rozprávkach išiel, vyrástol som na nich. A mal som kopy kníh, ja som si sám čítal tie rozprávky. No vravím, Slovenská kniha rozprávok a ešte jedna bola taká hrubá, modrá... A v nej boli tiež slovenské, ázijské, české – Čert a Káča, a všetko možné. To som hltal vtedy.

J: A mali ste nejakú najobľúbenejšiu svoju?

M: Ja som mal celkovo rád rozprávky. Mne sa všetky páčili, ja som čítal a šiel som pekne za radom. Prišla druhá kniha a ja som si aj požičiaval. Jednu obľúbenú som akože nemal. Potom ešte keď som bol malý, tak také ako Tom a Jerry, Speedy Gonzales a také kreslené v televízii, tak to si pamätám, ale čo sa týka takých klasických, tak to nie.

J: A vy? (otázka na Alenu)

A: No ja som mala rada tie o princeznách, klasika. Kde bola princezná so zlatou hviezdou alebo mala nejakú korunku, myslím, že jak všetky dievčatá o princeznách majú rady. No a tiež tú klasiku, Červenú čiapočku, o Kozliatkach a také bežné.

M: Ja už potom skôr som asi v takom veku desať rokov, ako je teraz Dávid... Tak som začal ani nie tak rozprávky, ale povesti Hradu a Zámky, o Levočskej Bielej pani, Bátorýčke. A potom Verneovky ma začali veľmi baviť, Stopy a indiánske príbehy som si rád čítal.

J: A ste neskúsili aj jemu (Dávidovi) ukázať tieto knihy?

M: Ťažko, on nechce čítať.

A: Ale mal teraz nejakú knihu z knižnice....

M: Ale podľa mňa, on sa nevie do toho zaštrať... Ja som doslova pod perinou, baterku a tak som čítal do noci, aby som brata nezobudil aby mama nevedela... No pokiaľ ma to chytilo, tak som išiel, kým som vládal čítať slová.

A: Ale vravím, že jedna kniha sa u nás objavila – Klub záhad.

J: A ja už som sa síce pýtala, že ako to vyzerá, keď čítate, ale ona aj keď leží....

A: Tak vidno, že počúva, že vníma... že sa sústreďuje na to.

J: A nezvykne sa aj pýtať do príbehu? Napríklad, že toto by nemohlo byť nejak inak?

A: Zo začiatku zvykla, ale potom som jej povedala, že musí pozorne počúvať a potom sa môže pýtať. Takže teraz už ani neskáče tak do reči, skôr si vypočuje.

J: A pýta sa niekedy spätne, že čo sa tam vlastne udialo v tej rozprávke, keď sa tam stalo niečo pre ňu nové, alebo zvláštne?

A: No, spýta sa, ale jedna odpoveď jej stačí. Ja jej odpoviem a s tým je spokojná. Ona viac menej je unavená keď jej čítam, takže málokedy je čo vysvetľovať, to len málokedy sa stane, že sa opýta.

M: Ale robila také veci, zvykla robiť, že buď nám, alebo si zobrala bábiku a akože otvorila knihu a jej začala akože čítať rozprávku z knihy. Vymýšľala si príbehy. Boli to príbehy, čo poznala, lebo sme jej ich čítali my, ale povedala ich kus svojimi slovami, ale povedala.

J: A vy ste neskúšali aj nejaké svoje rozprávky, vlastné? Čo by ste sami vymysleli.

M aj A: Nie, my nie sme takí tvoriví....

J: Hej, takže len klasické... a tie také moderné, čo chodia v telke? No, napríklad Shrek a podobne, sú aj v knižnej podobe. Neskúšali ste aj také?

A: Máme síce novšie knihy teraz, ale to nie sú moderné televízne rozprávky. Máme teraz takú jednu sa volá Zuzkine príbehy, nie. Jedna z nich je písaná takou modernejšou formou, že sú tam také zdlhové dosť tie tri príbehy a aj to ju zaujalo. Čítala som jej aj tie, až kým sme všetky neprečítali. Snažím sa aj niečo také novšie, nie len také tie staré, klasické. Pýta si aj sama niečo iné, že povie „Ja si vyberiem knižku z ktorej mi bude čítať.“ Takže je taká aj trošku panovačná v tom, začne aby sme čítali tamtu, lebo ja niekedy chcem takú, kde sú kratšie rozprávky, ale ona si vyberie inú knihu. Tak čo už s ňou potom. Už z pohodlnosti, aj človek, keď je unavený a ona začne, že tamtú, lebo sú tam krajšie rozprávky, ale človek jej aj povie, že ale tu sú kratšie....

J: A chce sa Vám čítať?

A: Tak hocikedy sa mi nechce, ale tak si poviem, že už keď im učiteľka v škôlke číta, ja viem, že je to jej povolanie, že má sa starať o tie deti a všelijak rozvíjať ich pamäť, všetko, tvorivosť a si myslím, že ja to zabijem, keď nebudem čítať. Keď ona sa snaží niečo rozvíjať, tak musím aj ja. Aj keď sa nechce niekedy....

D: Nám v škôlke čítala tá učiteľka Hrehorová totu o Perníkovej chalúpkke, to keď sme išli spať tak nám tú rozprávku čítala.

A: No šak to aj im teraz číta určite.

J: A sa Ti páčila tá rozprávka? (na Dávida)

D: prikývol.

A: Viem, že keď som jej ja prvýkrát čítala doma o červenej čiapočke, tak ona povedala „ale v škôlke to nebolo tak, to bolo trošku inak.“ Že porovnávala, ja viem, že to sú rôzne verzie napísané tej rozprávky. A vtedy ma prekvapila, keď mi povedala, že „ale v škôlke nám to pani učiteľka ináč hovorila“. Tak som jej povedala, že mi musí priniesť tú knižku domov.

J: A akú verziu ste jej Vy čítali? Čo iné sa stalo v tej Vašej verzii?

A: Nevie, nerozoberala som to, že v čom, ale ona zrejme aj v tej slovnej zásobe toho príbehu, alebo len iné slovné spojenia, tak myslím, že skôr to bolo iné.

J: Uhm, takže dej nie, ale iné slová.

A: No to, alebo to možno že to bolo skrátene, lebo my čo máme, tak sú asi trocha skrátene rozprávky.

(Poslala syna pre knihu so slovami: „Prines tú knihu z hora. Spýtaj sa Alenky, ona bude vedieť a Ti ju dá.“) No a tam sú aj také ponaučenia, že čo vyplýva z toho príbehu. Čiže každá rozprávka sa končí tým ponaučením. Aj v perníkovej chalúpkke myslím že bolo : Nedaj sa zlákať sladkosťami, lebo by si na to mohol škaredo doplatiť.

J: A ako často čítate?

A: No každý večer nie, ale keď si popýta aby som jej čítala a nie je ešte veľa hodín, tak poviem „dobre, prečítame rozprávku“.

J: Čiže tak raz za týždeň zhruba?

A: No asi hej.

(Dávid doniesol knihy.)

A: No toto sú tie novšie knihy zhruba. A toto je tá rozprávková knižka, tu je v nej aj Červená čiapočka. Ale z tej sme všetky ani neprečítali, lebo pravidelne nečítame a hovorím, ona má tie obľúbené svoje ... No tu je tá

Červená čiapočka a tu je ponaučenie z nej : Ak stretneš v lese vlka, maj sa na pozore. A o Škaredom káčatku teraz čítame. Najnovšia móda u nás teraz.

J: V knihe je dosť veľa ilustrácií, ona sa na ne aj díva, keď jej čítate?

A: Ona si sama pozerá, podľa obrázkov si vyberá rozprávku. Keď jej nečítam, tak mi povie „mamka, ale ja si ešte budem pozerat' knižku, ja si budem čítať“ mi povie. A ona si pozerá obrázky, takže ona určite ich pozná. A potom si už viac nežiada, len sa pozrie na obrázok, keď jej čítam a potom len počúva. Ona to má opozerané, lebo je aj dokrčená tá kniha, je vidno, že pozerá, listuje. Takže sú prebádané tie obrázky.

J: A keď rozpráva svojej bábike, teda, keď jej akože číta, tak to sú pomixované rozprávky, čo už predtým počula?

A: No tak, tak..

M: No, čo si ona zapamätá. Skrátka to povie, zhruba.

A: A to aj ja, keď som bola malá, tak sme sa hrali so sestrou s bárbinami a sme si vymýšľali príbehy z filmov napríklad, hej. A to sme boli o dosť väčšie ako ona a sme sa hrali s bábikami. Takže ja si myslím, že to všetky dievčatá sú takéto, že ich baví vymýšľanie príbehov. Len to, že ona má brata, tak je jasné, že on sa s ňou s bábikami nehraje. My sme boli dve, takže my sme sa veľa spolu hrali. Ona skôr vezme jeho autíčka a sa zahraje aj s jeho autíčkami, ona mi komplet rozloží gauč s autíčkami a hraje sa. A dneska veľa počúvam o tom, že sú také dievčatá, čo im kupujú nie barbiny ale autíčka.

D: Ja som minule išiel pozerat' televízor a som na ňu kričal, že čo tam robí, lebo všade boli plno autíčka moje a barbiny.

A: No, ale Ty už sa s tými autíčkami nehraješ, tak aspoň ona ich využije.

D: Ale aspoň toto, keby ich upratala a však ja by som si ich kľudne nechal.

A: On sa s nimi nehraje, ale iným má problém ich požičať.

J: Tak možno sa o ne bojí... (úsmev a pauza) Keď čítate Vy, tak to vyzerá podobne ako keď číta manželka? (otázka na otca)

M: Hej, hej. Leží, ale zaspáť nezaspí. Väčšinou tak, ale nezaspí.

J: Čiže tiež vydrží do konca rozprávky?

M: Hej hej.

J: A keď čítate nejaké dlhšie rozprávky, tak len po nejakú časť, alebo sa prečíta celá?

A: Tak už ich prečítame, ale sú také, že mne sa zdajú kus dlhšie. Alebo len je toho veľa rozpísané... ale dá sa to prečítať. A ona je trpezlivá, ona popočúva a povie, že chce ešte jednu.

M: Ona počúva rada.

J: A jej ste dávali tiež tie CD na počúvanie čo Dávidovi?

M: Hej. Jeden čas si ich aj sama počúvala, že chcela presne tie, ľahla si do postele a počúvala a ležala.

A: A ona zase aj hudbu veľmi rada počúva, hoci kedy si dá zapnúť. Si poskáče po posteliach našich, popočúva modernú hudbu.

J: Ako ich strašíte?

M: No my ani nie. Niekedy takými vecami.. na Mikuláša že príde čert, ale to len málo.

D: Ja Alenku straším, že zo studne vyskočí ježibaba.

J: A to odkiaľ máš takú zo studne?

D: Ja neviem veľmi.

A: To asi kvôli babke tamtej, lebo

M: No väčšinou tak, že Ježiško im neprinesie darčeky, alebo Mikuláš nepríde, keď nebudú počúvať. Ale, žeby sme strašili nejakými takými.. vieš, obludami, tak to nie.

J: A čertami a podobnými vecami?

M: A tak čertom to len na Mikuláša...alebo že príde a vezme botasku ☺ ale inak nie.

J: A boja sa? Vezmú to vážne?

A: Tak keď im ocko zabúcha na okno zo záhradky, tak hej....

M: Hej, to som im to demonštroval...

A: Tak ale deti, ja neviem do akého veku si zvyknú, Alenka ešte ako tak verí, ale vidím, že aj reklama ju minule zmiatla ... Alebo keď Mikulášovi dajú dolu bradu, tak vyvedú deti z toho, aby verili...

M: Dávid sa viac bojí teraz v tme, že niečo vyskočí zo záchoda.

D: Ale minule Mirka (známa) strašila Alenku, že niečo môže vyskočiť spoza schodov, keď ideš na záchod.

M: Tak väčšinou sa strašia deti medzi sebou ale my tak nie, aby sa nebáli všetkého.

A: No hlavne aby malá nebola ustráchaná... aj tak sa bojí prejsť sama po tme.

M: To raz Dávid prišiel a ju strašil Krvavým duchom a potom malá sa bála a plakala v noci.

D: To nie ja, to kamarátky v školke jej hovoria, že Krvavá Mary chodí ..

A: Tak vraví, že skôr to príde zo školy, zo škôlky alebo od Teba (Dávida) to strašenie.

J: Čiže keď im chcete niečo zakázať, tak im to racionálne vysvetľujete a nestrašíte ich ničím?

M: Nie nie, skôr im to zakážeme...

J: A počúvnu?

M: Tak niekedy (úsmev). Niekedy musíme prikročiť aj k iným trestom, niekedy k malým telesným... zákazom, alebo zhabeme niečo, čo je im milé... taký mobil, alebo mp3, alebo neviem čo všetko možné sa mu zoberie, počítač sa zakáže, bicykel a tak...

A: Tak ten bicykel to je také hlavné, keď sa zakáže. Najmä v lete.

M: Na neho strašenie už neplatí a na malú to veľmi nechceme.

A: Nedostanú sladkosti a to ich dosť vystraší.

J: A Vás strašili.. bosorkami a tak?

M: Vieš čo, nie strašenie, ale skôr také... ešte keď babka žila, tak oni nás strašili s tým, že príde Luca a zoberie nás. A my sme sa báli, dvere na nás otvárali, že ide Luca a my sme sa potom aj medzi sebou s tým strašili. Ešte tie také staré tradície, vieš čo boli... ešte aj s tým, čo sa s perím vymetali pece a čo sa tiež strašilo. Ale čerty a bosorky, to si nepamätám.

J: A verili ste tomu?

O: No ako malý som veril tomu, že príde tá Luca. Ako zase len do určitej doby, ale veril, tej Luce som sa dlho bál.

D: No to aj moja prababka ma strašila, že príde Lucia.

J: A na Vás doma čo používali?

A: U nás nijaké strašenie nefungovalo, akurát toto si pamätám, že na Mikuláša tiež nám hovorili, že keď nebudeme počúvať, tak že dostaneme uhlie a nejakú palicu.

D: No veď to aj Ty (mama) hovoríš.

A: Ale nejak nás nestrašili konkrétne. Samo o sebe, ja som bola také malé strašidlo, ja som sa bála byť sama v byte, lebo my sme bývali v byte v meste. Takže mama to nepoužívala, lebo videla, že by som sa bála. Ja som mala problém sama ostať doma, keď som bola na základnej škole, takže to nepoužívala len kvôli tomu, že by ma vystrašila už celkom.

J: A čo Ježiško? Teda....

M: Nám Ježiško stále nosí darčeky. Aj teraz nám on nosil darčeky, aj Mikuláš nosil....

A: Tiež mudrlant (Dávid) je poučený. (smiech)

M: No takto ... nosí darčeky Ježiško aj keď cez ruky mamky a ocka...

A: Nesmieš Alenke rozprávať, čo už Ty vieš(Dávidovi) (úsmev)

J: A odkedy to už vieš?

D: Od piatich rokov.

A: To vieš tak presne?

J: Jak si to zistil?

D: Tak som našiel jeden darček čo potom bol aj pod stromčekom (úsmev) a aj toto... celá škola o tom hovorila.

J: Celá škola hovorila, že Ježiško nenosí darčeky?

D: Tak hej... (úsmev)

J: A ty si doma potom kontroval, či to tak naozaj je?

D: No nie, ja len som tak na to prišiel...

M: On hlavne našiel jeden darček, tak ho mal pod stromčekom a potom povedal „Nie mamka, to Vy kupujete darčeky.“

J: A nebolo Ti ľúto, že to nenosí Ježiško?

D: Ani nie...

J: Si bol radšej že to mamka s ockom?

D: Hmm... ne... (úsmev)

J: Aké máš rád rozprávky?

D: Tak také, Medovníkovú chalútku, Pat a Mat.

J: A medovníkovú Vám čítali v škôlke?

D: Hej to vždycky pred spaním, každý deň.

J: A stále tú istú Vám čítali?

D: Niekedy aj inú, také jak Janko Hraško a také...

J: A koho si mal najradšej v medovníkovej chalúpke?

D: Nevieť ani... Tá ježibaba.

J: Ježibaba a prečo?

D: Lebo ich zatvárala a tak, to smiešne bolo celkom.

J: A kým by si chcel byť radšej Janičko, či Marienka?

D: Nevieť, chlapec...

J: No a rodičia mi hovorili, že nie veľmi chceš čítať. Ale kým Ti mamka čítala rozprávky, tak z tých si mal akú najradšej?

D: Tak neviem, toten taký Kocúr v čižmách.

A: Aj o Červenej čiapočke a o kozliatkach, Ty si chodil aj skoro spať, tak to musíme tiež prezradiť. Ty si dlho nevydržal, on aj doteraz chodí skôr spať. On je unavený a si ľahne a zaspí.

J: A radšej si počúval keď Ti mamka čítala, lebo keď si si sám čítal?
D: Keď mi mamka čítala. (úsmev)
J: A prečo?
D: Tak lepšie sa počúva... My čítame aj v škole rôzne veci, ale radšej počúvam.
J: A.. v Kocúrovi v čižmách sa Ti čo najviac páčilo?
D: Kocúr... lebo je taký srandovný a mal meč a bol šikovný.
J: A sa Ti páči viac, keď číta ocko či mamka?
D: Mamka, ocko nám tak väčšinou nečítal, to málokedy.
J: A mamka pekne číta?
D: Hej.
J: A vie pekne podať príbeh?
D: Hej.
J: A som počula, že si čítal sestričke aj Ty teraz nedávno. To Ťa ona poprosila, alebo Ty si chcel sám?
D: Hej, keď išla spať, tak som jej čítal. A dakedy aj samému sa mi chce, ale dakedy keď ma ona poprosí.
J: A kto vyberá rozprávku, Ty alebo ona?
D: Sama si vyberá.
J: A Tebe to nevedí, lebo Ty máš rád všetky rozprávky?
D: No hej, mne sa páčia všetky, čo poznám...
J: A keď si pozeráš DVDčka, tak aké rozprávky máš rád?
D: Mickey Mousa, Toma a Jerryho, Pat a Mat aj toto .. Shrek.
J: A v Shrekovi sa Ti páčia postavy čo tam sú?
D: Áno.
J: A prečo?
D: Lebo sú zelení a srandovní, aj jeho princezná je srandovná. Aj Rodinku úžasných mám rád, Madagaskar...
J: Aj by si chcel mať nejakú takú schopnosť jak majú ľudia, čo sú v rozprávkach?
D: Tak aj hej.... Asi by sa mi hodilo vedieť rýchlo bežať, aj byť silný...
J: No, niektorí vedia aj čarovať, to by si nechcel?
D: Ani nie...
O: Vidíš a dnes som Ti doniesol ďalšie DVD : Shreka najnovšieho a Loveckú sezónu 3.
D: A to len požičané?
O: Nie, už Tvoje.
J: A to je nejaký rozdiel, keď je to len požičané?
M: Tak to musí rýchlo pozrieť aby sa mohlo vrátiť a tak si môže aj desaťkrát pustiť. (úsmev)
D: Ale tak keď dakedy aj donesie ocko, že je len požičané, tak mi to napáli.
J: A Ty rád pozeráš tie rozprávky viackrát?
D: No, také ako Opice na snehu tak to mám veľmi rád (úsmev).
J: A to prečo si to pozrieš viackrát? Raz nestačí?
D: Lebo niekedy sa mi zapáči nejaká scéna a chcem ju vidieť viackrát, dakedy aj celý film sa mi tak zapáči.
J: A ktorý si tak viackrát videl?
D: Opica na snehu, na skateboarde, alebo hrá hokej... to som najviackrát videl.
J: A Ty hráš hokej?
D: Ne, iba kamaráti ma volajú, či si s nimi nezahrám hokej alebo florbal... ale ja som len teraz dostal korčule a aj hokejku, tak sa ešte musím naučiť.
J: No a Ty si síce vravel, že nevieš kedy a ako si prišiel na to s Ježiškom, ale nevieš mi povedať, aký to bol pocit pre Teba?
D: neviem....
J: Nebol si smutný trocha z toho?
D: Nie...
O: Tak darčeky prišli aj tak, tak to predčili. Keby neprišli darčeky, tak by asi bol, ale tak... darčeky prišli aj tak. Aspoň dakto ich doniesol, nie?
J: Takže sa ešte stále tešíš na Ježiška?
D: Tak niekedy...
J: A aj si povieš, že musíš byť dobrý celý rok?
D: Nooooooooooooo.....(smiech)
M: On si to nepovie, len čaká, že predsa len prídu.
A: No toho roku sme strašili, že nebudú.
J: A si im veril?
D: Ne (smiech).
J: Ale Alenke si nepovedal však? (úsmev)
D: Nie.

J: A nechceš jej povedať?

D: Nie.

A: Ale mal si pukušenie, nie? Lebo o jednom darčeku si jej hovoril, že dostane, nie?

D: Tak ja som jej len povedal, že nedostane počítač.

J: Aj píšete listy Ježiškovi?

D: Alenka píše, ja keď som bol menší, tak som písal. A mamka hodila do Košíc na poštu.

O: A aj prišla odpoveď od neho, že.

D: No, možnože hodila, možno že nie....

J: Tak keď prišla odpoveď tak musela hodiť.

D: Hej, hej, prišlo vtedy dačo veľké, aj že sa mám pozrieť večer na oblohu a uvidím dajakú jasnú hviezdu.

J: A pozeral si?

D: Áno, ale nebolo nič vidno.

J: No a nabonzuj na rodičov, strašia Ťa s niečím?

D: Ta ocko, ale ja mu neverím.

J: A s čím Ťa straší?

D: Že jak večer pôjdem na záchod, tak že ma dačo toto....

O: To ja ťa nestraším, to Ty sám si hovoríš... ja len Ti hovorím, že asi sa bojíš, že Ťa tam dačo zožerie, nie? Ty sa bojíš aj sám seba (úsmev)

J: A čoho sa teda bojíš, že čo sa stane?

D: Ja neviem.... ja som videl v telke aj také veci, že príšery a zombieovia...

J: A sa bojíš, že niečo také je u Vás?

D: No... nie.... neviem...

M: Že ho dakto ukradne.

A: Nie, no tak vieš, že to je taký pocit, keď ideš sám po tme.. nepríjemný.

M: Predstavy a hlava s detskou fantáziou pracuje... a čo keď a čo keď, aj keď tomu neverí. A čo keď dačo vyskočí spod schodov, a čo keď je na záchode otvorené okno... a čo keď?

D: Aj vy ste ma strašili, že keď pôjdem na Silvestra sám po dedine, tak ma zoberie cigán.

M: No tak ale to bolo preto, že si ešte malý aby si chodil po dedine za tmy sám, nepočúvaš hocikedy v správach, že chodia s autom a deti zlákJajú do auta a zoberú ich preč? To je dost' vážna vec, Ty by si sa nevedel ešte ubrániť.

A: Ty ešte nemáš takú silu ako dospelí, takže to preto Ťa nepustíme samého niekam.

D: A niektorí ľudia aj lákajú a pichnú do cukríka drogu. To nám aj v škole hovoria. Preto nemám brat' od cudzích cukríky.

J: Na ježibaby si veril?

D: To keď som bol malý, keď som mal 5 rokov, tak som veril...

J: A keď si mal 6 tak už si neveril?

D: Už nie.

J: A to čo sa stalo, že si už neveril?

D: Neviem, asi som prišiel do školy....

J: A čo si veril, že vedia robiť?

D: Lietať a čarovať.

J: A robili dobre alebo zle?

D: Zle.

J: A ako vyzerali?

D: Takže mali špicatý nos. Bradavica, veľký nos, škaredé... Ako toto čo išlo teraz v telke, tá Kúzelná opatrovatel'ka, to tiež taká bosorka bola.

J: A keďže Alenka ešte na také veci verí, tak Ty ju strašíš s niečím takýmto?

D: S ježibabou, s čertami a tak.

J: A čo jej spraví taká ježibaba?

D: Ta nič, že príde a ju zoberie.

J: A čert čo spraví?

D: Tak ju zoberie do pekla.

J: A to kedy ju strašíš, keď čo robí?

D: Ta dakedy, keď mi zle robí. Alebo keď sme pri studni a tak.

J: A ona tomu verí podľa Teba?

D: Hej, a aj keď na mňa chce žalovať, tak jej poviem, že žalobaba žaluje, pod nosom si maľuje a že ju vezme bosorka.

J: Aha, takže potom už nevyžaluje?

D: Tak... niekedy aj tak vyžaluje.

J: A čo si mal rád na rozprávkach?

D: V knihách sa mi páčili obrázky tam, a také veci.

J: A teraz keď pozeráš rozprávky, tak čo sa Ti na nich páči? Napríklad na Shrekovi sa Ti čo páči?

D: Ta že je zelený a má také uši, také okrúhle... a že je taký srandovný.

J: A celkovo v tom príbehu?

D: V Shrek 1 či v čom, zoberie a toto dať pusu, tota jedna taká a tota jeho manželka ho vyhodí dakde až za hory spadne.

J: A keby si mohol byť hociktorá rozprávková postava ?

D: Z rodinky úžasných?

J: Ktorý?

D: Ten dospelý...

J: Tak ďakujem, už Ťa nebudem trápiť ☺.

J: Povieš mi, že aké máš rada rozprávky?

Al: Túto aj Zuzanku. (ukazuje na knihy na stole.)

J: A ktorú máš najradšej?

Al: Totu. (kniha s ponaučeniami na konci príbehov)

J: A ktorú najviac?

Al: O Červenej Karkulke.

J: A kto Ti číta doma rozprávky?

Al: Mamka.

J: Aj v škôlke Vám čítajú?

Al: Áno.

J: A aké?

Al: Iné.(úsmev)

J: A aké iné? Ako sa volajú, alebo o čom sú?

Al: Aj Červenú čiapočku, aj Marienka a Janko, aj o Kozliatkach,...

J: A Tebe sa páčia rozprávky?

Al: Rada mám ich.

J: A prečo ich máš rada? Čo tam je na nich také pekné?

Al: Lebo sú pekné a je ich strašne veľa.

J: A máš rada len také v knihách, či aj iné?

Al: Len čo sú v knižke.

J: A také čo chodia v televízore také nemáš rada?

Al: Mám.

J: A aké chodia v televízore?

Al: Lišiak, ja o Lišiaka mám aj na CD, aj dneska išiel v televízore a aj o Myške.

J: Radšej pozeráš či počúvaš?

Al: Pozerám.

M: A aké rozprávky si nosila do škôlky?

Al: Panáčikov – Pat a Mat, Krtkove dobrodružstvá.. a aj Včielku Maju.

J: A kým by si chcela byť z rozprávky?

Al: (ukazuje na obrázok v knihe)

J: A to je kto? Povedz mi. (úsmev)

Al: Marienka.

J: A prečo?

Al: Lebo pekne vyzerá.

J: A keď Ti mamka číta, tak to máš radšej ako keď pozeráš?

Al: Uhm...

J: A prečo?

Al: Lebo je to pekné (úsmev).

J: A keď Ti dočíta, tak sa aj popýtaš?

Al: Uhm... keď nerozumiem. A aj som počúvala na ich posteli rozprávky. A dnes máme nového Shreka.

J: A páči sa Ti Shrek?(úsmev)

Al: Áno.

J: A čo sa Ti na ňom páči?

Al: Lebo je pekný.

J: Pekný je taký zelený?

Al: Hej.

A: A ešte ktorú si pozerala na Minimaxe?

Al: Pepek námorník, ale on aj na JOJke išiel.

J: Uhm, a máš rada špenát?(úsmev)

Al: Nie.(úsmev)

J: Dobre, tak nechajme špenát tak.... Bojíš sa niekedy tých vecí čo sú v rozprávkach?

Al: Nie, tých sa nebojím.

J: A keď Ti mamka prečíta o chalúpke, kde je tá ježibaba, tak tej sa nebojíš?

Al: Nie.

J: A ani keď je v červenej čiapočke vlk?

Al: Nie... Ale raz keď sme sa hrali s Dávidom, tak on nás strašil a hovoril, aby som zapla svetlo. Lebo on sa bojí potme.

J: A ty sa nebojíš potme?

Al: Ja sa nebojím.

A: Naozaj? A s kým musím chodiť po chodbe, keď je vypnuté svetlo?

Al: Nooo

J: A kto Ťa najviac straší?

Al: Dávid.

J: A s čím Ťa straší?

Al: No, že je tu duch a raz keď tu bola Natálka aj Katka, tak nás strašil.

J: S čím?

Al: S normálnym duchom.

J: Aha... a to je strašidelný taký normálny duch?

Al: Aj s Krvavým duchom.

J: A čo dokáže taký Krvavý duch?

Al: Môže aj zabiť... a on je v zrkadle. Erika mi raz rozprávala, že Krvavý duch má klobúk s kvietkami, a vysoké topánky a keď spadne, tak si prdne. Ale to len ľudia sa prezliekajú... namaľujú oblek a sú krvaví.

J: Takže to nie je naozaj?

Al: To je len tak... akože.

J: A čo čerti a Mikuláši, tých sa nebojíš?

Al: Nie.

J: No Ty si statočná...

Al: To babka uvidela Mikuláša aj s čertom a mu otvorila okno a utekala preč, lebo tam bol aj čert.

A: A v škôlke chodí Mikuláš?

Al: Chodil, ale ja som tam nebola....

J: Chceš mi ešte dačo povedať o rozprávke, alebo o strašidle?

Al: Už nie...

3.rozhovor

Rodičia : matka H. (35), otec J. (38) Deti : Simona (2)

Rozhovor prebehol s matkou

J: Čítate malej rozprávky?

H: No čítame, väčšinou ja.

J: Väčšinou Ty a aké sú to rozprávky? Moderné, klasické...

H: Také ako, no moderné, také príbehy o zvieratkách. Z obrázkových kníh , čo sú.

J: Vymýšľala si jej niekedy aj vlastné?

H: Áno.

J: A aké?

H: Prvé, čo ma napadlo. Ale tiež väčšinou také o zvieratkách, také, čo má rada o koníkoch a také. Tak o tom, také príbehy, hore dole. (úsmev)

J: Mám na jazyku aj to, že kto vyberá rozprávku, ale to v tomto prípade, ešte si asi ona sama nevyberá, však?

H: Áno, áno, ona si ešte nevie vybrať. Ona je ešte malinká.

J: A ani si nepýta, že mamka a teraz takú rozprávku?

H: Ja sa jej spýtam, čo budeme čítať.... tak jej ponúknem napríklad 4 knižky, čo mám a ona si z nich vyberie, ktorú chce. Že najprv tú si chce čítať, potom ďalšiu a „totu ne mamka“ takže tak vie hej (úsmev)... z tých knižiek, čo máme, tak si vie vybrať.

J: A nejakú obľúbenú, nejakú konkrétnu?

H: Tak to sa tiež tak strieda, podľa toho, kedy jaké obdobie má, hej. Napríklad bola tiež taká o zvieratkách, o gazdovstve, tak tá bola veľmi obľúbená, potom Môj macík, to bola jej klasika. A potom ešte sme mali takú tiež o zvieratkách, ona to volá, že *Moja rodina*. Taká básnička je, a to tiež je o zvieratkách. A potom ešte boli smetiari, stavbári, skôr také.... Ale klasické rozprávky, také Popoluška a tieto, alebo od Dobšinského, to ešte nie. Tomu by ešte asi nerozumela.

J: Takže máš v pláne jej ich čítať neskôr.

H: Hej, určite (úsmev).

J: Dobre.... Čiže J. nezvykne čítať.

H: Hmm, on by jej aj prečítal, ale ona väčšinou chce, aby som jej ja čítala. Ja ju aj pošlem, napríklad choď tatík ti prečíta, on jej prečíta jednu dve strany a ona potom zoberie knižku a vráti sa naspäť ku mne. Alebo k babke ešte. My s babkou väčšinou...

J: A ona si pýta, že chce aby si jej čítala? Tak, že za tebou príde a mamka pod', ideme čítať?

H: Tak hej. Niekedy hej.

J: A skôr cez deň jej čítaš či ku večeru?

H: Cez deň... Že pred spaním nie.

J: Nečítate je pred spaním?

H: Nie, to skôr si spievame(úsmev).

J: Aha, no dobre. A keď jej čítaš, tak ona čo robí, pri tebe sedí alebo ako to vyzerá?

H: No, keď ... skôr sedí, pri knižke vie posedieť.

J: A pozerá s tebou do knižky?

H: Pozerá pozerá, sú tam obrázky, komentuje, alebo už si pamätá, tak číta spolu so mnou, dopĺňa slovička alebo celé veršiky naspamäť vie. To tie knižky, ktoré si čítame, tak tie vie už aj spamäti. No a k tomu si ešte rôzne komentuje, že aké zvieratko je tam a čo robia.

J: A koľko si pýta? Tak myslím, či vydrží celú rozprávku?

H: Vydrží aj viac knižiek. Keď ona si chce vyslovene, že chce čítať, tak vtedy si zoberieme, už viem, ktoré sú obľúbené, tak už si naskladám k sebe na gauč alebo na zemi a už si čítame všetky zaradom. Tak 3-4 knižky sa podarí.

J: No a prečo jej čítaš?

H: Aby som zabavila ju, aby trochu bola spokojnejšia, aby sa aj dačo naučila. Lebo tak... nemôže celý deň sama byť, len gazdovať, hospodáriť so starými rodičmi, musím aj tu ju nejak zamestnať. A ona sa aj nudí. Ona sama príde ku mne, mamka pod' si čítať, pod' sa hrať. Sama sa ešte tak veľmi nezahraje.

J: Hej... Čiže myslíš, že je to na niečo dobré?

H: Určite, určite, odmalička fakt, ešte bola len také malé bábo, ešte nevedela sedieť a už som jej dala obrázky so zvieratkami a ona si ich pozerala. A to bolo prvé, čo sa naučila... hej, zvieratka a aké zvuky vydávajú, to bolo prvé.

J: No a vrela si, že jej nečítaš tie klasické, ale aj tak sa opýtam. Myslíš si, že majú nejaký hlbší význam?

H: No tak asi hej, tie klasické rozprávky určite. Tie moderné, čo teraz vymýšľajú neviem či majú dajaký význam. Ale tie klasické určite. V nich sa dieťa naučilo, že čo je dobré a čo je zlé, hlavne. Asi kvôli tomu. Ako majú konať, čo majú robiť a čo sa nerobí. Čo sa sluší a čo nie. Hlavne, že čo sa robí a čo nie. To také morálne.

J: Dobre.... A chce sa ti s ňou čítať?

H: Hej chce. (úsmev)

J: Takže nemáš problém s tým, že by sa ti niekedy nechcelo.

H: Nie, nemáš problém. To je jedna z činností, ktoré s ňou asi najradšej robím.

J: A pamätáš si ty rozprávky zo svojho detstva? Čítali tebe rozprávky?

H: Ja si skôr pamätám, že mi mama vymýšľala rozprávky, alebo spamäti mi ich rozprávala. Nečítala mi knihu, ale tak z hlavy mi rozprávala. Ale tiež o zvieratkách si pamätám. O zajačikovi, stále ten príbeh nejak obmieňala... skôr tak. Ale mali sme aj tie knižky od Dobšinského doma. Ale to skôr až keď sme boli také väčšie a keď sme si samy čítali.

J: Hej... A mala si nejakú obľúbenú v detstve? A to je jedno či z klasických alebo z maminých vymyslených...

H: Od Dobšinského kniha, zbierka rozprávok, tak ona bola dost' obľúbená.

J: A nejakú konkrétnu...?

H: No čo sme si my čítali, ja už si ani veľmi nepamätám,... ja už ani neviem, ja už si fakt nepamätám. To už bolo dávno.

J: Dobre.

J: A okrem kníh a DVD, nejak inak jej ešte prezentujete rozprávky, aby s nimi prišla nejak do styku?

H: Ani veľmi nie, my nemáme ani rozprávkový kanál doma, takže v telke nepozerá. Minule som si všimla, že ju zaujala... bola zapnutá telka a išiel večerníček. A na to reagovala, že ide rozprávka. Ale aby pri nej bola ostala, pozerala a sedela, tak to nie.

J: A napríklad omaľovánky, audionahrávky...?

H: Nie, ešte sme sa k tomu nedostali. Máme omaľovánky, ale ešte ich má odložené. A audionahrávky tiež nie. To som ani neskúšala. A ju by to možno viac bavilo, keby to bolo formou pesničky. Toto by skôr popočúvala, ale nsmelo by to byť len hovorené.

J: A keby sa to rýmovalo?

H: No a tak asi skôr.

J: Dobre, tak z rozprávok asi všetko.... a čo sa týka folklóru, alebo skôr strašenia nejakými takými vecami... Strašíte ju napríklad bosorkou, čertami, alebo niečím takým?

H: Ako... náš krstný Dušan hovorí, že nemáme dieťa strašiť. Ale občas sa to ... hej, musí (úsmev). Keď nepočúva, tak aj čerta jej občas spomínam a doktorka jej berie „dydu“. A to je asi tak všetko. A ešte zlým ujom, čo zbiera zlé deti do vreca.

J: A zaberá to na ňu... má to taký efekt, ako chceš?

H: Ani veľmi nie, zatiaľ ešte nie. Ona sa teraz nebojí ničoho.

J: A teda máš na ňu iné, také,... veci, čo na ňu zaberajú, keď toto nie?

H: Čo ja viem, tak sa jej tak povyhrážam, že nedostanie tie veci, ktoré má rada. Alebo dostane po zadočku, po dupke.

J: A má niečo také, čoho sa bojí?

H: Rozmýšľam, či je niečo také... ale ona sa veľmi nebojí vecí. Nebojí sa ani tmy, ona je schopná po tme, chodiť po miestnostiach... ona sa tam nebojí. Čoho sa bojí? Myslím, že ničoho. Niekedy nejakých zvukov, napríklad čoho sa bála. Hore v radiátore bublala voda, a toho sa bála, že je tam strašidlo.

J: Uhm, čiže skôr takých ozajstných vecí, prípadne zvukov... nie fantazijných. Že nemá niečo vymyslené, čoho by sa bála?

H: Nie nie....

J: A teba strašili dačím, keď si bola malá?

H: Hej hej hej... mňa strašili, neviem, či to poznáš, ale ... po maďarsky je to Murkuš (smiech). Tak sa to volalo, že Murkuš. To proste nebolo... ja neviem, neviem už ani, čo my sme si pod tým deti predstavovali, že či nejaké zviera, alebo... no proste bol to Murkuš a že príde Murkuš a ťa zoberie. Ale neviem konkrétne, čo ten Murkuš bol.

J: A teda, čo si si ty myslela, že to bolo, zviera?

H: Ja som si myslela, že nejaké zviera, príšera, hej. To s tým ma moja mama strašila a hlavne po tme, hej. Keď už bola tma a sme nechceli ísť spať, tak vtedy : „Príde Murkuš, príde Murkuš a ťa zoberie.“ To bolo také, Murkuš.

J: A čiže takými čertami, ježibabami ani vás?

H: Nie nie nie..

J: No a myslíš si, že ona verí tomu, keď jej povieš, že príde čert a tak?

H: Nie, podľa mňa zatiaľ ešte asi nie.

J: Uhm, čiže zatiaľ ani Ježiška veľmi neriešite?

H: Ježiška jak riešime... Babka ju učí modliť sa v kostolíku, že Ježiško ju ľúbi a také, ale to je všetko asi. Ale ešte je malá na to, aby pochopila, že Ježiško nosí darčeky. Ale cez Vianoce sme jej to hovorili, že Ježiško nosí darčeky, tak potom to tak opakovala, hovorila, ale nakoľko ona to chápe, tak to ti neviem povedať.

J: A napríklad na Mikuláša prišiel čert?

H: Nie, nie, lebo babka bola proti tomu, že by sa toho zľakla. Že by ju to len vyľakalo.

J: A myslíš, že by sa bála?

H: Ťažko povedať, ako by zareagovalo, také dvojročné... ešte ani, lebo na Mikuláša nemala ani dva roky.

A Mikuláš, poznala Mikuláša. To sme jej hovorili, že taký bradatý a aj keď v telke ho ukazovali, alebo mali sme aj takú knižku, čo je zima a sú tam zobrazené zvyky okolo Vianoc a Mikuláša. A tam sú také riekanky a je tam spomínaný aj Mikuláš, čiže vedela, že Mikuláš. Takže registruje, že dačo také je.

J: A okrem vás, ju straší babka niečím iným, špeciálnym?

H: Oni tak, akože hej hej hej... Tiež tým ujom, čo zbiera zlé deti, alebo cigánmi ju strašia, že ju zoberú.

J: A tých sa bojí?

H: Nie vôbec sa ich nebojí. Pozná cigánov, keď idú deti¹ zo školy, tak aj za nimi behá, takže sa ich nebojí. A ona beží za nimi, ona by za nimi išla aj do osady, takže to nezaberá na ňu.

J: Nevieš čím J. strašili?

H: Tak určite s tými istými vecami, čo aj ju strašia teraz.

J: Vieš, či mu čítali keď bol malý?

H: No to ťažko ti poviem, ale asi skôr nie, ako áno. U nich na také veci nebolo času veľmi, neviem ani či mal nejaké knižky.

J: Dobré, tak to bude asi pomaly všetko... ešte vieš, čo zaujalo ma... Nečítaš jej večer prečo?

H: Lebo... ideme spať, tak, že pijeme mliečko v postielke a ja ju hladkám, a tak... a väčšinou si spievame, alebo si hovoríme aj básničky. Ale ona už potom nechce ani nič, aj mi povie, že mamka už tíško. Asi skôr si to tak na deň nechávame. Alebo skôr tak ž predtým ako ideme hore, ale nie v posteli. A tým, že ona je naučená zaspávať sama, nie tak jak iné mamičky, ešte sa venujú a čítajú. Ja ju tam nechám, ona sa pohrá a zaspí.(úsmev)

J: Uhm a ešte..... o čom si myslíš, že je Popoluška, nejaký jej význam?

H: Hmmm.... o čom je Popoluška? Asi o tom, že aj chudobnému človeku sa pošťastí. No asi o tom, lebo princ si vybral chudobnú, nie princeznú.

J: Snehulienka?

¹ V dedine je rómska škola

H: Asi o zavislosti, podľa mňa.

J: Červená Karkuľka?

H: Fuu, tak to už musím normálne rozmýšľať nad tým... Asi najskôr o tom, že deti si musia dávať pozor na zlé veci.

J: Janičko a Marienka?

H: Tak tiež o tom, že si musia dávať pozor na pokúšanie, niekedy za dobrým sa skrýva niečo zlé.

J: A kozliatka?

H: No... že asi musia počúvať rodičov a nesmú dôverovať iným.

J: Dobre, asi všetko, ďakujem veľmi pekne....

4.rozhovor

Rodičia : matka G. (35), otec V. (42), dcéra Natália (12)

Rozhovor prebehol s matkou a dcérou

J: Keď ste Natálke čítali rozprávky, tak aké to boli? Klasické, alebo ste jej vymýšľali vlastné?

G: No, mali sme takú jednu veľkú knihu a tam bolo, o čom to bolo... o Zlatovláske, Popolvár, Popoluška bola najzákladnejšia. A to stále toto isté dookola bolo.

J: A to boli jej obľúbené, hej?

G: Hej, taká veľká kniha tam bola a to také krátke tam bolo. Skôr také, formou takých básničiek.

J: A vlastné ste teda neskúšali, ona nechcela?

G: Nie, neskúšali a ani nechcela.

J: Dobre, keď ste jej čítali, tak kto vyberal rozprávku?

G: Tak ja, ale aj ona si pýtala, že akú chce. (úsmev)

J: A ako sa dostala k rozprávkam, ste jej kúpili knižku, alebo v telke, alebo ako?

G: Knihu sme mali, ona mala knihy od maličkého bábätka, čo má len obrázkové, prvé, čo detičky mali len obrázkové. A potom boli také formou básní, formou takých skrátených rozprávok, čiže len také viacmenej obrázkové, ale popritom s príbehom, takže potom sa jej to tak nejak...

J: A kedy ste jej čítali? Cez deň hocikedy, či večer, keď išla spať?

G: Najskôr večer, to bolo denno denne, vždycky vždy, každý deň. Vždy sme s ňou museli čítať, ona sa tak uložila.

J: A ona si vyberala tú rozprávku, že aká sa bude čítať?

G: Hej hej.

J: Ty si čítala, či manžel?

G: Ja, poväčšine len ja. Tak len jeden s ňou išiel spať, tak keď išla spať vtedy sme čítali na posteli. Takže len ja.

J: Starí rodičia tiež nie?

G: Nie.

J: A teda ona chcela, každý večer si pýtala rozprávku?

G: Hej, boli obdobia, kedy trvala na tom, že ona musí mať rozprávku. Bez rozprávky nie.

J: A ako to vyzeralo, ona sa uložila do postele a Ty si pri nej sedela s knižkou, či ona sedela pri Tebe?

G: Spolu sme si ľahli, čiže musela som ležať aj ja a keďže to bolo veľikánska –ona príde, ona ju nájde (úsmev)– to bola taká obrovská kniha, že sme mali problém to pretočiť no a vlastne denno denne sme stále museli... Toto čo bolo napísané, nakreslené, som jej musela presne ukázať, že toto je tá perníková chalúpka, toto je Janiček a také. Čiže ona to nielen chcela počuť, ale aj vidieť.

J: Vždy vydržala aspoň jednu rozprávku?

G: Hej, nikdy nezaspala počas rozprávky, vždy vydržala až do konca a pýtala si ďalšiu.

J: A s akým účelom ste jej začali čítať, s tým že potom bude spať?

G: Čo ja viem, jak sme sa k tomu čítaniu dopracovali? Nejak ona prišla zo škôlky s tou veľkou knihou a sme si tak povedali, že budeme každý večer čítať.

J: Takže to nebolo s účelom, že pri tom zaspí?

G: Nie, nie... Hovorím, nikdy nezaspala, ani raz sa to nestalo, žeby bola zaspala. Vtedy ešte ani nemala vlastnú izbu takže spala na našej posteli a to sme si tak ľahli a tak sme čítali. No a ona to už potom vedela naspamäť. Ja som povedala dačo a ona potom pokračovala, povedala jeden odstavec a zas ja a ona to už prakticky vedela celé naspamäť(úsmev).

J: No a prečo ste jej teda čítali?

G: Prečo? Prečo som ju len neuložila?

J: No napríklad, ale prečo vôbec prišli u Vás na rad rozprávky?

G: Čo ja viem, rozprávky všeobecne má rád každý, ja som ich zbožňovala, ja som si čítala rozprávky a som mala pätnásť rokov. Mám o tri roku mladšiu sestru a ako pätnásť ročná som jej čítala ešte. Jeden deň ona čítala, jeden deň ja. To je to tak utkvéné, že rozprávka, to musí byť. K detstvu to patrí.

J: No a myslíš si, že je to na niečo dobré?

G: No jasné (smiech).

J: A na čo? (úsmev)

G: To všetko to má dobrý, šťastný koniec. Tak to je základ, že vždy sú zlí a dobrí ľudia a to dobro nakoniec musí zvíťaziť. Tak to je podstata rozprávky. A je to aj pravda.

J: A myslíš si, že majú aj nejaký hlbší význam, alebo skrytý?

G: ... (pauza)

J: Napríklad, o čom si myslíš, že je Popoluška?

G: Čo ja viem, o čom je Popoluška... No tak Popoluška na jednej strane zobrazuje chudobu, skromnosť a na druhej strane tam je pýcha, mamónárstvo, čo ja viem to je. Hej no nielen že bohatstvo, to stále aj jej (dcére) treba pripomínať, že nielen bohatstvo a peniažky a všetkého mať hojnosť, ale aj skromnosti nezaškodí. So skromnosťou možno aj ďalej zájdeš, nie vždy, ale sem tam. Takže tak.

J: Dobre... Ty si vravela, že sa ti chcelo čítať.

G: Hej.

J: čiže si sa nemusela premáhať nejak, aby si jej čítala?

G: Nie to vôbec.

J: A si spomínala aj, že ty si mala rada. Aké boli tvoje najobľúbenejšie?

G: Jedna obľúbená kniha, volala sa Šťastenka. Isto to nepoznáš. Bola to nie veľmi hrubá kniha, a pointa toho bola, že bola jedna dedina a v nej boli strigy a tie strigy každému učarovali a každému niečo zlé vyviedli. A tie strigy sa volali Bogatky. A mne sa tie názvy tak strašne páčili a každý príbeh mal vlastný názov a aj ukončenie, čiže každý príbeh bol o niečom inom, ale podstata bola stále taká istá, čiže tie strigy, bosorky no. To bola úžasná kniha. To aj máme ešte doma, babka to má. To bola aj Miladina (sestra) obľúbená. Bogatky. Taký názov, to nezabudneš, nie (smiech). Bogatky.

J: Čiže Natálka ju ešte nevidela?

G: Nie. Myslím, že nie. Aj od Dobšinského rozprávky sme si čítali. Alebo ešte slovenské rozprávky, či aké to tam boli. Ale ako toto Šťastenka, to za môjho detstva to nemalo chybu. To bola parádna kniha. (úsmev)

J: A pamätáš sa, či tebe čítali vaši, keď si bola malá?

G: Nepamätám, ani.... skôr nie asi. Nie lebo to by som si asi pamätala, nie?

J: Dobre, tak ešte... Popolušku sme už rozoberali, že o čom by mohla byť, ale o čom by mohla byť podľa teba Snehulienka?

G: Snehulienka a sedem trpaslíkov. To tiež ju macocha vyhnala, nie a odišla do lesa, zachránila sa v tej chalúpke a trpaslíci sa o ňu starali, nie tak to bolo? Ale tá macocha jej stále chodila, lebo ona mala to zrkadlo, čo ukazovalo kto je najkrajší na svete. Tak jej dala otrávené jablko, ona zaspala.

N: A som videla aj takú modernú verziu, že Snehulienka navždy šťastná a že ona prišla do takého domčeka, ale tam nebývali trpaslíci ale trpaslice a že oni boli sesternice ich. Bože, to bolo také zlaté (úsmev). To boli také somariny, také vtipné to bolo, že ja som sa celý čas smiala pri tom.

G: Takže tak asi.

J: Uhm.. Červená Karkulka? Taká podstata toho, čo si myslíš, že o čom to je.

G: Hmmm.... Červená Karkulka. Obsahovo o čom je? Alebo vo všeobecnosti?

J: Čo ty si myslíš že obsahuje. V čom je pointa celej rozprávky... alebo význam.

G: Vôbec neviem v čom je význam tej rozprávky. Ale vlastne, dobre akože obsah viem, že išla odniesť starej mame večeru červená Karkulka a ten vlk prišiel....

J: Tak ako si vravela pri Popoluške o skromnosti a závidia, tak o čom by mohla byť táto?

G: čo ja viem, neviem..

J: Dobre, Janičko a Marienka?

G: Janičko a Marienka, oni tiež ušli do lesa, tam bola tá striga, ktorá ich chcela vykrmieť.

N: Iba jeho. Ona tam pracovala. A nakoniec išla do pece.

G: No ale podstata čoho je tam podstata, čoho je tam pointa? Čo ľudozrúti? Neviem, ja som nikdy ako podstatu nehľadala, alebo aký zmysel je rozprávky. Všetko to bolo na jedno základe, že je zlá stránka, dobrá stránka a vždy tá dobrá zvíťazí. To je základ každej rozprávky.

J: Hej, to je pravda. Tak ešte skúsime Kozliatka...?

G: No tam je ten zlý vlk, mama kozliatkam išla kúpiť jesť. No vidíš, a aj túto sme si čítali.

N: Máme takú knihu od Bratov Grimmovcov a túto si mi veľa čítala.

G: No vidíš, a tom ja už aj zabudla. No takže čo je podstata tejto rozprávky? Tiež neviem.

J: Dobre. Predpokladám, že pozerala aj v telke rozprávky. No ale skúšali ste aj niečo iné, audionahrávky?

G: Má, hej má aj CDčka. Večer keď už mala sama izbu tak si počúvala sama. To mala také rádio a počúvala... Ťahal dedko repu a ešte Starý Bodrik.

N: A si pamätám, že keď som bola, som mala asi 8 rokov, tak som stále išla asi o pol siedmej spať, akurát sa pomodliť a o siedmej išla rozprávka, som si ľahla ku dedovi a sme počúvali.

G: Hej, to v rádiu jasné.

N: Hej a to tak do pol ôsmej išla a potom som išla, som si ľahla a som spala. A kde teraz o pol ôsmej, veď to by som už vôbec nezaspala.

J: A najviac sa Vám páčilo čo, keď pozerala ich v telke, keď sedela pri vás a vás počúvala, alebo rádio?
G: No najlepšie to bolo, keď bola malá, že sme si tie obrázky... Mne sa to strašne páčilo, a keď už som stíchla naschvál, či vie ďalej básničku, že ako naspamäť, tak toto sa mi najviac páčilo. Že vedela, že tu má toto, tu ukazovala toto... To bolo najlepšie.
J: Dobre, teraz na chvíľku sa budem venovať tebe, Natálka. Pamätáš sa kto ti kedy najviac čítal rozprávky.
N: Mamka.
J: Kedy?
N: Asi keď som bola menšia. (úsmev)
J: Teraz už ti nečítava?
N: Nie.
J: A akú máš obľúbenú rozprávku? Takú z detstva, čo ti mamka rozprávala.
N: Asi rozprávky bratov Grimmovcov, určite. A akú asi, konkrétnu asi neviem..
J: A ktoré z tých od bratov Grimmovcov, sa ti najviac páčili?
N: Nooo, Červená čiapočka, Kozliatka a Popoluška.
J: A čo sa ti páčilo na Červenej čiapočke?
N: Noo, že vlastne ten vlk tam bol a celé to bolo také, proste rozprávkové.
J: Ten vlk bol rozprávkový, že vedel rozprávať?
N: Áno.
J: A na kozliatkach?
N: No na kozliatkach, že to najmenšie malo najviac rozumu a sa skrylo. Asi všetko.
G: A menili sme hlas, ne? Kozliatka kozliatka, otvorte vráta! (hlbokým hlasom)
J: A na Popoluške?
N: Na Popoluške... že teraz neviem, či mám hovoriť z filmu alebo z knihy.
J: Ako chceš.
N: Lebo čo som videla film, tak to bolo najlepšie, že ples. Taký rozprávkový. A z knihy ani si tak veľmi už nepamätám, lebo film stále pozerám na Vianoce a máme to už aj na DVD, takže z knihy si to ani nepamätám už.
J: Hej, to tie Tri oriešky pre Popolušku myslíš?
G,N: Hej hej.
J: Dobre a aké postavy si mala najradšej v rozprávkach?
N: Jednoznačne dobré.
J: Čiže len tie kladné. A skôr ženské alebo mužské?
N: Určite ženské.
J: A tie princeznovské, alebo skôr dobrodružné?
N: Také skôr, nie princeznovské, ale skôr takí trpaslíci. Nie princezny. Mňa to veľmi nebavilo ani, skôr také vážne že rozprávkové, že trpaslíci a škriatkovia.
J: A čo sa ti na nich páčilo, okrem toho, že boli rozprávkoví?
N: No, že boli malí a smiešne rozprávali.
J: Uhm, takže boli vtipní...
N: No uhm...
J: Páčilo sa ti, keď ti mamka čítala?
N: Uhm. (úsmev)
J: A čítali vám aj v škôlke?
N: V škôlke asi nie, lebo si pamätám, že stále keď sme zaspali, teda ja som nikdy nespala, a stále keď sme išli spať, tak sme počúvali takú hudbu. V rádiu, takú upokojujúcu. Ešte dodnes si pamätám tú melódiu a pri tom sme zaspávali, ale rozprávky asi nie.
J: A čo sa ti páčilo na tom, keď ti mamka čítala?
N: No že... neviem.
J: Kľudne si premysli.
G: No priznaj samé chvály (smiech).
N: Ty tu rastieš pri mne (matke)
G: Abo ty pri mne.
N: No že asi nie každý má také nervy na to, že by sa mu chcelo čítať, tak no.
J: No takže to sa ti páčilo na mamke, že ti chcela čítať, ale čo sa ti páčilo na tom, že ti čítala?
N: Tak to sa mi najviac páčilo, to menenie hlasu a zvýraznená tá reč.
G: Som profesionál, nie? (úsmev)
J: A aké rozprávky sa ti páčia v telke?
N: V telke? Asi najviac tie kreslené. Lebo ja nemám rada, tie také ako sú Kráľ Drozdia brada a také bály a také... Skôr Simpsonovcov.
J: Takže animované.....A napríklad od Walta Disneyho sa ti páčia nejaké?

N: Tak pozerala som aj Simpsonovcov a ešte Flinstoneovci. A tí sa mi hrozne páčia, lebo to auto ako ide na kolesách a proste oni behajú s tým, tak toto ma úplne že očarilo.

J: A z tých takých klasických rozprávok ako prerobili Popolušku, Krásku a zvierá, hmmm...?

N: No z toho od Walta Disneyho najviac asi Popoluška. Lebo hocijaké rozprávky, neviem si na všetky spomenúť, ale najviac asi Popoluška.

J: A čo sa ti na Popoluške najviac páčilo, to sme vlastne preskočili vtedy...

N: Na tej Popoluške, že bola taká skromná, že jej nevadilo, že na ňu každý pozerá a že jej mama ju všade, keď mám tak povedať, strápnovala. Že všetko čo sa stalo, tak všetko zvalila len na ňu a jej to proste vôbec nevadilo. Ona si na to už tak zvykla, že ona je tá, čo je už trochu nižšie.

J: Čiže sa Ti páčila aj tá jej trpezlivosť s ľuďmi naokolo?

N: Aj tá trpezlivosť aj to, že mala silu ... akože ja by som to nezvládla, keby ma všade tak ponížovali a tak všade nadávali, že ja som proste najhoršia a že všetko, čo sa stane, tak všetko len ja. Ja by som asi tak nedokázala žiť.

J: Pamätáš si doteraz nejakú rozprávku naspamäť? Alebo z riekaniek...

N: No naspamäť si pamätám Červenú čiapočku, potom si pamätám ešte aj tú Popolušku, akože tú čo hodí na Štedrý deň. A asi všetko.

J: Rozprávala si ty už tiež niekomu rozprávky?

N: Určite hej, lebo stále keď ideme k babke a mám trochu mladších ... rodinu, bratanca a sesternicu. Bratanec má 10 a sesternica 7, a stále tak ich chcem naviesť aby išli skôr spať.. a že keď spravíš toto, tak bude toto. Že keď si umyješ zuby, tak im pôjdem prečítať rozprávku. A proste mne sa to aj tak páči, že im môžem dačo poskytnúť zato, že oni pre mňa dačo robia.

J: A im to čítaš či im o hovoríš spamäti?

N: Čítam, lebo u babky je proste knižnica super, lebo tam je veľmi veľa kníh a aj taká literatúra pre dospelých, ale aj takých veľa kníh pre deti je tam. Takže si mám z čoho vybrať.

J: A keby si si mohla vybrať, ktorou rozprávkovou bytosťou by si chcela byť?

N: Ja by som chcela byť ... nevie ma to teraz napadnúť...

J: Tak nemusí to byť konkrétna postava, ale aké rozprávkové vlastnosti by si chcela mať?

N: Tak určite by som chcela byť dobrá.

J: A teraz nie si?

N: Nechcela by som byť namyslená a taká, že všetko chcem a všetko budem mať, a ubližovať ľuďom a taká nedôverčivá. Nikto by ma nemal rád a všetci by na mňa poukazovali prstom a hovorili by „aha to je tá, ktorá neviem čo...“ No proste nechcela by som byť taká, že proste stále byť stredom pozornosti, keď sa dakde objavím. Proste len úplne normálne obyčajná. Taká jak som teraz...

J: Takže by si nechcela byť rozprávkovou bytosťou teda?

N: No asi nie, tak žeby všetci na mňa pozerali a tak.... Ja som taká, že som hysterka a strašne mám trému, veľmi, lebo ja sa bojím aj keď idem do kostola, len čítať čítanie, no ja nechápem a neviem ako mám odbúrať svoj stres.

J: A takú vlastnosť by si nechcela mať, že by si vedela odbúrať svoj stres?

N: No asi hej, áno...

J: Dobré tak sa presunieme ešte k mamine... Takže strašíte Natálku niečím?

G: No čo ja viem, čím ťa straším?

N: No keď som bola malá, tak si ma strašila bubákom... ale teraz už asi nie.

J: A takými vecami, ako sú čerty a ježibaby?

G: Cigáni, dakedy dávno to boli cigáni... ale teraz asi by ma vysmiala. (úsmev)

N: No to teraz ani neprichádza do úvahy už.

J: Hmm a keď si ju strašila ešte dakedy, keď si ju vystrašila tým, že príde cigán, bolo to na nej nejak vidno, malo to taký efekt ako si chcela?

G: Asi nie.... nie, to bola úplne malinká kým ešte sa dalo. To bolo možno troj-štvorročné decko... ale ona tak rýchlo vnímala, že ona tak jej som neprešla cez rozum raz dva.

J: Čiže čerty a ježibaby ani neprišli do úvahy?

G: Nie, ne... To skôr sme prešli na také tresty a tak, že toto nebude robiť.

J: Takže vaše zaručené na ňu bolo, že jej niečo zakážete.

G: Áno.

J: A čo na ňu zaberalo? Keď jej zakážeš čo?

G: Televízor. Keď bola malá, menšia. Teraz hlavne počítač. Telefón. V dnešnej dobe. A predtým... nepúšťali sme ju von, na dvor nemohla ísť.

N: No väčšinou ku kamarátke som nemohla ísť, ale na dvor som mohla.

J: Takže skutočné veci. A Teba strašili v detstve niečím?

G: Nie.

J: Čiže tiež nemáš takú skúsenosť.

G: Hej nemám, neviem či to zaberá vôbec.

J: Dokedy si myslíš, že verila na také nadprirodzené bytosti? Že existujú...

G: Čo ja viem, možno ešte keď bola prváčka, tak možno ešte vtedy.

N: No ešte som verila na Ježiška do koľko rokov?

G: Neviem asi tak nejak kým si šla do školy.

N: Do osem deväť, viac asi ne...

G: Ona strašne raz dva vyrástla z toho detského sveta, z toho vymysleného, prikrášeného. Čiže ona ... a aj my sme sa nesnažili, za každých okolností strašiť, alebo vymýšľať, že za každým rohom je čert, alebo ... My sme nejak nemali za potreby také veci vymýšľať. To jedine rozprávky sme čítali. Nič prikrášľovať, nie vôbec, v tom reálnom živote. My sme nemali potrebu strašiť ju a vymýšľať a tak vlastne. Úplne keď bola možno prváčka, keď mala tak 6-7 rokov, tak vtedy ešte myslím, že mohla na také veci veriť ale neskôr už nie.

J: A ako si si to všimla, že nereaguje na také vymyslené veci?

G: Ja som ani nemala potrebu jej to prezentovať, čiže ja som do malička viedla obyčajnosťou... žiadne vymyslené, nič nič... Mňa tiež nevedli k tomu, aby som sa preorientovala na vymyslenosť a potom na úplnú skutočnosť. My sme od samého mala, ja som ju viedla... nič som jej nevymýšľala, ani škriatkovia, ani ježibaby. To skôr babka, ona možno „počkaj príde ten a počká ťa pod mostom“. Ona skôr ale ja nie.

J: Manžela myslíš že strašili, tým čím strašia ju?

G: Asi hej.

J: A on ju nestraší tiež tým?

G: Teraz určite nie, ale predtým... myslím, že nie, možno, to skôr jej sa treba opýtať.

J: A vieš či jemu čítali, keď bol malý?

G: Tak to vôbec netuším.

J: No a teraz môžeš nabonzovať. Čím ťa strašili doma, nie len mamka a ocko, ale aj starí rodičia.

N: No, oni ma asi najviac strašili cigánmi. Všetci, ale viac starí rodičia a neviem, asi už veľmi ničím. Bubákom, ale to som bola maličká veľmi.

J: A bála si sa tých cigánov a bubákov?

N: Nie.

J: Ani chvíľku?

N: Asi keď prvýkrát mi to povedali, že proste som sa nad tým zamyslela, že asi keď mi to hovoria, tak na tom musí byť kus pravdy. Tak som rozmýšľala chvíľu nad tým, ale potom už ani nie. (úsmev)

J: Čiže potom si už neurobila niečo preto, že sa bojíš.

N: Nie.

J: Kto ťa strašil najviac?

N: Babka.

J: A čím?

N: Tak ma strašila takými vecami, že napríklad, keď som chcela dakde ísť, to si pamätám, že keď som chcela ísť k sesternici, čo býva na druhom konci dediny a ešte som nechodila na bicykli, tak stále hovorila babka, že „len choď tam, ťa zoberú cigáni a pôjdeš.“ Tak toto stále, tak ma ona strašila.

J: Bála si sa niekedy čertov alebo ježibáb z rozprávok?

N: Nebála, proste som vedela, že to bol výmysel.

J: Aj z tých čo ti mamka čítala, aj keď v telke boli?

N: Nie.

J: Vôbec nikdy si nepocítila strach?

N: Tak možno keď prvýkrát. Keď som bola menšia a mi kúpili DVD a ten taký prvý dojem, keď niečo tam príde. Vtedy len taký ten prvý dojem. Vtedy som sa bála, ale potom už keď som vedela, že sa to stane, tak už ani nie. Už som sa nebála, lebo už som vedela, že to príde. Keď to prišlo nečakane, tak jasné že sa zľakneš.

J: A čert je pre teba strašidelný?

N: Asi nie.

J: Ježibaba?

N: Tiež nie.

J: Že ani nevyzerajú podľa teba strašidelne, podľa výzoru?

N: No keď vyzerá čert, keď si zoberie tie svoje rôžky, ktoré mu tak blikajú a ešte tie vidly, tak prvý dojem je hej, taký podľa výzoru, oblečenia.. ale podľa toho, čo hovorí, tak nie.

J: A ježibaba?

N: No ja si pamätám len tú ježibabu z Mrázika. Ako na ňu dali ten sud a ona stále, že čo ste spravili a tam behala. A ešte ten pes ako jej tie otrhané šaty začal ťahať a vrčať na ňu. Tak toto si pamätám a ona vyzerala tak nos ježibabovský a zuby, každý druhý zlatý. Toto najviac na tom výzore, ale skutkami a rozprávaním asi ani ježibaby nie.

J: A čoho sa bojíš?

N: Jednoznačne pavúkov. To je moja jediná chyba, ktorú neviem odstrániť. Ja keď vidím pavúka, mne sa všetko, sa mi vybaví, že sa proste dačo stane. Tak je čudný...

J: A čo sa stane?

N: Nevie, ja si predstavujem, že ma zje.

J: Aj ten malý domový, čo má také tenké nohy?

N: Práveže len ten. Lebo tarantula, to už je pre mňa niečo hrozné pre mňa. Ale to aj moja sesternica, ona keď uvidí pavúka, tak ona si nepôjde po bicykel do kotolne, lebo tam je proste pavúk. Ale takého maličkého sa nebojím, lebo to prídem a čapnem ho tým, napríklad v kúpeľni s uterákom, ale keď už je taký väčší a farebnejší, keď už je výraznejší, tak je to iné potom.

No pavúky proste. A ešte potkany, ale to som sa s nimi ešte nestretla ani. Len babka príde a hovorí, e videla veľkého potkana na dvore.

J: A ako si to mala s Ježiškom?

N: No s Ježiškom. Ja si pamätám, keď sme mali ešte inak obývačku, sme mali inak stromček. A stále si pamätám ako sme mali stôl a ako sedeli moja prababka. A my sme stále.. Ja som sa obliekla, okúpala a nosili sme hore také veci, že šalát, a také veci. A stále som prišla a môj prvý dojem bol, že za stromček. Že kedy už konečne príde. A oni stále sedeli a sa modlili a ja som sa vypytovala, či už bol Ježiško? A oni, že ešte nebol. A už bol? A zakaždým, keď som s niečím prišla, tak som sa pýtala. Ale neviem kedy to bolo. Asi do tak do ôsmych som verila, alebo do siedmych.

J: Takže si nepamätáš, jak si na to prišla?

N: Nie, nepamätám si.

G: Ale hej, povedala ti.... ktorá to ti povedala?

N: Asi Julka, ale ja som tomu nechcela zo začiatku veriť. Ale tak potom už, keď som zistila, že už je to proste dajaké podozrivé, že proste Ježiško a skade by on vedel.

J: Si nepísala listy Ježiškovi? (úsmev)

N: Písala, keď som bola menšia, ale oni ma stále oblaflí. Som napísala list a mne to bolo čudné, už keď mi to ona povedala, že ako to oni odovzdajú Ježiškovi. Ako to on bude vedieť, keď oni vždy išli do mesta, ja som ostala doma s dedom a vzali lístoček. A že ho idú dať takému ujovi, ktorý spolupracuje s Ježiškom. A ja som tomu nechcela veriť, že ako môže niekto spolupracovať niekto s ním, keď ho nikto nevidí. A vtedy som to zistila, že na tom je taká somarina a potom som už začala kupovať aj ja, takže už sa to prevalilo.

J: Aha, takže ty si neskúšala hľadať darčeky, už si rovno prešla na to, že aj ty si kupovala.

N: Áno, niektoré spolužiačky mi hovoria, že oni kutrú, že kde má toto, kde má toto. Alebo pred narodeninami, že kutrú, že chcu ich už hneď mať. Lenže ja nie som taký typ. Ja mám rada prekvapenia. (úsmev)

J: Čiže si nehľadala nikdy?

N: Nie, nehľadala som vôbec nikdy. Ja som sa stále tešila na tú chvíľu, keď ich dostanem. Ja mám rada prekvapenia.

J: A bolo ti ľúto, že to nie je Ježiško, kto nosí darčeky?

N: Nevie, si tak predstaviť, či mi bolo ľúto?

J: Čo si tak cítila, keď si zistila, že to nie je Ježiško, ale mamka s ockom?

N: Také sklamanie... Taký prvý dojem, že to nie je on, tak také sklamanie trošku.

J: A ako si sa s tým potom vyrovnala?

N: No tak, že som si uvedomila, že tie darčeky mám. A že je to jedno, kto ich nosí, aj keď to nie je veľmi jedno, ale hlavne, že ich mám. (úsmev)

J: A pamätáš sa na moment, kedy si zistila, že tie také magické veci neexistujú? Že všetko rozprávkové je vlastne vymyslené a tak.

N: Nepamätám si to.

J: Uhm a ešte mi napadlo, čert na Mikuláša u vás niekedy fungoval?

G: V škôlke, nie? Doma nikdy

N: V škôlke, ale aj v škole. Doma nie.

J: A v škôlke sa ti to páčilo, keď tam bol Mikuláš aj čert?

N: Nie. Ja som vždycky plakala, keď som šla k Mikulášovi. Potom som sa vrátila naspäť, zarecitovala a potom som sa tešila z balíčka. (úsmev)

J: A čo ťa strašil ten Mikuláš?

N: Nevie, ale ja som sa ho vždycky bála, lebo bol veľký, nebolo mu vidno do tváre a bol veľký a tučný. Ma proste akokeby sklamaro, že je taký veľký a tučný. Tak ja som sa ho bála, neviem prečo, ale bála som sa ho veľmi.

J: Čiže ani nie čerta, ale Mikuláša.

N: Áno, lebo on stále sedel na stoličke a také tie sukne dlhé a celý červený a tie fúzy proste, neviem. Asi som na neho verila a myslela som si, že je naozajstný. Takže tak.

J: Tak ďakujem....

5.rozhovor

Rodičia : matka R. (38) otec J. (40) Deti: Gabriela (16) a Tamara (11).

Rozhovor prebehol s matkou a deťmi.

J: Čítavaš alebo si čítavala Gabike a Tamarke rozprávky?

R: No, čítavala som.

J: A aké?

R: Také väčšinou o zvieratkách, alebo také, čo sa rýmovali. Také básničky, ale to by som musela pozrieť konkrétne. Takže keď boli malé, tak také nejaké riekanky. Také s obrázkami. A potom to boli od Andersena, od neho. Potom také bájky, poučné o ľuďoch. A potom, keď bola Tamarca staršia, tak dostala Bambuľku a to si rada čítala. No a teraz, čo chodí do školy, tak od Gabriely Fútovej. To má viacero kníh od nej.

J: Uhm a také tie klasické ako sú Perníková chalúpka- Janko a Marienka, Červená Karkuľka...

R: No, to boli v... Trojruža sa volala tá kniha. To bolo pekné, to som im tiež čítavala. Janko Hraško a také.

J: Popolušku a Šípkovú Ruženku?

R: Aj to určite, ale to skôr bolo. Teraz už skôr také, čo im do školy treba.

J: Vymýšľala si im niekedy vlastné?

R: Ja veľmi nie, ale dedo Michal im zvykol, také si povymýšľať. Keď boli malé deti, tak on to im, keď zaspávali. A aj to skôr Gabike.

J: A kto vyberal rozprávky? Ty s mužom?

R: Ja sama som vyberala.

J: A oni si nepýtali nejaké konkrétne, že teraz sa bude čítať toto?

R: Tak to už toto bolo, hej že keď chcela, tak vyslovene také, že ja som jej ponúkla a ona vedela, že sú aj iné, tak potom si už vyberali samé. Ale napríklad, keď sa im nejaká zapáčila, toto Janko Hraško, lebo ja som pri tom zvykla také smiešky robiť, tak ona potom chcela „a ešte raz a ešte raz“.

J: A to teda bola obľúbená, obidvoch či len jednej?

R: O Jankovi Hraškovi? No môže byť, že obidvoch. Keď boli úplne malinké, také 3-4 ročné.

J: Len ty si im rozprávala, či aj babka?

R: Ja som čítala rozprávky, babka myslím, že nie.

J: A Gabika nečítala Tamarke?

R: No o tom neviem.

J: A ony chceli aby si im čítala, vyžadovali si to?

R: Myslím, že hej. Ja som tak aj chcela, žeby nielen telka, počítač... Som ich nalákala, som im povedala, akú rozprávku... Ale teraz už je škola, už sa učia, takže teraz už nie.

J: Kedy si im zvykla čítať? Hocikedy cez deň?

R: No keď boli prázdniny tak aj cez deň, alebo večer.

J: A večer keď išli spať?

R: Skôr pred spaním. Nebolo to často.

J: A zaspali potom, keď si im prečítala rozprávku?

R: Nie, tak väčšinou nie. Lebo ja som ich potom ešte uložila spať a až tak zaspali, keď som odišla.

J: Takže si im nečítala s tým účelom, aby potom zaspali?

R: Nie, u nás to nikdy nevyzeralo tak ako v telke, že čítaš, čítaš a dieťa zaspí.

J: No a keď si im čítala, to ako vyzeralo?

R: Tak skôr na posteli, keď ležali. A často napríklad mi Tamarca skákala do reči. Ona zvykla. Tak som jej hovorila, že keď mi bude toľkokrát skákať do reči, tak nebudem už čítať. Lebo za každou vetou sa začala niečo pýtať.

J: K rozprávke sa chcela pýtať?

R: Hej dačo stále jej nepadlo, a už nerozumela niečomu a sa vypytovala.

J: Čiže ti skákala do reči.

R: Tamarca hej, často. Na všetko sa pýtala, keď som jej niečo čítala... ale to viac len keď od Andersena, alebo klasické rozprávky slovenské, čo boli. A ešte sme mali aj takú knihu na starý štýl, to ešte po mne kniha a tam boli veľmi používané, také tie výrazy, ktorým nerozumela. To tiež boli slovenské ľudové rozprávky ale také...

J: Od Dobšinského myslíš?

R: Asi hej. Potom som jej prestala z toho čítať.

J: A Gabika sa toľko neypytovala?

R: Na rozprávky? Ona si sama čítala, keď už vedela. A keď bola staršia, tak si čítala tie.. Narniu a také knihy.

J: No ale či robila to isté, čo Tamarca, že ti skákala do reči?

R: Nespomínam si tak na Gabiku, možnože tiež ale nepamätám si na to veľmi. Tamarca to robila isto, to mám tak zafixované.

J: A ako to vyzeralo? Si prečítala jednu rozprávku a koniec?

R: No potom sme niečo aj rozoberali, lebo sa pýtala, že prečo toto tak sa stalo a toto tak... sme to zdôvodňovali.

J: Ale keď sa išlo spať, tak si im prečítala len jednu?

R: Aha, asi jednu. Alebo niekedy mi hovorili, že ešte jednu ešte jednu, že chceli deti viacej, ale keď už bol aj čas taký, že treba spať, tak sa išlo spať.

J: A prečo si im čítala, okrem toho aby nesedeli na telke?

R: No aj preto, aby vedela ona.. tým sa určite zdokonaľuje komunikácia, nové slová. A potom už keď vedela ona čítať, aj Tamarka, tak z toho dôvodu, aby si prečítala rozprávku a no a teraz mi porozprávaj obsah. Aby to vedela podať potom.

J: A myslíš si, že je to na niečo ešte dobré? Okrem tých dôvodov, čo už si vravela?

R: Tak viac dôvodov je... keď človek číta... učí sa pravopis, aj potom lepšie vie potom komunikovať s druhými, určite je tam aj niečo poučné, niečo múdre si z toho zoberie do života. A tak...

J: A myslíš si, že v tých rozprávkach je aj nejaký skrytý význam?

R: No určite je tam niečo také... Možno že v živote raz, niečo nás postretne a my si to pripodobníme k nejakej rozprávke. Môže byť?... Ale sú aj také, veľmi moderné rozprávky v dnešnej dobe, takže aj keď im chcem vybrať nejakú rozprávku tak musím rozmýšľať a prečítať si ju ako rodič, že či sa hodí alebo nie. Lebo fakt, že sú také knihy... úplne nevhodné.

J: A myslíš, že tie klasické sú vhodnejšie ako moderné?

R: Myslím, že tie klasické sú vhodnejšie a rozvíjajú u detí fantáziu. A je tam veľa toho vymysleného, pripodobneného zvieratám a tak, ale možno by mohli prejsť takou premenou, že nejaké ľahšie výrazy, aby aj deti porozumeli.

R: No a keď môžem ja za seba povedať, aké som mala rada, keď som bola asi desaťročná ... Ja najmä keď som bola chorá, tak túto som veľmi rada čítala, to je tá kniha, čo deti veľmi nechceli už, tým aké sú tam obrázky a výrazy (staré vydanie slovenských rozprávok od Dobšinského). Ale ja som si rada čítala Krása nevidaná, alebo tak nejak sa to volalo. Taká hrubá kniha, no a ja som si vkuse z nej čítala. Čiže tu sú také výrazy, ale vzadu sú vysvetlené... Duchota, grajciar, gufa to je kabát, falošne... No to keď som jej čítala, tak nie veľmi ich to zaujímalo.

J: Chcelo sa Ti čítať im?

R: Hej.

J: Čiže si si nemusela nejak nahovárať, že budem čítať, lebo to treba, alebo tak nejak sa prehovárať k tomu...

R: Nie nie, ja rada... Tým, že ja som mala rada, tak aj im som rada čítala. Ja si myslím, že je aj podľa toho. Ako si to dieťa zvykne v detstve, tak aj v dospelosti zvykne svojim deťom.

J: A pamätáš si či čítali tebe?

R: No tak to si nepamätám, ale ja som si potom... To si pamätám, že ja som si čítala. A najviac čo sa mi páčilo, tak jednoznačne bola Popoluška.

J: A tú si im čítala, predpokladám..

R: Hej, ale im sa viac páčil film. Aj Gabika, to si stále pretáčala dookola. Stále dookola pozerala Popolušku.

J: Tri oriešky pre Popolušku myslíš?

R: Hej hej, to.

J: A prečo sa tebe páčila Popoluška?

R: No... to že bola taká skromná, nebola namyslená a záver, že sa to všetko na dobré obrátilo, tým, že ona ten svoj život taký prežila.

T: Bola chudobná a potom bola bohatá...

R: Nejde o to, že bola chudobná a potom bohatá... Tak len toto, že bola vlastne skromná a nezúfala si. A sa to obrátilo na dobré.

J: A čom si myslíš, že by mohli byť tie klasické rozprávky, v takom širšom ponímaní? Napríklad Popoluška..

R: Akože v tom modernom prevedení?

J: Nie nie, nové... Napríklad Popoluška, keby si ju mohla zhrnúť, nie obsah... ale posolstvo, ktoré skrýva napríklad.

R: Posolstvo Popolušky... Vlastne Popoluška nemala oboch rodičov a napriek tomu, že mala ťažký život a musela veľa trpieť, tak vyšla tá pravda na povrch, že kto má dobré srdce. Tam ide o to srdce, aby aj deti to takto vnímali. Ale teraz je taká doba, že deti sa nezaujímajú veľmi... Keď už vie trocha narábať s počítačom... tak už.... Je to zase o tých rodičoch, ako to dieťa vedú. A ja si myslím, že ani ony veľa nečítajú.

J: Uhm...

R: Lebo ona aj dnes začne a rýchlo skončí s čítaním... my sme možno aj tým, že aj keď ja som bola doma chorá a teraz nešlo nič ani v telke, možno keby bolo šlo, tak vieš, že ma to láka. Ale tým, že ani nebol vtedy tak program, lebo oni nejak poobede o štvrtej začínali, tak keď som sa nechcela nudiť, a keďže sama som bola, tak som bola nútená siahnúť po knihe.

J: A taká Snehulienka, o čom si myslíš, že by mohla byť?

R: Počkaj, Snehulienka to je.. Nie Snehová kráľovná.... Snehulienka...

J: A sedem trpaslíkov...

R: No a čo myslíš, že o čom by mohla byť?

J: O čom je podľa teba. Nepýtam sa na obsah, ale zase na ten taký význam rozprávky.

R: To ju vlastne macocha dala odniesť.. Tam zase tá pyšná matka chcela byť najkrajšia. Nevie sa viac k tomu vyjadriť.

J: To nevadí vôbec, len či si nad tým niekedy uvažovala...

R: Tak ja stále tak beriem, že pravda vyjde na povrch. (úsmev)

J: Že v každej rozprávke ide o pravdu.

R: Hej, že väčšinou ide o to, že pravda zvíťazí, alebo čo ja viem čo. Alebo dobro. Že aj keď sa niekedy zdá na začiatku, že ako môže byť taká zlá, alebo čo, ale ten záver je vždy taký, že pri tej trpezlivosti sa to nakoniec obráti na dobré. Tak i človek v živote by mal tak vnímať, že keď aj niečo zlé prežije, nie je vždy len zlé... Že prejde nejaké obdobie, len treba byť trpezlivý... Ísť tak tým životom, že ja to prežijem, ale že to dobro príde aj ku mne, nie len to zlé. Tak aj v tých rozprávkach je to tak a človek by to aj v živote tak mal brať...

J: Uhm, ja sa ťa popýtam aj na ďalšie rozprávky, takže nebuď v strese z toho potom, dobre?

R: Uhm...

J: Červená Karkuľka?

R: Tam je to o vlkovi... No tak to je také pre deti. Že vlk bol zlý a že bol potrestaný. Už jeden čas hovorili, že nemajú deťom dávať také rozprávky, lebo to je stresujúce, že vlkovi rozpárali brucho, že neviem čo Že pre deti to je ťažko vnímateľné, ale ja som to tak nebrala. Ja som to tak brala, že no... zlý vlk bol potrestaný. Oni nad tým už príliš polemizujú...

J: Janičko a Marienka?

R: No boli neposlušní, tak sa stratili v lese. No a vlastne tam bola ježibaba, vymyslená.

J: Takže význam by mohol byť, že keď si neposlušný, tak sa ti niečo stane?

R: Keď nepočúvaš rodičov, áno. Keď ťa upozornia aby si nerobil tak alebo tak... tak to asi v tom zmysle. O tej poslušnosti...

J: A o Kozliatkach?

R: O kozliatkach.... tiež vlastne neposlúchli mamku a otvorili, lebo ich neviem čo lákalo. Ale vlastne ani nie všetky, ale len jedno z nich bolo také, že otvoríme.... ostatné sa schovali, ale iba jedno ... hmm

J: Naopak to bolo. Ostatné otvorili a iba jedno sa schovalo.

R: Naopak, aha.. ale na viackrát sa to stalo, nie či jak ...

J: Uhm... no dobre... a okrem čítania kníh, majú aj DVD s rozprávkami napríklad?

R: Hej, majú..

J: Aj audionahrávky?

R: No máme také, z Korzára (noviny) jeden čas ich pridávali do Korzára. To keď bola chorá, tak aby nemusela napínať zrak, som je púšťala.

J: A chceli to počúvať?

R: Ani nie... Párkrát som to Tamarke púšťala, ale veľmi ju to nechtylo.

J: Takže Gabriela Futová, sa Ti páčia jej knihy?

T: Áno... Tu mám 4 lenže jednu neviem, kde mám. Každá knižka je iná časť...

R: No toto je tiež taká séria o dievčatku, o sirote.

K audionahrávkam : Alibaba a 40 zbojníkov sa mi páčilo, aj Zlatá priadka.

J: Čítala ti mamka niekedy rozprávky, pamätáš sa na to?

T: Nie, možno keď som bola malá... vtedy asi hej... (úsmev)

R: Vidíš, to si asi nepamätáme. Ja som jej veľa čítala, aj keď v postieľke ešte len bola, fakt maličká. A aj som jej spievala, keď išla spať.

J: Takže si nepamätáš?

R: Ani o Jankovi Hraškovi si nepamätáš? Jak si sa smiala z toho, keď som ti hovorila, ako Janko doniesol ockovi halušky? Pamätáš si?

T: (rozosmiala sa) Jaké malé kamienky tam mal.

J: A akú si mala obľúbenú rozprávku?

T: Z knihy?

J: No napríklad z knihy...

T: Túto knihu som mala rada a v nej boli : Popoluška, Snehová Kráľovná, Škaredé káčatko, Snežienka a Ruženka, Princezná na hrášku, Janko a zázračná fazuľa, Snehulienka, Kráska a zviera. Väčšinou sme čítali z nej.

J: Túto si mala najradšej hej?

T: Áno.

J: A z takých na videu, či na aké iné si myslela okrem knihy?

T: Napríklad Princezná so zlatou hviezdou na čele. A ešte Zlatovláska. Ale ešte niečo som rada pozerala.....

R: No Gabika mala tú Popolušku a ty.... Alicu. To tiež tak stále dookola si púšťala

T: No toto toto, Alicu v krajine zázrakov.

J: A to bolo kreslené?

R: Nie, to bola hraná.

J: A čo sa ti páčilo na tých rozprávkach? Na Snehulienke, alebo na Popoluške?

T: Aaaa, neviem. Všetko no...

J: A čo všetko?

T: Napríklad na Alici sa mi páčila herečka.
J: A na Popoluške a na Snehulienke?
T: No celá rozprávka...
J: A čo na tej rozprávke?
T: No ta to je neviem...
J: No dobre, a aké postavy máš rada v rozprávkach?
T: Jak postavy?
J: Aký hrdina by mal byť v rozprávke, alebo aké postavy, aby si si ju prečítala, alebo pozrela?
T: Neviem....
R: No Snehulienka sa ti páčila... a ktorá postava z rozprávky sa ti páčila? Snehulienka, či tá macocha,..?
T: No v Snehulienke sa mi páči Snehulienka.
J: A v Popoluške?
T: V Popoluške Popoluška.
J: A prečo Popoluška?
T: Lebo bola dobrá.... Ale páčila sa mi aj jej sestra.
J: Hej?
R: Ktorá sestra?
T: Popoluškina nevlastná.
J: A čo sa ti páčilo na tej sestre?
T: Ta tak normálne... sa mi páčila ona.
J: No a teraz keď už vieš, načo sa pýtam, ktoré postavy sa ti páčia.... Tak by si mi už vedela povedať, aká postava by sa ti páčila? Či skôr dobrá, zlá alebo vtipná... alebo muž alebo žena.
T: Žena a dobrá.
J: A smiešne postavy ako trpaslíci?
T: Aj takí... A mne sa vieš aká najviac páči?
J: No povedz.
T: Hmm... Popoluška.(úsmev)
J: Predstav si, žeby ti mamka teraz čítala rozprávku. Páčilo by sa ti to?
T: Podľa toho, akú.
J: No takú, akú by si si vybrala.
T: Tak teraz asi nie...
J: A pamätáš sa, či vám čítali v škôlke?
T: Nie, nečítali.
J: A páčia sa ti rozprávky, čo chodia v telke?
T: Už nepozerám.
J: A páčili sa ti niekedy?
T: Nie všetky.
R: Nie také, v ktorých sa bili... také Superman a také tie kreslené čínske či aké, tak to sa jej nepáčili.
J: A ktoré sa ti páčili? Večerníčkové?
T: Také jak Macko uško...
J: Ty si už niekomu hovorila rozprávky, bábike napríklad?
T: Sesternici som rozprávala. Danielke.
J: Čítala či rozprávala?
T: Čítala z knihy, keď som u nej bola. Ona začala a ja som jej dočítala... Mala tam asi 3 knihy a ja som jej dočítala trocha.
J: A páčilo sa ti to, keď ty si čítala?
T: Nie...
J: A keby si si mohla vybrať, akou rozprávkovou bytosťou by si chcela byť?
T: Ale jakou...
J: No hocičím, zvieratom, človekom, dobrou zlou postavou, aká by si chcela byť?
T: Ja? Čarodejnica. (úsmev)
J: A prečo čarodejnica?
T: Sa mi to páči...
J: A čo sa ti páči na tom? Čarovná moc alebo čo?
T: Hej. Mohla by som všetko.
J: A bola by si dobrou čarodejnicou, či zlou?
T: Ako dobrá?
J: No že by si robila aj dobré veci aj zlé... Alebo len samé dobré?
T: Hmm...
J: No že či by si bola škodoradostná, alebo že keby ti niekto spravil niečo zlé, tak by si ho začarovala.

T: Nie.

R: Také by si robila, že ten sa mi nepáči, ten mi dačo zakazuje, tak ho premením na metlu.

T: Nie. Ale možno našu učku by som premenila dakedy. Ale bola by som dobrá.

J: Dobrá by si bola. Fajn.

Druhá dcéra :

J: Ty si pamätáš, keď ti čítavala mamka?

G: Hej, ale nepamätám si ako sa tá knižka volala.

R: Nie Trojruža?

G: No to je tam taká ilustrácia s čučoriedkami....

R: Jaj, ona si pamätá, jak dedo... To koľko si mala, dva-tri roky. A suseda v byte nám darovala jednu knihu o Ema... Už je doma malá Ema. Pomaly sa zvečerieva. To bolo také dievčatko, ktoré chodilo a keď jej babka odišla z domu jej vravela, aby ostala doma. No a ju lákalo to, že v lese sú jahody, černice a čučoriedky. Tak príbeh sa odvíja tak, že už sa začne zvečerievať a ona sa zľakne, sa tam naje, celú pusku bude mať špinavú a teraz nevie ako sa dostane naspäť domov. To bol taký príbeh, a sa to rýmovalo. A ona sa to potom naučila naspamäť. Tým, že ešte kým sme bývali v meste, tak som jej to čítala dookola a ona sa to naučila. To ešte ani Tamarka nebola na svete. No a toto si ona zapamätala... A to bola stará kniha, ja to ešte dakde doma mám. Ona tá kniha bola stará a poničená, už keď mi ju dala tá pani. Ona z nej čítala ešte svojim deťom, a to oni sú starší odomňa. Takže tá kniha môže mať tak 40 rokov. Ale pekná bola tá kniha.

J: Hej, takže to si pamätáš, rozprávku z tej knihy najskôr.

G: Hej.

J: A pamätáš si aj nejaké ďalšie, ktoré ti čítala?

G: Tak o tom Jankovi Hraškovi, jak chrumkal kamene namiesto halušiek.

J: A akú si mala obľúbenú z tých, čo ti mamka čítala?

G: Toto, Janka Hraška.

J: A prečo? Lebo to mamka dobre zahrála?

G: Aj toto, ale aj tú knižku s čučoriedkami, čo už hovorila.

J: A čo sa ti na tej rozprávke, na tej Eme, páčilo?

G: Nevie, tak tak ma zaujala. Tak ono to bolo celú trocha napínavé aj obrázky tam vyzerali strašidelne, tak možno tým.

J: A ty máš aké postavy rada v rozprávkach?

G: Pozitívne.

J: A skôr ženské, alebo mužské?

G: To je jedno, nemám asi také... vyslovene obľúbené.

J: A s čarovnou mocou, alebo skôr obyčajné?

G: Nevie... normálne asi skôr. Také obyčajné.

J: A nejakú konkrétnu postavu?

G: No neviem... asi tak Červenú čiapočku.

J: A páčilo sa ti keď ti mamka čítala?

G: Vedela dobre intonáciu, všetko.

J: A ešte nejaký dôvod by sa našiel?

G: Teraz by som nechcela aby mi čítala. Teraz už nemám taký vzťah k tomu, k čítaniu a rozprávkam.

J: A pamätáš sa či vám čítali v škôlke?

G: No nám asi hej, ale neviem, že čo...

J: Dobré... A páčili sa ti rozprávky aj v telke?

G: Hej, jasne. Aj teraz si niekedy pozriem.

J: A ktoré?

G: No aj to si pozriem... Scooby Doo si pozriem... Alf, alebo aj také hrané veci.... aj keď to nie sú rozprávky, ale to sú také rodinné.

J: A keď si mohla len počúvať, audionahrávku?

G: To mne nepúšťali. To len Tamarke...

J: Uhm, Ty si niekedy niekomu rozprávala rozprávku?

G: Len čítala.

J: A páčilo sa ti to?

G: No keď ma nikto iný nepočul, že len dotyčné dieťa a ja, tak hej. Ale keby tam niekto bol, žeby ma počúval, tak to by bolo také divné. Lepšie je, keď len s dieťaťom.

J: Uhm. A ktorou rozprávkovou bytosťou by si chcela byť, keby si mohla?

G: Nevie, nad tým som nerozmýšľala.

J: No tak, skús... čím by sa ti hodilo byť?

R: Možno si to už nepamätáš, ale Popoluškou si chcela byť, dlho. Raz si mi aj povedala, že by si chcela byť taká dobrá ako Popoluška.

G: No tak asi Popoluška.

R: No to mohla mať tak 11 rokov, 10-11.

G: Čo? To fakt?

J: No vidím, že to prišlo tak zrazu tá Popoluška, ale prečo práve ňou?

G: Tak keď som to tak stále rada pozerala, že stále ma to bavilo... Lebo niekedy si niečo pozriem, hej a ma to nebaví, tak to potom už nepozerám. Ale toto ma tak zaujalo, že som to 20krát videla a aj tak som to stále chcela pozerat'. Takže na tom asi niečo bude. Tá Popoluška bola milá, dobrá, skromná. Také normálne dievča, odolávala tým svojim sestram, ale tak ony boli negatívne.

J: Strašili ste ich niekedy s niečím takým- čertami, ježibabami?

T: Áno, áno... ma strašila, že po mňa príde diabol. Alebo ona zaklopala na okno a povedala, už klope na teba diabol.

R: Ešte aj bubákom, ale to len tak... No keď už bola veľmi zlá, tak tým som ju strašila, že príde po ňu čert. To len tým, inak ničím asi.

J: A pomáhalo to? Prestala robiť to čo robila?

R: Ta tak to pomohlo, že potom tak sa zľakla, až som ju musela utešovať „nie nie nie, neboj sa nikto nepríde“.

J: Hej, takže do iste miery to zabránilo tomu, aby pokračovala v tom, čo robila. A nejaké iné strašidlá, ktoré na ňu fungovali?

R: Nič iné, to len toto... nespomeniem si na iné.

J: A niečo čoho by sa bála?

R: No niekedy, keď niečo videla v rozprávke, tak to potom prenášala do života. Že či náhodou sa tak nestane ako aj v rozprávke.

J: takže verila tomu, čo bolo v rozprávkach.

R: Hej, že tak keď sa v rozprávke niečo zlé udialo, tak ona verila, že sa to stane aj naozaj, ale už si nespomínam, že čo. Ale mnohokrát sa stalo také, že som jej vysvetľovala, že to bolo iba v rozprávke, to tak naozaj není.

T: Mne sa potom aj snívalo, že to tak je.

J: Uhm... A strašila si ich niečím takým, čím teba v detstve strašili?

R: Nevie... Mňa asi ani nestrašili. (úsmev)

J: A otec tiež nestrašil?

R: Tak tu čo sa týka výchovy tak viacej mama, otec furt autá robil.... Viac mám zafixované, že mama je tá, čo vie, čo sa má robiť, ona ma viedla. Otec v rodine bol autorita, on chcel dačo pozerat' v telke, tak sa pozeralo...

J: Aha, no a ich otec ich nestrašil dačím, čo mal z domu?

R: Nie, to ja ani neviem. To posledné roky, to dost' zlé bolo, také vieš... ja ani neviem čo on robil.

J: Dokedy si myslíš, že verili na čertov, strigy a také veci? Alebo dokedy si ešte vnímala, že veria tomu, čo im hovoria?

R: Čo ja viem, do tých 9-10.

T: To fakt? Trapas...

R: Prečo trapas, no bála si sa, keď som ti povedala, že príde čert.

T: No ja by som sa až tak nebála, ale ty si to vždy vtedy robila, keď bola tma, alebo si búchala na okno.

R: Mala si počúvať'.

J: A ako vieš, že dovedy?

R: Reakcia prišla, už bola dobrá. Takže som videla, že funguje to. Ale potom, keď už mi povedala „no určite“, tak už som vedela, že tomu neverí.

J: A čo Ježiško a Mikuláš? A podobne...

R: No na Ježiška, ona dlho. Ešte aj tohto roku to bolo také... na vázkach. Ale do desiatich určite, dlho sme vydržali. Už teraz mi hovorí, že „to Ty, to Ty, mamka“. Ono to je kontakt detí zo školy. Gabika skôr, keď bola tretiačka, tak už vedela. Rodičia... napríklad mám kolegyňu a ona sa snaží čím dlhšie, aby to natiahla. Nechce aby vonku mu to niekto povedal... alebo aby mu povedali v škole.

J: Takže nehľadala nikdy doteraz darčeky, žeby vedela, že už sú doma?

R: Tamarka nie, Gabika áno.

J: Na Mikuláša tiež verili, že chodí?

R: Hej, hej.

J: Aj s čertom a anjelom?

R: Tak oni len, že Mikuláš... To skôr ja si z detstva pamätám, že sa prezliekol neviem kto, ujo Jožko alebo Slavo a prišli a sa vypytovali či sa vieš modliť, alebo či si bol dobrý a také... Takže to skôr my sme ešte také dačo zažili, ale ... určite aj teraz sú takí rodičia, že sa poprezliekajú a chodia po domoch pre malé deti, ale ony nie. Ony len toto, že ráno keď sa zobudili, bol tam balíček a začali riešiť, že ako to je možné. A potom už sme sa o tom rozprávali, že jak to on všetko stihne, toľko detí No ale verili naň dlho. Noc predtým, taký slabý spánok bol, že aj trikrát za noc sa ma pýtala, či už bol. Úplne tak to prežíva dieťa, že ...

J: A Gabika sa tiež tak pýtala?

R: Hej. Máme aj takú jednu fotku, lebo sme fotili ich ráno s balíčkami. No a ona na nej je taká vyjavená.

J: A s čertami na Mikuláša...

R: Nie, Mikuláš bol vždy len dobrý, čerti ku nám nechodili.

J: Číže len s tým diablom, že ju zobere, keď bola zlá?

R: Hej.

J: No a ty si hovorila, že teba nestrašili ničím podobným, hej?

R: Myslím, že nie. Možno keď som bola ešte malé dieťa, ale to si nepamätám, lebo vlastne keď aj moje deti malé boli, tak na nich vravela „tam nie, tam bubak“. Moja mama teda. Ona s tým bubakom stále, ale ani som nevedela, že čo to je bubak, také slovo dajaké. Strašidlo to je hej. A tým pádom som sa ja bála, keď som išla niekde do tmy, napríklad keď som išla do pivnice na zemiaky a už som bola staršia, taká možno aj dvanásťročná, keď už som išla zemiaky ostrúhať, alebo čo. A vždy som mala taký pocit, že čo keď náhodou. Ale už potom... už som vedela, že to je blbosť, hej.

J: Dobre.

J: Čím ťa strašila mamka, staršia sestra alebo ocko?

T: Asi diablom.

J: Diablom kto?

T: Mamka.

J: A ocko čím ťa strašil?

T: Ničím.

J: A Gabika ťa niekedy strašila?

T: Nie.

R: Ony sa nestrašia, ony si len nadávajú.

J: A bála si sa toho, čím ťa strašila mamka?

T: Tak cez deň ne, ale v noci, keď bola tma, tak hej. Aj večer, keď bolo menej svetla.

J: Číže potom si urobila to, čo mamka od teba chcela?

T: Hej...

R: Hej, ale potom som prišla na to, že to nie je správne.

J: Prečo?

R: Som prišla na to, že to nie je správne, lebo potom to dieťa, vieš ako... má dosť.

J: Myslíš, že to zúzkostňuje dieťa?

R: Áno. Myslím si, že to nie je dobrý spôsob výchovy, strašiť dieťa.

J: Aj Gabika bola potom úzkostná, keď si ju s niečím postrašila?

R: Tak to si veľmi nepamätám. Ale ony obidve boli také, že keď išli v takom veku jak Tamarka... no pred všetkým novým, čo mali robiť, napríklad postaviť sa do kruhu, mali niečo robiť v škole, tak hlavne Tamarka, nechcela sa zapájať. Všetkého sa bála. Ale to už je... z niečoho iného to bolo, z toho, čo tu sa odohrávalo, si myslím. Tak si neverí, je málo sebavedomá a to aj Gabika trošku také mala, ale potom ona sa z toho dostala... Gabika to tak lepšie prežívala, možnože vo vnútri, hej... Ale ona, viacej navonok to prejavuje.

J: A kto ťa strašieval najviac?

T: Mama.

J: A babka alebo dedko?

T: Nie...

J: A bála si sa čertov a ježibáb, keď boli v rozprávkach?

T: Nie, ale bojím sa okna, keď je vonku tma.

J: Okna sa bojíš? A čoho sa bojíš na okne?

T: Že sem môže prísť zlodej.

J: Číže niekto zlý, kto chce spraviť niečo zlé?

T: Hej.

J: A niekto ozajstný, či nadprirodzený?

T: Ozajstný.

J: Uhm... A kým si sa ešte bála, tak aký to bol pocit, báť sa čerta..

T: Blbý..

J: A jak blbý, to čo si myslíš pod tým...

T: No zlý.....

J: Ako podľa teba vyzerá čarodejnica?

T: Má krivý nos, dva zuby....

J: A ako je oblečená?

T: Metlu má....

J: A čo dokáže?

T: Neeeviem.

J: Naozaj?

T: No robí zle... čaruje...

J: A jak vyzerá čert?
T: Má také rohy, má chvost dlhý a je červený.. je čierny a má červený plášť.
J: A čo dokáže čert?
T: Robiť ľuďom zle...
J: dobre... a ešte mi prezrad' čoho sa bojíš?
T: školy... (úsmev)
J: A kto nosí darčeky na Vianoce?
T: Mamka..
J: A bolo ti ľúto, keď si to zistila?
T: Nie...
R: Ona to len teraz akože zistila, lebo v škole si to hovoria, ale tak...
T: Naozaj ti to nebolo ľúto?
R: Bolo bolo, v aute mi hovorila.. „Mamka a to naozaj Ty?“ tak ľútostivo. Tak som videla, že to nechcela pripustiť, že či to je naozaj pravda...(úsmev) Deti chcú, aby to tak bolo. To aj kolegyňa mi vravela, že jej syn tiež sa tomu veľmi teší... že on aj Mikulášovi necháva darček, keď má on dostať.
T: No ale mne to bolo podozrivé, lebo ja som cez deň povedala, že chcem také farby a mama nikdy nebola počas dňa a večer farby boli...
R: Ona ešte stále je na vázkach, či to naozaj...
J: A pamätáš si, kedy si prišla na to, že mnoho nadprirodzených, rozprávkových vecí neexistuje?
T: Nie...
J: Strašili ťa niečím?
G: Nie...
R: Gabika dobrá bola.
J: Neskúšali strigy a čertov?
G: Nie.
J: A bála si sa čertov a ježibáb, keď ti o nich mamka čítala?
G: Nie, báb som sa nebála.
J: A čo si sa, keď nie bála...?
G: Nemala som z toho panický strach, tak bolo to z rozprávky....
J: A ani keď si bola maličká, tak si sa nebála?
G: Nepamätám sa, že by som sa niečoho podobného niekedy bála.
J: A čoho sa bojíš, alebo si sa bála?
G: Pavúkov... neviem, či aj keď som bola malá, ale teraz hej.
J: A niečo čoho si sa bála, keď si bola malá?
G: Nepamätám si na nič.
J: A ako si to mala s Ježiškom?
G: No to si vôbec nepamätám, kedy som sa to dozvedela.
R: V škole ti povedali. V treťom ročníku.... asi do 9 verila.
G : Vôbec neviem o tom.
J: A kým si verila, že to nosí Ježiško, tak to bolo pre teba aké?
G: Dost' ťažká otázka.... Ja neviem, také normálne to bolo. Aj tak som sa tešila na darčeky aj tak. Nech je to od kohokoľvek, aj tak to poteší.
J: Čiže si nepamätáš, či ti bolo ľúto, keď si zistila, že to nenosí Ježiško?
G: Nebolo mi ľúto, určite.
J: Boli darčeky, takže to bolo podstatné?
G: Áno...
J: A pamätáš sa na moment, kedy si zistila, že mnohé tie veci neexistujú?
G: Kedy? Asi v tom čase keď aj na Ježiška... vtedy niekedy.
J: A pamätáš sa ako si na to prišla?
G: Nie... to už nie.....
J: Dobre, tak ďakujem...

6.rozhovor

Rodičia : matka T. (32), otec R. (36). Deti : dcéra Sofia (6).

Rozhovor prebehol s celou rodinou, rodičmi i dcérou

J: Čítate jej rozprávky?

T: Áno.

J: A kto jej číta, babka, Ty?

T: Kadekto...

J: A od koho chce najviac počúvať?

T: To je jedno, s kým je doma.
J: Že nemá niekoho obľúbeného na rozprávky?
T: Nie..
J: A čítate jej, či vymýšľate?
T: Čítame.
J: A aké?
T: Hmm, Popoluška..
J: Čiže klasické rozprávky. Aj tie také obrázkové, veršované nejaké?
T: Tak s obrázkami, ale ... joj to neviem..
J: Ale tie také klasické, ako sú Snehulienka, Popoluška teda pozná?
T: Áno.
J: Kto vyberal rozprávkové knihy pri nákupe?
T: Ja väčšinou.
J: A podľa čoho si vyberala?
T: Tak klasické som vyberala.... Kocúr v čižmách, Popoluška.
J: No a to si vyberala podľa čoho potom? Si si pozrela, aké všetky obsahuje alebo podľa čoho?
T: Hej... podľa ceny.
J: A keď sa ide čítať, tak ona si vyberá rozprávku, alebo Ty určíš?
T: Ona sama si vyberie.
J: Aj keď s niekým iným?
T: Kto Ti vyberá rozprávku, keď s babkou čítaš?
S: Ja.
J: A babka jej tiež číta, alebo vymýšľa vlastné?
T: Babka jej číta, ale tie svoje čo má... také náboženské skôr príbehy sú tam.
J: Aká je jej obľúbená?
T: Asi Snehulienku. Aké máš obľúbené?
S: Ja mám tri. Snehulienku, Morskú pannu a Kráska a Zviera a Aladin... Takže štyri.
J: Ona sama si vyžaduje, aby jej niekto čítal?
T: Hej hej.
J: Uhm... a kedy jej čítate? Večer keď ide spať, alebo cez deň?
T: Nie nie, večer určite nie. Jedine cez deň.
J: Takže večer nie..
T: Možno keď bola malé bábätko, ale teraz už nie.
J: Čiže u vás to je taká bežná denná aktivita?
T: Uuhm.
J: Ako to vyzerá keď jej čítaš?
T: Kedy jak... občas leží, občas sedí, občas sa váľa a občas sa hraje...jak sa jej chce.
J: A keď sú v knihe rozprávky, tak nesedí pri tebe a nesleduje ich s tebou?
T: Nie, lebo už ich pozná tie rozprávky.
J: No, takže ona si rozprávku vyberie, rozhodne sa čo pri čítaní bude robiť a ide sa čítať... a prečíta sa jedna rozprávka, alebo koľko?
T: Nevydrží ona Sofia dlho..
J: Takže ani jednu?
T: Tak maximálne jednu.
J: A to jej stačí a potom ide robiť niečo iné?
T: No..
J: A skáče ti do reči, alebo kým nepoznala tie rozprávky, tak sa ťa vypytovala počas nej?
T: Hej hej, jasne.
J: A ty si to stopla a odpovedala jej a tak sa išlo ďalej?
T: No.
J: No a prečo jej čítaš?
T: Prečo jej čítam? Má to význam, prečo jej čítam?
J: No....
T: Neviem... Nad tým som sa nezamýšľala nikdy.
J: Ale vieš, že napríklad čítali tebe v detstve tak čítaš aj ty, alebo že to je bežná aktivita pre teba...
T: Mne nikto nečítal, možno starká, ale to už si nepamätám. Ani my Sofii nečítame veľa. Ani sme nikdy nečítali, lebo na to fakt nebol čas.
J: Uhm, takže to koľkokrát ste jej čítali asi?

T: Čo ja viem.. Tak tie jej obľúbené Aladin, alebo tak... No neviem to povedať tak celkovo, ale nie veľa. My si veľmi spolu nečítame rozprávky. Ona nie je veľmi na tie knihy alebo na také príbehy. Ona si sama radšej tvorí a vymýšľa nové.

J: A rozpráva potom tie príbehy?

T: Hej.

J: A komu ich rozpráva? Vám?

T: Áno. A bábikám.

J: A myslíš, že je v tých rozprávkach nejaký význam?

T: Je. Určite, že je. Hlavne určenie toho, čo je zlé...

J: No a keďže jej čítate málo, tak tebe sa chce jej čítať vôbec?

T: Mne? Ja veľmi rada čítam.

J: Ale nahlas čítať jej?

T: Neviem ako to funguje aj v škôlke, ale má aj ona CD, že si aj sama pustí...

J: A ty teda rada čítaš?

T: Ja veľmi rada.

J: No a ešte... čo ťa viedlo k tomu, aby ste jej čítali aspoň z času na čas?

T: NO fakt neviem.

J: Dobré... Pamätáš si v z detstva rozprávky?

T: Určite mi čítali v škôlke, ale ani to nečítali, bol tam gramofón. A aj doma sme mali na platniach rozprávky a to som strašne rada počúvala. Ale ja som si čítala asi sama. A ja som bola schopná prečítať, keď som bola chorá, tie isté knižky dookola.

J: A akú si mala obľúbenú?

T: To boli také všelijaké ruské knihy.... Boli to takí ruskí autori a neviem, čo to bolo, ale neviem, nepamätám sa o čom boli.

J: A z klasických rozprávok, si pamätáš nejakú, čo si mala rada?

T: Klasické rozprávky som veľmi nečítala, od Dobšinského a takto. To jediné čo, to boli jak povinné čítanie do školy. A ja som mala rada také iné, no boli to síce socialistické knihy, ale boli to zaujímavé príbehy, o rodine, o vojne, o prázdninách...

J: Takže také príbehy ako Popoluška, alebo to čo má Sofia rada, tak také sa ti nepáčili?

T: A také ja ani neviem, či boli. Boli?

J: Myslím, že áno. Aj my sme mali doma mamine knihy, medzi nimi aj Dobšinského a tam bola aj Popoluška, zrejme v inej verzii....

T: No a to my sme ani doma nemali, my sme mali len takých socialistov, či jaké guty.

J: Dobré... O čom si myslíš, že je Popoluška – nejaký význam tej rozprávky?

T: O dobrom a zlom? Neviem, nezamýšľala som sa nad tým.

J: Dobré. Snehulienka o čom by mohla byť?

T: Ale veď všetky rozprávky sú o dobrom a zlom.

J: Myslíš, že ten motív sa objavuje v každej jednej?

T: Áno. A stále vyhrá dobré nad tým zlým.. Nie tak?

J: No to áno.

T: A rozvíja to aj v tom dieťati nejakú... že decko má pochopiť, čo je dobré, pekné, čo je ... neviem... Sofia strašne rada pozerá aj obyčajnú Popolušku.

J: Uhm... a o čom by mohla byť Červená Čiapočka?

T: Tiež dobro a zlo.

J: O kozliatkach?

T: Tiež o tom istom.

J: Perníková chalúpka?

T: Tiež.

J: Si spomínala, že aj v aute jej púšťaš CD...

T: Áno.

J: A toto sa jej páčilo?

T: Áno, v pohode. Doma veľmi nie, ale keď ideme autom, tak ona je rada ticho a počúva.

J: A na noc si jej niekedy nechcela vyskúšať?

T: Nie.

J: A prečo?

T: Možno ešte kým sme bývali v byte, tak kým bolo viac času... ale teraz nie.. My nečítame večer, lebo ona zaspí sama. Ona chce mať klud, pokoj. Ona si ani nepýta rozprávky... práveže mi povie „mamka, ticho, ticho, zavri dvere, toto hento...“ Ona chce mať klud, bez rušenia nejakého.

J: Kto ti číta rozprávky?

S: Väčšinou mi číta obidvaja...

J: Kto obidvaja?
S: Starká a väčšinou mi číta taťko.
J: A páči sa ti keď ti čítajú?
S: Majú dobrý vkus.
J: Na rozprávky?
S: Áno.
J: A ti aj dobre rozprávajú, že ťa to zaujme?
S: Áno.
J: A aké rozprávky ti čítajú?
S: Hocijaké.
J: No tak mi prezrad' nejakú...
S: O zvieratoch, o bárbinoch, o princeznách?
J: O barbinách? A to si ocko vymýšľa alebo ti číta?
S: Číta.
J: Máte knihu o barbinách? Tak mi povedz nejakú, čo sa v takej rozprávke o barbinách deje?
S: Ale ja som tým myslela tote, princezny.
J: Aha.
S: Nevieť už o čom sa rozprávame...
T: No len si spomeň na rozprávku, čo si minule čítala...
S: O Ariel? Tak tam ju chcel chytiť jeden žralok.
J: A chytil ju?
T: Aale nie, či jaj... ona je trochu zamotaná.
S: Nechytil.
J: Dobre. Takže sa to dobre skončilo?
S: Áno a získala zlatý hrebeň a pišťaľku. A nakoniec bola človekom a si zobrala za muža morského princa.
A potom zas bola morskou pannou...
J: A to ti čítali?
S: Hej, mám takú knihu.
J: A aká je tvoja najobľúbenejšia je ktorá?
S: O princeznách a o prírode.
J: A aké konkrétne?
S: Ta o prírode.
J: A aká o prírode?
S: Tak taká o zvieratách, že slon, lev, zajačik, veverička... A to máme takú knižku, z ktorej si mami pamätáš, takú fialovú knižku, čo si mi raz čítala, keď ma bolelo brucho.
T: Ježiš hej, to sú bájky.
J: A toto máš rada najviac?
S: Hej.
J: A čo sa ti na tom páči?
S: Také zaujímavé maľby a také zvieratá...
J: A tie zvieratá čo vedia?
T: Ono je tam skôr také ponaučenie Sofi, že prečo to a prečo sa to tak udeje.
J: A také sa ti páčia, hej?
S: Uhm.
J: A aké postavy máš rada?
S: Scoobi Doobi Doo.
J: Čiže tiež zvieratko... a čo sa ti na ňom páči?
S: Ta to, že je taký srandovný a furt sa bojí.
J: A z tých takých princeznovských rozprávok?
S: Za princeznovských... Kráska a zvieratá.
J: A tam sa ti páči kto?
S: Kráska.
S: A ešte sa mi páči jedna rozprávka... Jackie Chan.
J: Jackie Chan je rozprávka?
S: To chodí v telke ráno, v sobotu a v nedeľu.
J: A v Kráske a zvieratách sa ti čo páči?
S: Tak vtáčiky, šaty, palác...
J: Čiže všetky veci, čo oni tam majú... A také rozprávky ako je Červená čiapočka poznáš?
S: Poznám.
J: A tie sa ti nepáčia?

S: Páčia.
T: A o čom je červená čiapočka, mi povedz...
S: O babke a mamke, Červená čiapočka a poľovník.
J: A poznáš aj rozprávku O kozliatkach?
S: Poznám.
J: A páčia sa ti aj rozprávky, čo chodia v telke?
S: O týchto.... Silvester a Tweetie, Jackie Chan, potom chodí Flinstonovci a potom Scoobi Doo. A večer Ninja Korytnačka, Šmolkovia a Super mini.
J: A z tých ktorá sa ti páči?
S: Super mini.
J: To nepoznám, o čom to je?
S: To je o takých zvieratkách, čo majú super schopnosti. Najprv o tom nevedia, až potom.
J: Čítajú vám v škôlke rozprávky?
S: Uhm.
J: A aké?
S: O hocičom.
J: A pamätáš si nejakú rozprávku naspamät'?
S: No hej, aj keď nie naspamät'... ale viem o Červenej čiapočke, to nám čítali. A ešte Lapajko. To poznám, ako varil guláš. Akurát to bolo zhnité ovocie a nie guláš.
J: A ty už si nejakú rozprávku rozprávala?
S: No, niekedy si tak vymýšľam, že hej. Barbinám.
J: A to im aké vymýšľaš?
S: Hocijaké, keď čítam nejakú knižku, tak si také vymyslím postavičky ako tam sú, že čo robia, ja podľa obrázkov idem... aj podľa toho, čo mamka povie.
J: A kto ti číta viac?
S: Viac? Obidvaja.
J: A kedy ti čítajú, cez deň?
T: Hej, hlavne, keď ju niečo bolí.
J: A tebe sa chce počúvať tak cez deň?
S: Hej. Ale väčšinou chodím vonku.
J: A čo sa ti páči na rozprávkach?
S: Postavy, farba, originál.... toto.
J: A to že majú kúzelnú moc?
S: Aj to tiež.
J: A keby si si mohla vybrať, ktorou rozprávkovou postavou by si chcela byť?
S: Väčšinou by som chcela byť princeznou alebo morskou pannou.
J: A prečo princeznou?
S: Lebo je taká pekná, má peknú postavu, je štíhla a pekná je. Originál.
J: A čo ešte všetko má? Čo ju robí princeznou?
S: Krása.
J: A takže každá pekná baba môže byť princeznou?
S: A ešte rodokmeň.
J: A morskou pannou?
S: Lebo dobre pláva a páči sa mi, že má plutvy a nie je taká obyčajná jak princezná.
J: Strašíte ju niečím?
T: Nie. Sofia strašíme ťa s niečím? Babka ťa straší s dajakým duchom, dobrým a zlým. Ale my nie, keď bola malá.
J: A s čím ste ju strašili, keď bola malá?
T: S jarkom, s ježibabou z jarku.
J: A fungovalo to na ňu?
T: Asi hej. To už keď fakt nepočúvala a sa to inak nedalo.
J: A okrem tej ježibaby ste ju aj s niečím iným? Čerti napríklad okolo Vianoc alebo na Mikuláša?
T: Že čert jej donesie niečo do čižmy?
J: Alebo že ju zoberie a tak?
T: Vieš, čo nie. Lebo oni potom keď mali náhodou nejaké vystúpenie, alebo také dačo, tak ona sa potom strašne bála toho čerta. Takže radšej nie. Dajaká bosorka, alebo ježibaba, ale čerti nie.
J: A to ste ju dopredu radšej tým nestrašili, či sa stalo, že sa vyľakala?
T: Nie, to naschvál dopredu.
J: A čo na ňu zaberá?
T: Nepôjdeme, nekúpime, nebude....

J: Takže ozajstné veci?
T: Hej, nemám rada klamanie.
J: A čoho sa ona bojí?
T: Ničoho. Ani športov a tak.
J: Ani tmy sa nebojí?
T: Nie.
J: Ani sama keď je v izbe a tak?
T: Nie.
J: A strašila si ju aj tým, čím teba strašili doma?
T: Nepamätám čím ma naši strašili. Nie, ja som si sama vymýšľala v mojej hlave. Ja som sa bála nejakého vlka. Nemohla som dať dole nohu z postele, lebo som myslela, že mi ju odkusne. Ale Sofia také nemá.
J: A ani si neskúšala ju takým niečím strašiť?
T: Nie.
J: A manžel?
T: Nie.
J: A prečo nie?
T: Mám rada reál, nemám rada klamať ju, fantazirovať, čo nie je podstatné a čomu neverím ani ja. Nemám rada ani zavádzanie, čiže nemôžem ja jej toto rozprávať, čo by mne vadilo.
J: Myslíš, že ona ešte verí na magické veci?
T: Pýta sa ma. Na duchov, či fakt je ten zlý a dobrý duch. Na mimozemšťanov sa ma pýta. Ježibaby čerti, myslím, že to jej stále poviem, že to je len v rozprávkach a na Ježiška a Mikuláša ešte verí.
J: Čím ťa straší mamka a ocko?
S: So strašidlami a ocko na olievačku s vodou...
J: No ale keď si zlá, nie na olievačku..
S: Babka ma straší s duchom, ale nemyslím, že je to pravda.
J: A bojíš sa toho, čím ťa straší babka?
S: No väčšinou to, keď sa povie dačo o duchoch, tak sa bojím. Sa vystraším, že mi ide srdce vyskočiť z hrude.
J: A potom už počúvaš?
S: Hej.
J: A kto ťa straší najviac?
S: No väčšinou taťka. Straší ma tak, že klope a búcha.
R: No to som raz spravil..
T: My ju nestrašíme takými vecami, skôr tým, že dostane na zadok, alebo že niečo nedostane, keď neprestane...
J: Dobre... A keď bol v rozprávke dajaký čert, alebo ježibaba, tak toho si sa bála?
S: No väčšinou...
J: A to aký je to pocit, báť sa čerta alebo ježibaby?
S: No hrozný.
J: A v čom je hrozný?
S: Ta upečú ťa, zabijú... toto.
J: Aha, takže to čo sa udeje v rozprávke by sa potom mohlo stať tebe?
S: Uhm.
J: A aj sa toho bojíš?
S: Občas nie.
J: A kedy nie?
S: Hocikedy.
J: No dobre... A ako vyzerá podľa teba ježibaba?
S: No taká strašná, bradavice, klobúk, v červených šatách, potrhane šaty... a väčšinou s kocúrom, alebo s mačkou alebo s vranou.
J: Uhm a ešte čo všetko má mať?
S: Metlu, tajomnú komnatu.
J: A čo dokáže robiť?
S: Kúzliť.
J: A dobre či zle?
S: Zle zle zle zle.
J: Len zle?
S: Hej.
J: A jak to ona robí, toto zle?
S: Jak? To neviem.... väčšinou čaruje, a také zlé veci robí, že sa na niečo prečaruje.
J: A čo dokáže čert a ako vyzerá?
S: No hocičo, buď ťa zabije, alebo odnesie do pekla, do horúcej vody.

J: Do horúcej vody?
S: No.
J: A ako vyzerá čert?
S: Mám ti doniesť časopis?
J: Nie, len mi ho popíš ...
S: Ta rohy má, potom červený je, takú lyžicu tu má, že pichliače.... (vidly)
J: A červený je čert?
S: No hej... v rozprávke bol oblečený v červenom.
J: A čo dokáže taký čert? On to ako robí?
S: Napichne ťa na vidly, odvezie ťa do pekla a tam ťa ... upečie a zje ťa.
J: Takže on nemá takú veľkú čarovnú moc, len ťa môže zobrať do pekla hej?
S: Nemá.
J: A čoho sa ty bojíš?
S: Ničoho.
J: A čím ťa dokážu vystrašiť?
S: Mňa nestrašia, len babka duchom. A myslím, že ten je naozaj.
J: A ako vyzerá taký duch?
S: No je biely, že nestojí na nohách, ale normálne lieta a všetko možné dokáže.
J: Čo napríklad dokáže?
S: Ta môže ťa zobrať do takej skrine a tam sa vyhubí a bude naspäť človekom.
J: On bude naspäť človekom?
S: Hej.
J: A ten dobrý duch čo dokáže urobiť?
S: Ten dobrý duch? On zostane naveky duchom.
J: A čo robí?
S: Straší...
J: Aj dobrý duch straší?
S: Jaj, on nie. On pomáha.
J: A ako môže pomôcť, keď nemá ruky?
S: Ruky v tele si môže vybrať a tak môže pomôcť.
J: A čo Ježiško?
S: On je dobrý a odpúšťa všetkým čo robia zle. A rozdáva darčeky.
J: A Mikuláš?
S: On rozdáva sladkosti do číziem, má bielu bradu a chodí v červenej čapici, v červeno bielom chodí a má bombuľu na čiapke?
J: A strašili ťa, že keď budeš zlá, tak ti Ježiško nič nedonesie?
S: Hej, povedali mi také.
J: A potom si počúvala?
S: Hej.
J: A ešte mi chceš niečo povedať o rozprávkach, Ježiškovi a tak?
S:.....
J: Alebo keď v škôlke je Mikuláš, tak čerta si sa nebála?
S: Ja sa vždy čerta bojím.
J: Aj keď bol v škôlke?
S: No väčšinou je na obecnom úrade a bála som sa.
J: A ako podľa teba vyzerá Ježiško?
S: No neviem ti povedať..... ale možno má dlhé vlasy, tak má modré oblečenie jak šaty.
J: A on je už veľký, či malý?
S: On už je veľký, aj keď sa mu hovorí Ježiško.
J: A ako to zvláda s tými darčkami?
S: No to neviem....
J: Sofí vravela, že skôr jej rozprávaš rozprávky...
R: No ja si skôr vymýšľam, nečítam. Také o zvieratkách.
S: Tati, som si myslela, že mi normálne čítaš.
J: A to je zle, keď nečíta?
R: Aj čítal som jej, ale radšej som si vymýšľal. Ale málokedy.
J: A tie vymyslené boli aké dlhé, alebo o čom?
R: No to boli vymyslené príbehy, pokiaľ som mal nejakú slovnú zásobu a keď už upadala, tak sme to ukončili.
J: A keď sa čítalo, tak čo sa čítalo?

R: To ja neviem, čo to boli za knihy. Tam dajaká Aladinova lampa. Aladin tam bol, Morská panna, taká žltá kniha to bola.

J: A to ona si vypýtala rozprávku?

R: Áno, áno.

J: Prečo jej čítaš, alebo vymýšľaš rozprávky?

R: Tak keď sme ležali v posteli a nebola kniha, tak som si vymyslel rozprávku.

J: No jasné, ale aký význam vidíš v tom, že jej čítaš?

R: Tak to aby sa do niečoho započúvala, a bola ticho, kľudná bola. A ju to zaujímal hej, proste sa začala aj vypytovať, že jak to to tam išlo, prečo to tam tak išlo... ja už si nepamätám...

J: A chce sa ti čítať alebo si pre ňu vymýšľať niečo?

R: Nie veľmi, lebo ja dosť pracujem s ľuďmi každý deň a narozprávam sa teda až dosť, takže ja už chcem mať taký pokoj keď prídem domov.

J: A pamätáš sa či tebe čítali rozprávky, keď si bol malý?

R: Nie, nepamätám si to. Asi mi čítali keď som bol malý, ale ja si to nepamätám. No asi nám čítali od tých štyroch piatich rokov, ale ... to len matne....

J: A sám si si nečítal?

T: On nerád číta.

R: Ja nerád čítam, ja aj keď začnem dačo čítať, tak som myšlienkami rýchlo inde.

J: A mal si v detstve nejakú obľúbenú rozprávku?

R: čo ja viem... ani neviem... To čo vtedy chodilo, keď my sme boli malí? Nepamätám, to žeby som mal nejakú obľúbenú to fakt si nespomínam.

J: A myslíš, že tie rozprávky majú nejaký význam?

R: Tak sú aj také náučné rozprávky, žeby deti keď napríklad.... minule som pozeral nejakú rozprávku a tam bolo, že treba dávať pozor cez cestu atď. No a to sú také náučné, že majú niečo pre deti, aby si dávali pozor aj na cudzích ľuď aj na autá, proste na všetko.

J: A z tých klasických rozprávok, ako je Popoluška a Snehulienka?

R: To skôr žena by mohla k nim dačo povedať, bo mne sa také nepáčili... To stále chodia na Vianoce a to už je také. Ja tak ti poviem, ja keď som už raz dačo videl, tak druhýkrát mňa to už veľmi nezaujima.

J: A s tým strašením

R: Tak takými vecami nie, ale s tým, že dostane, že je nekúpime dačo.

J: A teba strašili niečím nadprirodzeným, keď si bol malý?

R: Mňa? Ja viem.... Ja som bol dobrý a to mi ostalo aj doteraz.

J: Takže strach z čerta alebo ježibaby si z detstva nepamätáš?

R: Nie. Takých vecí určite nie...

T: Iba pivnice.

R: No raz ma mama zavrela do pivnice.

T: A potom sa začal zajakávať.

R: No tak som sa zľakol, ale na to si nepamätám veľmi.

T: Takže tmy si sa bál, či samoty?

R: Nepamätám si. Ale asi skôr samoty...

J: A myslíš, že Sofi verí na také veci?

R: čo ja viem či verí,.... Ale keď si pozrie niečo strašidelné, napríklad jak dnes išiel Harry Potter, tak potom sa bojí... aj byť sama v izbe a tak. No ale to aj keď my pozeráme dajaký horor, ta ideme spolu na toaletu, no nie.

T: Hej.

J: Dobre, tak vám ďakujem za rozhovor.

7.rozhovor

Rodičia: matka I. (30), otec R. (35) Deti : Michaela (11) a Christian (3).

Rozhovor prebehol iba s matkou

J: Čítate deťom rozprávky?

I: Miške som čítala, Chrisovi teraz nie.

J: A jemu prečo nie?

I: Čas, ale jeho celkovo knihy nezaujímajú.

J: Takže Miške si čítala...

I: Od malička, od roka. Ona strašne mala rada knihy, obzerala si ich. Ona je také dievčatko, no princezny a rozprávky (úsmev).... Ona zo škôlky mi nosila knihy, aby som jej ju kúpila, čo im nosili dílery. Ale on nie. Jeho celkovo, aj na Vianoce sme mu kúpili, ale on to obzrel a hodil, alebo potrhal. On nemal záujem nikdy o to.

J: A aj ste im vymýšľali niekedy svoje príbehy?

I: Vieš, čo ja nie.... ale moja mama áno. Miška k nej chodila veľa, keď bola malá a ona jej rozprávala také rozprávky z hlavy. Ale ja veľmi nie... Ja som skôr len čítala.

J: A aké?

I: Klasické naše... Popoluška, Šípková Ruženka, Kocúr v čižmách... klasické ľudové rozprávky.

J: A nejakú z tých, čo jej babka rozprávala, by si mi vedela povedať?

I: Väčšinou jej rozprávala viem, že o lese, asi sa to týkalo aj zvierat, ale aj nejaké ježibaby. Ona to stále spomínala. Skôr to také bolo o lese, o zvieratkách, malé ježibaby.... také prírodné...

J: A tie čo si jej čítala, tak si vyberala ty?

I: Ona si vyberala „chcem túto, toto mi prečítaj“. Nie ja. A ona teraz číta malému, ona chce toto robiť vlastne, ale on nie.

J: A tie klasické boli aj jej obľúbené?

I: Hej hej.

J: A v telke keď išli, tak tiež ich pozerala?

I: Áno. Ona aj doteraz pozerá rozprávky.

J: A kto jej poväčšine čítal?

I: Väčšinou ja a babka, ale to čo jej rozprávala vlastné.

J: Takže väčšinou ty?

I: Hej, ja.

J: A ona si sama pýtala, že aj prišla za tebou – „mami, pod' mi čítať“?

I: Vieš čo, dakedy si pýtala, ale dakedy som jej ja povedala „pod' ideme si prečítať rozprávku“. Ale väčšinou prišla ona za mnou.

J: A kedy sa zvyklo čítať?

I: Večer, pred večerom, večer....

J: Keď sa išlo spať?

I: Hej.

J: A to vyzeralo ako?

I: Ako to vyzeralo? Tak si ľahla a povedala „mamka pod' mi prečítať rozprávku“. Tak som si ľahla k nej a čítali sme. Klasicky, jak keď vidíš vo filme, klasika. (úsmev)

J: A ona pozerala s tebou do knižky?

I: Hej hej, áno, pozerala do knižky.

J: Aj zaspala potom?

I: Nie, nezaspala. Odišla som a tak zaspala.

J: A ako dlho sa zvyklo čítať... len jedna rozprávka, alebo strana?

I: Väčšinou len jedna rozprávka.

J: A to tak, že ty si to stopla, že už viac nie?

I: Hej, že už dost. Ona chcela ešte viac.

J: A prečo si jej čítala?

I: Lebo ju to zaujímalo a si myslím, že s tým, keď sa deťom číta, tak sa im rozširuje slovná zásoba a aj vlastne a aj to predstavuje takú detskosť. Dieťa má čítať rozprávky – to je môj názor. Keď má k tomu vzťah, lebo mám teraz dve deti a viem to rozlíšiť. Lebo jedno dieťa má a druhé nie.

J: A neskúšala si na neho nejaké ťahy... aby išiel a chcel ostať pri tebe?

I: Vieš čo, teraz by aj vydržal, ale keď jeho viac bavia bagre, traktory a také. On rozprávku počúvať nebude.

J: Takže aj keď si mu skúšala, tak on odišiel...

I: Hej, tak to prebiehalo. On o to vyslovene nemal záujem.

J: A myslíš, že v rozprávkach je nejaký skrytý zmysel, alebo hlbší význam...?

I: Ja si myslím, že hej.

J: A aký?

I: Ťažká otázka, ale myslím si, že takú dobrotu, takú skromnosť staré ľudové rozprávky majú v sebe. Naše deti majú z toho čo čerpať. Keď to porovnam s modernými rozprávkami teraz, tak tie klasické im dajú viac jak tá moderná doba. To dieťa keď je vedené tým, klasikou, by som povedala aj starším spôsobom výchovy, lebo my už inak vychovávame jak naši rodičia... tak vyrastie z neho iný človek.

J: Dobré a.....Chce sa Ti čítať?

I: Chcelo by sa mi čítať, ale momentálne nemám čas.

J: Takže by si sa nemusela prehovárať...

I: Nie, vôbec žiaden problém by mi to nerobilo. Trošku viac času mať.... Ja musím povedať, že asi aj zanedbávam Chrisa, lebo sa to nedá. To si ale musím uznať.

J: A pamätáš si rozprávky z tvojho detstva?

I: Mne čítal, mne mama nečítala veľmi... mne čítal starý otec. A pamätám si jednu Kohútik jarabík, to nejaké také čerešne tam boli a on ich oberal. Toto mi vkuse čítal. A ešte jednu mi čítala mama... Toto je dom dreveného Ivka, toto je kľúč dreveného Ivka. (úsmev) To bolo také ako riekanka. Takže toto si pamätám, ale inak nie.

J: A k tým klasickým si sa potom ako dostala ty?

I: K rozprávkam? Ako... myslíš ako?

J: No Popoluška, alebo od Dobšinského... to si si potom čítala sama, alebo až v škole?
I: V škole skôr.
J: A ty si si potom nečítala sama tie rozprávky, alebo sestra ti nečítala?
I: Nie.
J: A mala si nejakú obľúbenú rozprávku?
I: Tú o kohútikovi. (úsmev)
J: A čítala si ju aj deťom?
I: Nie, lebo už nemám tú knihu.
J: A v čom sa ti tak páčil ten kohútik?
I: Ja neviem... Starký to tak podal, tak inak mi to prečítal, menil hlas. On celkovo mal rád deti, tak on vedel ako s nimi. A neviem, to bola taká obyčajná rozprávka o kohútovi, ktorý chodil oberať bobule. No a v podstate sa mi páčilo, aký mal prejav.
J: Takže nie samotná rozprávka, ale to ako ti to povedal?
I: Áno, áno.
J: A keď sa ťa opýtam ... o čom si myslíš, že je Popoluška, ten taký skrytý význam?
I: No jak som povedala, o skromnosti... A jak to myslíš vlastne?
J: Niečo čo ponúka, niečo čo nie je explicitne v nej povedané, ale hovorí to aj tak....
I: Hmmm, ťažká otázka. No zase to zopakujem. Ten skrytý význam asi je, že ... všetky sme chceli byť Popolušky, stretnúť toho princa... taký tajný sen mnohých dievčat. Byť taká utiahnutá, nevšímavá, skromná a v nej je niekto iný, že si ju všimol ten princ. Že dosiahla to, čo mnohé v živote nedosiahnu. By som povedala, že je to taký tajný sen väčšiny žien. To je asi tá pointa tej rozprávky.
J: Snehulienka a sedem trpaslíkov?
I: Hmmm, čítala som, videla som, ale nezaujala ma nejak... tak neviem.
J: Červená čiapočka?
I: Klasická rozprávočka, ktorú čítajú dievčatá ako deti, tiež ako... Je tam ten vlk a zje babičku, ale to si myslím, že to je veľmi vymyslené, nie je to také... pravdivé.
J: A nevidíš tam žiadne nejaké posolstvo?
I: Nie. Proste sa mi nejak ani nepáči, taká je no... pre také malé deti.
J: Janičko a Marienka?
I: Takisto..
J: Kocúr v čižmách?
I: To je taká srandovná rozprávka, o tom kocúrovi, taká smiešna veselá rozprávka, na ktorej sa deti zasmejú. To tiež nepoznám tak nejak extra. Klasika Popoluška, Šípková ruženka je tiež troch taká... ale to je tiež tak zidealizované, že tam spala dlhé roky. Asi najkrajšia je zo všetkých Popoluška.
J: Dobré. A čo DVD? To majú aké obľúbené?
I: Hej hej, máme. Rozprávky chceš len, lebo u nás chodia aj Transformery.
J: No a z rozprávok?
I: Tom a Jerry, Barbie, Madagaskar a animáky.
J: A audionahrávky?
I: Neskúšali sme.
J: A vieš ktorou rozprávkovou bytosťou by Miška chcela byť?
I: Pirát z Karibiku... Jack Sparrow.
J: A z rozprávok?
I: Tak to neviem.
J: No a na inú tému : Strašíte ich niečím?
I: Áno, malého s lekárom, lebo sa ho bojí a má teda pred ním rešpekt. Mišku ani nie, keď bola malá. Nie som za bubákov a takéto veci, ale to skôr tým, že ju tu nechám, alebo odídem, alebo toto....Keď nebudeš počúvať, tak.
J: A má to efekt?
I: Hej na malého veľmi dobrý. U Mišky to malo, začala plakať, že už bude dobrá. Ona aj teraz dostane zlú známku a sa bojí, že ja budem robiť cirkus. Ale ja sa jej snažím vysvetliť stále, že sa neučí pre mňa ale pre seba. Ona stále sa len bojí, že ja sa na ňu budem hnevať. Ona silou mocou nechce, aby som sa hnevala. Taký niekedy pocit, že až sa silí robiť niečo, s čím ona možno ani nesúhlasí len preto, aby pre mňa bola zidealizovaná. Taká je ona povaha... taká citlivá.
J: A čiže čertami, bubákmi, ježibabami si ich nestrašila?
I: Nie.
J: A prečo nie?
I: Neviem, nie som.... Ale to skôr R. je taký zástanca toho, že „prestaň s čertami“ a veď to je hlúposť, takže asi od neho som si zvykla.
J: Čiže on ich tiež nestraší...

I: Nie, on je celkovo proti tomuto. On je aj proti strašeniu lekárkou, ale keď už nič iné nepomôže, hej... tak už musíme takto. A on má panický strach z lekárky. Nie je to najlepší spôsob, viem, som si toho vedomá, ale nejaký spôsob na to dieťa musím mať. V krajnom prípade.

J: Takže toho sa on bojí a Miška sa bojí niečoho teraz?

I: Nie, len toho, že ju nebudem mať rada.

J: A keď bola malá?

I: Nie, ona bola bezproblémové dieťa... neviem o ničom.

J: Teba strašili niečím, keď si bola malá?

I: Vieš čo, nepamätám si na nič také.

J: A Rada?

I: Neviem ale pochybujem, keď on ani nechce, tak myslím, že skôr nie.

J: A myslíš, že Chris verí na také niečo?

I: Áno.

J: A ako to vieš?

I: Myslí si, lebo keď napríklad pozeráme v telke a on tak vážne mi to príde rozprávať, že tam bol čert, alebo ježibaba. Ale niekedy Miška začne s ním sa bavia a začnú o čertoch. A vidím na ňom, keď príde za mnou, že tak akoby sa bál, že to tam je. Ale my ho nestrašíme tým, takže podľa mňa nevie, čo je to čert. Len mi príde povedať, „tam bol čert a taký je strašný“ a on je prestrašený.

J: Hej, takže si myslíš, že len príde za tebou ti to povedať, aby si ho uistila?

I: Nie, príde mi to oznámiť, že on ho videl a že tam bol. Ale nechce odomňa upokojiť, len mi príde oznámiť, že tam v telke bol.

J: A Miška?

I: Miška neverí.

J: A to vieš ako?

I: Tak lebo už má 11 rokov, a myslím, že už vyrástla z toho aby verila na ježibaby.

J: A dokedy si myslíš, že verila?

I: Takto... na Ježiška už tri roky tuší alebo vie, že to kupujeme my. Ale ona si to nepripustí a povie „nie to Ježiško“. V škole jej to vyvracajú a ona stále tvrdí, že nie „ja som povedala, že Ježiško nosí, žiadni rodičia nekupujú“. Takže si myslím, že také 3-4 roky dozadu, čo už neverí.

J: Ale je to pekné, že si toho Ježiška nepustí...

I: Áno, ona napríklad... My máme taký zvyk, že po večeri som vyšla z izby zazvonila roľničkou. No a ona sledovala stopy a každému tvrdila, že to sú stopy po soboch. Aj keď sme do kostola na polnočnú išli, tak to dieťa v kuse v tom bolo. Lebo my sme ich, no ju udržiavali ... on je ešte malý, v tom aby verila. Podľa mňa to je najkrajšie obdobie, keď to dieťa ešte verí na toho Ježiška. Ako keď vie, že to mu len rodič kúpi, čo si ono želá. Jej to nie je jedno...

J: A bavili ste sa s ňou o tom?

I: Áno. Ona vie, ako to je. Ja som jej to vysvetlila tak, že nebyť Ježiška, nemáme ani my peniaze a teda neboli by ani darčeky, takže vlastne je to aj tak od Ježiška.

J: A malý verí?

I: Hej, ale on podľa mňa ešte nevie, čo to je... On príde do takého veku 4-5 rokov, keď si uvedomí, že to nosí Ježiško. A potom pôjde do školy a tam mu povedia, že nie Ježiško, ale rodičia ti kúpia. Ale zopakujem, on je úplne iný jak je Miška, oni dvaja sa nedajú porovnávať.

J: A čerta a Mikuláša v škôlke sa nebála?

I: Bála sa. Čerta sa bála, Mikuláša nie. Ale Chris nepôjde ani k Mikulášovi.

J: A prečo sa ho bála?

I: Tak mal takú reťaz, a búchal, a strašne bol pomalovaný.. tak toho sa bála.

J: A nestrašili ste ju niekedy na Mikuláša, že keď bude zlá, tak príde čert a zoberie ju?

I: Strašili, ale nie že príde čert, ale že príde Mikuláš a nedostane sladkosti. Nie to zlé, ale to dobré...

J: A Chrisa tiež?

I: Chrisa hej, ale jeho môžeš strašiť, on to má na háku.(úsmev)

J: A Vám doma robili tiež také s Mikulášom a čertom?

I: Nerobili, ale ja som dlho dlho verila na Ježiška. Tiež som si to nepripustila.

J: A bolo ti to ľúto?

I: Asi ani nie... To tak nejak vyplynulo už potom, takže som to nebrala so smútkom... ale dlho som verila.

J: Tak ďakujem...

8.rozhovor

Rodičia : matka A. (36), otec M. (35). Deti sú vo veku 4 rokov a 1,5 roka.

Rozhovor prebehol s otcom a štvorročnou dcérou

J: Takže čítate deťom rozprávky, alebo hovoríte im nejaké vlastné?

M: Většinou spíš čtu.

J: A aké?

M: No tak my jsme si našli jednu takovou knížku, kde je to v takový zjednodušený formě. Ty pohádky nejsou úplně desetistránkový, což by bylo pro tak malý dítě moc. Je to docela doporučená... je to špalíček pohádek. Tam ty pohádky jsou tak jakoby přehledně. To malé dítě ještě nezná všechna slova.

J: A sů to teda rozprávky skôr klasické, alebo moderné?

M: No... Hlavně ty klasický jsme začali.

J: Čiže ktoré z tých rozprávok?

M: Hodně Červenou Karkulku, Tři prasátka, O kůzlátkách, Budulínek,... Opravdu ty klasický jsme vybíraly.

J: Kto vyberal tie rozprávky? Skôr ste ich vyberali vy ako rodičia, alebo si ony vyžadovali niektoré rozprávky?

M: Tak ona neví, takže jako většinou my. I v tom knihkupectví jsme to kupovali bez dětí, takže spíš my.

J: A mají nějakú oblíbenú, že keď im teraz čítavate, tak si vyberajú?

M: To už si vybírá, ale to už si vybírá takový různý, ale má jako oblíbenou třeba tu Červenou Karkulku. Co má ještě oblíbený?(smerom k partnerke)

P: Tri medvede, Tri prasiatka, Sedem kozliatok...

M: To ona už si pak listuje tou knížkou a podle těch obrázků si vybere tu pohádku, kterou chce. To už si vybírá, není to jako že by furt chtěla jenom tu jednu, spíš tak to už dlouho neměla.

J: A kto jej zvykne čítavat? Vy alebo priateľka?

M: Tak asi oba, kdo zrovna se uvolí. Není to nějak vyhraněný, že by jenom jeden nebo jenom druhý.

J: A ona si pýta, že chce aby ste jej čítali rozprávky?

M: Jo, chce. Často i přes den chce, tak to ji jako odbudu, že večer, ale určitě chce. Anebo když jdeme k doktorovi, pak když si obleče pyžamo, tak to ji přečtu tu pohádku. (smiech)

J: Takže sa im číta skôr večer, pred spaním?

M: Jo.

J: A zaspí po tom?

M: Ne, ne většinou neusne do konce té pohádky. Většinou přečtem jednu dvě, oni nejsou dlouhý, pak řeknu poslední, přečteme a pak se jde spát.

J: No a ako to vyzerá v taký typický večer? Vyberá si rozprávku ona, s ktorou sa začne? Alebo Vy?

M: Ona. Ale neděláme to každý večer. Nějak měli jsme období, že jo, ale pak zas třeba né. Není to teda taková rutina, že bychom opravdu každý večer četli.

J: A ona pri tom leží v posteli, alebo sedí pri vás a si prezerá obrázky?

M: No má ležet, ale zvedá hlavu, aby koukala na ty obrázky.

J: A zasahuje do toho, keď jej rozprávate? Opýta sa napríklad niečo k deju, alebo počká si na celú rozprávku a až potom sa spýta...?

M: Já teď nevím, ale myslím, že ne.

J: Takže aj keď počuje novú rozprávku, alebo nové slovíčko... vypočuje si to celé?

M: Spíš výjimečně se něco zeptá. Nevybavuju si že by mi do toho nějak hodně skákala. Občas asi jo... Nějaká ta nová pohádka, tak tam bude nějaký nový slovo. Když už čtem po dvacátý, tam vlastně si myslím, že ten děj už zná téměř z paměti a už se jenom těší, že už ví, co přijde. Že to jde podle toho, jak ona očekává.

J: A prečo vlastne čítate?

M: Ty pohádky? No tak proto, že si myslím, že... těch důvodů je teda víc, ale chtěl bych aby četli knihy hodně a tohle je vhodný začátek, jak je k tomu dovést. A jinak samozřejmě ty pohádky představují takovou tradici a kulturní bohatství.

J: A okrem toho... myslíte si, že je to aj na niečo iné dobré? Z psychologického hľadiska...

M: No tak určite má nějakéj výchovnej prvek. (smiech)

J: A aký?

M: No tak tam jsou třeba... Třeba to směřuje k tomu, aby neotvírali dveře, aby poslouchali rodiče, že se jim to nevyplatí, když tam někdo poruší něco, v těch pravidlech. Myslím, že tohle si vymysleli nějaký rodiče, aby ty děti vychovávali a učili poslouchat.

J: A vidíte v nejakej rozprávke nějaký konkrétny, hlbší zmysel, okrem toho zjavného dejového? Nejaké skryté posolstvo... ?

M: No já právě ... Ty pohádky se asi dají zkoumat hodně do hloubky, ale že bych já to konkrétně viděl, že bych věděl o čem to je... Rozhodně si myslím, že to není jedna vrstva a že se tam dá něco najít. Spíš si myslím, že je to hodně hluboký. Něco by se tam najít dalo. Zrovna včera mi kolega ze srandy říkal o Sněhurce, že to je první zdokumentovanéj případ nekrofilie. To jak ona je mrtvá a on ji tam líbá a tak. A jako jsou tam pak takový divný věci, no. Třeba to, jak často tam někdo někoho sní. To vlastně když teďka jsem to od dětství neslyšel, tak jako člověk to slyší v dětství a pak má docela dlouhý období, kdy o ty pohádky se nezajímá. A pak s těma dětma to začne znovu číst, tak najednou to s tím odstupem vnímá nějak jinak. Mně třeba hrozně překvapilo, kolik je tam jakoby zdánlivě nějaký krutosti a že kdyby ty pohádky byly něco, co není tradičního, kdyby s tím někdo teď přišel a řekl, že to jsou pohádky, tak bych si řekl, to asi není dobrý pro děti. Protože tam je hodně, no není to

násilí, to asi není vhodný slovo, ale spíš krutosti, ale tak nějak si říkám, že když jsme tím byli odkojeni my a generace před náma, tak to nemůže být nic hrozného. A nemá se to teda před těma dětma tajit, spíš to má asi pozitivní účinek. Ale jako překvapilo mě to.

J: A ak sa spýtam na konkrétnu rozprávku... napríklad Popoluška?

M: No teď moc nevím, ani mi nic nenapadá, abych řekl pravdu.

J: A v Snehulienke... okrem nekrofilie?(smiech)

M: Přejde mi, že bych se nad tím musel déle zamyslet. A de o to, co je tam pro mě nebo pro ty děti?

J: Ono to je asi jedno v tejto rovine, či pre vás alebo pre deti. Skôr niečo, čo nie je explicitne povedané, ale vyskytuje sa to tam.

M: Na tý Popelce mi přijde určitě zajímavý, jak je tam takovej vztah ta macecha a tohleto s těma nevlastnejma rodičema... To si myslím, že je hodně zajímavý, že to by stálo za nějaký hlubší přezkoumání. Dneska hodně lidí jsou rozvedení a žijou třeba s nevlastnejma rodičema, takže tohle se na to hodně vztahuje. U Sněhurky, tam mi přišlo ještě jako dítěti hrozně děsivý, že jí má hajnej vyřezat to srdce. A teď když jsem to četl, tak mi přišlo zajímavý, že on aby ji zachránil, tak zabil laň a dal tam to srdce laně. Že to odnesla nějaká nevinná laň, a že to je chudák laň. A je tam takovej hodně divný ten vztah s těma trpaslíkama. Jak oni ji hrozně milujou a přitom jim nevadí, když tam přijde ten princ a odvede si ji. To mi taky přijde takový zvláštní. Ale vyloženě hlubší význam mi nenapadá.

J: U Červenej Karkulky?

M: Vlastně tam je zajímavý třeba to, že tam je ta máma, není tam nikde žádný táta, ale pak je tam zase myslivec, je tam tak trochu jako partner babičky. Je to takový nejasný, kdo s kým by jako mohl tvořit pár. I když tam nic takového není a možná to tak ani není myšlený, ale... možná to podvědomě může hrát nějakou roli. A co mě tam zaujalo, takovej jako detail, že ten vlk vlastně říká „Já mám tak velký zuby, abych tě mohl sežrat.“ a přitom ji nerozkouše a vlastně ji spolkne celou. A taky to, ono nad tím dítě asi nepřemýšlí, ale že mu jako ve spánku rozříznou břicho. A teď když si člověk představí, že by mu ve spánku rozřízli břicho, tak jako.... to by se asi probudil. Ale to jsou samozřejmě věci, které těm dětem nevadí, ty o tom nepřemýšlejí. Ale tam u tý Karkulky, je určitě takovej ten výchovnej prvek toho, že nechod' přes les a tak, protože ona neposlechne.

J: Tak... Perníková chalúpka?

M: No, vím, že u těch pohádek jsou různé verze. Ale podle jedny je to teda tak, že oni mají nějakou macechu a ta poručí otci, aby je odved do lesa. A on to udělá, co když jsem to četl teď, jako dospělej, tak mně to zarazilo, jak toho byl schopnej. A jinak je tam zase po xtý ta hrozba toho, že ty děti někdo sní, co se hrozně často opakuje.

J: O kozliatkach?

M: Tam zase, neotvírat dveře, podle nějaký tý verze je vlk sežere, podle nějaký se tam vůbec nedostane. Tak nevím jakej to má hlubší význam.

J: Pamätáte si nejaké rozprávky vy zo svojho detstva?

M: No kromě těch klasických, tak to už jsem byl větší trochu (nějak devět let mi bylo), tak jsem od Boženy Němcovj Český Honza se to jmenovalo. Knižka, kde jsou všechny pohádky jenom o Honzovi a to mě tehdy hodně zaujalo, to jsem si nějaký i pamatoval. Teď už si je samozřejmě nepamatuju, i když to možná ještě někde máme. A jinak byly různé no. Tam byla... Kobyli vejce si pamatuju a tak nějakaj Honza a nějaké tři psy různé, každaj uměl něco jinýho.

J: A to ste si čítal sám, alebo to vám čítal niekto iný?

M: To jsem si četl sám.

J: A keď ste boli malý, tak vám niekto čítal rozprávky?

M: Co si pamatuju, tak mi je vyprávěli. Asi taky mi četli, ale to si tolik nepamatuju, spíš to bylo vyprávění.

J: A to boli vymyslené príbehy?

M: No spíš ty klasický... když tak se něco nějak pozměnilo.

J: A kto vám rozprával?

M: Já si nejvíc pamatuju prarodiče, ale... od svých rodičů si to moc nepamatuju, jako máma asi jo... ale hlavně prarodiče. Když jsme byli na chalupě, oni tam měli vlastně 4 vnoučata, takže když nás děda šel uspávat, tak nám povídal.

J: A tie vaše oblíbené o Honzovi by ste chceli čítať aj dcérkam, keď budú väčšie?

M: Mě se to líbilo, asi možná proto, že to bylo jakoby nevím jestli vyloženě pro kluky, ale mám pocit, že se mi to líbilo, proto že jsem byl kluk. A jako tohle konkrétně, nad tím jsem nepřemýšlel, že bych jim to četl. Ale na nějaký věci se těším, až jako povyrostou. Třeba Malýho prince, Hobbita, a to musí být větší, aby se jim to líbilo. Taky jsem četl Kuba Kubikula od Vančuru, tak to jsem měl rád a kvůli tomu jsem jí to četl. Ale tam je to delší a je to na pokračování, ono zatím je lepší, když jsou ty pohádky ukončený pro takhle malý dítě.

J: A chodí do škôlky?

M: Ano.

J: A v škôlke jej čítajú?

M: No právě teď začala chodit do státní, předtím chodila do soukromní. V té soukromní ani já nevím vlastně. A v té státní, tam ještě nezůstává, protože teď začala, tak si zvyká a nezůstává do odpoledne. A myslím, že oni jim ty pohádky čtou při tom odpoledním klidu.

J: A okrem čítania, používate aj nejaké iné spôsoby na prezentovanie rozprávok? Videla som, že majú DVDčka...

M: To hodně, no. No samozřejmě když než máte děti, tak nechcete aby se koukali na televizi, ale když je máte, tak a celý den vás zaměstnávají, tak si chcete na chvíli oddechnout a je člověk rád, že je může něčím zaměstnat. Takže těch DVDček má spoustu.

J: A má aj audionahrávky?

M: Moc ne. Já jsem se snažil na internetu najít, ale to moc není jako vidět. Já bych to bral třeba do auta... ale moc jsem to zatím, teda až tak moc jsem to zatím nesháněl, ale jako nevidím to moc.

J: A například omalovánky s oblíbeným motivom?

M: Občas jo, ono to spíš závisí na té nabídce, co se dá sehnat. Oni tam cpou pro ty děti ty marketingový... Nějakou Hellou Kitty, nebo co to je, nebo ty večerníčkový postavičky – Krteček a to. Ale že by byly vyloženy Jeníček s Mařenkou jako omalovánky, tak to je málo. Ty princezny bývají často v těch omalovánkách, ono ani není jasný, jestli je to Sněhurka, nebo Popelka... to mají.

J: A keď sa vám nechce čítať, ale uprosia vás... máte nejakú stratégiu, aby to šlo... aby sa vám aj chcelo trochu?

M: Já se třeba soustředím na to vyslovování trochu. Jako že si říkám, že by to mohlo pomoci mluvením projevu. Při nějaký jiný příležitosti. Ale ve skutečnosti, když se mi nechce, tak se to snažím přečíst rychle. A třeba, když se mi chce a mám na to větší chuť, tak se snažím měnit hlasy postav. Když to chci „odbejt“, tak to jenom rychle přečtu jedním hlasem a nedělám Mařenku fistulí, ježibabu chřaplákem.. s tím už si pak nehraju. A je zajímavý, jakmile začnu číst, tak se mi zívá. Prostě podle mě to je nějaký reflex z dětství... opravdu začnu a za chvíli zívám.

J: A ako často im vy čítate?

M: Teď jsem to trochu zanedbal. Teď jenom tak jednou týdně. Když byla menší, tak jsem jí četl každý den. Ale pak ... ono se mění i ten režim s těma dětma... třeba tahle ja teď hodně malá, nejdřív byla mimino a tak člověk, když jedna usne... Ta menší usíná třeba až v půl devátý v devět, tak člověk je už i utahaný a to se už pak moc nechce. Tak já teď mám takový období, že trochu čekám až ta menší povyroste a to se mi pak jako vyplatí víc číst dvěma. (smiech)

J: Strašíte ich niečím?

M: Jo.

J: A čím?

M: No vším, čeho se bojím (smiech). Ta starší se bojí docela dost. Bojí se přímo hodně čerta. Jednou sme byli v Mikulášském vlaku a tam přišel čert, a to teda byla nervní, hodně brečela. Takže to kdybych řekl, že je za dveřma, tak tomu bude věřit a bude se okamžitě bát. No a... včera jsem si venku strašil s velkým psem, když brečela. Jsem jí říkal „Támhle ten pes jí... i když zrovna jí jsem asi neřikal... kouše děti, co brečí“. To aby přestala brečet.

J: Takže z tých nadprirodzených... klasických funguje iba čert.

M: No... Trochu jsme k tomu... V Kuba Kubikula je ta Barbucha, ale ona se bojí spíš hodně, takže jáj i až tak moc strašit nechci. Někdy to totiž nepomáhá, ani když strašíte. Já se docela bojím, že jí vytvořím nějaký trauma a tak jí vždycky musím dovysvětlit, že to je jenom jako, že to existuje jenom v pohádce. A ona říká „A ve skutečnosti nejsou, tatínku, že ne.“ A říkám, že ne. Vím, že se toho bojí a proto spíš opatrně s tím.

J: Čiže ako posledná možnosť, keď už to inak nejde?

M: No tak ono to je někdy spíš z lenosti, ono by to vždycky nějak šlo. Ale když víte, že to zafunguje, tak už se vám nechce a použijete tohle. Strašidla, nebo čerta.

J: Takže verí aj na čerta, strigy, všetko čo by mohla vidieť v rozprávke. A predpokladám, že aj Mikuláš a Ježiško sú aktívni.

M: Ježíšek určite. Tam se vždycky zapomenou a řeknu, že jsme ji to koupili k Ježíškovi, pak si uvědomím, že to vlastně přinesl. A ona, ne, to mi přinesl. Takže ještě jí to nedochází, naštěstí. A ten Mikuláš s čertem, vzhledem k tomu, že se toho hodně bojí... Tak já už jsem jí několikrát říkal, že to jsou převlečení lidé. Ale co si myslí doopravdy, to nevím. Protože tam se natolik bojí, že jakoby asi i věří, že to jsou nějaký bytosti. Nevím, něco tak mezi no... Ale to se nesnažím uchovat za každou cenu, jenom toho Ježíška. Na všechny pohádkový bytosti, jako vodník a tak, říkám, že je to jenom jako. Že to jsou lidi převlečení, hlavně proto, že se toho fakt bojí.

J: Vás strašili niečím, keď ste boli malý? Alebo nejakým špecifickým, domácim strašidlom?

M: Já si vůbec nepamatuju, žeby mě něčím strašili. Asi kdyby mě něčím strašili možná... to kdyby to bylo pro mě nějaký trauma, tak to bych si pamatoval, ale opravdu si nepamatuju.

J: A báli ste sa niečoho?

M: No já jsem se bál těch čertů a takových těch věcí. I když jsem byl větší a věděl jsem, že to jsou lidi, třeba na masopustním průvodu, kdy chodí v maskách... tak jsem měl nepříjemný pocit, že je někdo schovaný za tou maskou. Že vlastně na něj nevidím a to.

J: Takže ty máš rada Šmouly?
D: Uhm (prikyvuje).
J: Takový v televízi?
D: Uhm (prikyvuje)
J: A máte aj knižku o Šmouloch?
D: Ee (vrtí hlavou)
J: A kto ti číta rozprávky?
D: Tatínek.
J: A mamina nečíta?
D: Maminka niekedy áno.
J: A maminka číta aké rozprávky? Iné ako ocino?
D: Ano.
J: A aké číta tatino?
D: Tatínek čte o Červenej Karkulce.
J: Uhm... a mamina?
D: Maminka napríklad o nějakém Pavelečkovi, nebo jak se menuje.
J: O Pavelečkovi? (smerom k rodičom)
Obaja : O Palčekovi.
J: A máš rada, keď ti číta mamina aj ocino?
D: Uhm (prikyvuje)
J: A kedy ti čítajú?
D: Na dobrú nocku.
J: A akú máš obľúbenú okrem Šmoulov?
D: ...
J: Keď máš, keď nemáš, tak nevadí (úsmev)
D: Prasátka.
J: Uhm... a ktoré prasátko máš najradšej?
D: Červené. Rodičia i ja (smiech)
M: A to má jaký domeček?
D: Ze slámy.
J: A kto ti rozpráva túto rozprávku?
D: To nikto, to si púšťame CDčko na počítači.
J: Takže to je z CDčka... A z takých, čo ti čítajú tak máš ktorú najradšej?
D: O červenej karkuľke.
J: To máš najradšej... A koľkokrát si ju už počula?
D: Hodne krát.
J: A čo sa ti na nej páči? Na červenej karkuľke?
D: Čepička.
J: Čepička... a čo ešte? Co ještě se ti líbí v pohádce kromě čepičky?
D: Šatičky. Rodičia i ja (smiech)
J: A aké postavy sa ti páčia?
D: ...
J: Skôr princezny alebo zvieratká?
D: Princezny.
J: A proč princezny?
D: Protože ty mají krásné šatičky.
J: Uhm... A ty máš rada, keď majú pekné šatičky?
D: Já mám v autě jednu nejoblíbenější, která má korunku, krásné dlouhé vlásy, krásne šaty, krásné rukavičky k těm šatům, krásné vlásy a krásnou kytičku.
J: No, ta musí byť nádherná. A ako sa volá tá rozprávka?
D: Nevíem.
J: Nevieš. Neviete mi vy povedať, ktorú myslíš? (smerom k rodičom)
P: V aute má taký držiak na tie nápoje a tam sú tie princezná – Popoluška, Snehulienka a tretie neviem jaká. Páči sa jej Popoluška.
D: Mne sa páči tá ružová.
P: No, to je Popoluška.
D: Popoluška?
P: Uhm.
J: Dobre... A keď ti číta mamina alebo ocino, čo sa ti na tom páči?
D: Páčia sa mi na tom nejaké šaty.

P: Ale teta myslí, že keď ležíš napríklad v postieľke a už sa chystáš spinkať, a teraz si sadne vedľa teba tatínek alebo maminka a čítame ti rozprávku. Čo sa ti na tom páči, že ti čítame rozprávku?

D: No hlavne sa mi páčia tie šatičky.

J: Dobré. A je to lepšie keď ti čítajú rozprávku maminka alebo tatino, alebo keď si pozeráš rozprávku na počítači?

D: Na počítači je to lepšie.

J: Áno? A prečo je to lepšie?

D: Pretože tam si môžem pozerat' na tú rozprávku.

J: A keď ti čítajú maminka alebo tatino, tak oni nemenia hlasy? Aby si vedela, ktorá postava rozpráva?

D: Nie...

J a P: Nie?

D: Oni mlúvia česky.

J: Jo, ale či nehovorí niekedy ako dievčatko, ktoré je takéto maličké (tenkým hlasom) alebo ako veľký kráľ, ktorý rozkazuje (hrubým hlasom)? Nemenia takto hlasy, keď ti rozprávajú rozprávku?

D: Ee... (vrtí hlavou)

P: Meníme, ale nevníma to.

J: A pamätáš si nejakú rozprávku naspamäť?

D: Uhm... (prikyvuje)

J: Akú?

D: O červenej karkuľke mám také v televízii.

J: A vieš ju naspamäť?

P: Vieš ju povedať? O čom je?

D: Áno. O tom, že zablúdila v lese a nesla babičce sušenky.

J: Dobré. A videla si už červenú karkuľku na počítači alebo v telke?

D: Áno, v telke jo.

J: A páčila sa ti tam tá rozprávka, ako vyzerala?

D: Áno.

J: A chceš aj ty niekomu rozprávať rozprávky?

D: Áno, ale až sa naučím.

J: Až sa naučíš... Takže sestričke si ešte nerozprávala?

D: Nie.

J: A v škôlke vám rozprávajú alebo čítajú rozprávky?

D: Možná hej, ale to až keď sa spinká a ja tam budem spinkať až budúci, až zajtra tam možná budem spinkať.

P: A keď si spinkala v Bublinke, tak ti Táňa alebo Markéta čítali rozprávky?

D: Nie.

J: Nečítali ti, dobre. A v novej škôlke zistíš, či čítajú, že.

D: Áno.

P: To ešte nevieme. (smerom ku mne)

D: Nie. (smiech)

D: A keď chodím už do Kanárka, lebo v Bublinke bolo málo detí.

J: A v Kanárkovi sa ti páči?

D: Áno, lebo tam jsou moc veľa detičiek.

J: A tam sa zabávaš pri nich, že. To je dobré.

D: Uhm (Prikyvuje). Je tam Sárinka, Sofínka, Adelka a Kačenka a to jsou moje kamarátky.

P: A ešte si zabudla niekoho.... (smiech)

D: A Zuzanka.

J: A keď by si si mohla vybrať, ktorou rozprávkovou postavou by si chcela byť?

D: ...

P: Čím by si chcela byť keby si bola v rozprávke, akou postavičkou?

D: Princeznou.

J: A prečo princeznou?

D: Lebo je krásná.

J: No a teraz môžeš nabonzovať na maminku a ocina. Strašia ťa niekedy?

D: Nie.

J: Nie?

D: Nie... Pretože oni stejně ma nevidia, a vidia jenom ľudia v televízi.

J: Strašidlá teda vidia ľudia iba v televízii?

D: Áno, lebo sú iba v televízii a v skutočnosti oni nejsou.

J: A niekedy ti nepovedia maminka alebo ocinko, že príde niečo, čo neexistuje?

D: ... Nie.

J: Nie, dobre. A ani keď nepočúvaš, tak ťa nestrašia napr. čertom?

D: Nie.

J: Nie, ty stále počúvaš.

D: Uhm (prikyvuje, otec smiech).

J: Uhm, dobre. A keby ťa strašili, tak by si sa bála napríklad čerta?

D: Nie, pretože viem, že je tam maminka a tatínek.

J: Takže by ťa ochránili.

D: Uhm..

J: A ty sa niečoho bojíš?

D: Nie, ničoho.

J: A vedela by si mi povedať, ako vyzerá čert?

D: Uhm..(prikyvuje)

J: A ako?

D: Červene.

J: Uhm... je celý červený?

D: A ja som jednou bola na Mašince a tam som videla Mikuláša, Anjelika a čerta. A červený byl i Mikuláš, a čerta jsem se bála, i když mi nic neudělal.

J: A prečo si sa ho bála?

D: No pretože jeho se bojím, jsem taky brečela.

J: A stále sa ho bojíš?

D: Trošku áno.

9.rozhovor

Rodičia : Matka M. (45), otec A. (47) Deti : Lenka (24), Mária (21), Ján (19), Alexandra (6)

Rozhovor prebehol s oboma rodičmi a najmladšou dcérou

J: Čítaš dcére rozprávky?

M: Áno.

J: Čítaš alebo vymýšľaš vlastné?

M: Aj čítam, aj vymýšľam vlastné, bo dieťa chce jednu čítanú a jednu vymýšľanú.

J: Uhm, že to má tak podelené?

M: Áno, každý večer...

J: Aha... a aké sú to rozprávky, tie vymýšľané? O čom?

M: O zvieratkách, hlavne o zvieratkách...

J: Uhm... a môžeš mi povedať dajakú konkrétnu, takú ... ako to napríklad začína, alebo čo je typické v tej rozprávke vymýšľanej? Čo tam je vždy?

M: Vždy tam sú zvieratá. Psy, mačky, kone, muchy, myši... idú na prechádzku, alebo žijú na dvore a sú šťastní spolu a tak.

J: A je nejaká typická zápleтка, ktorá sa tam stane?

M: Tak buď len idú na prechádzku a sa vrátia a sú šťastní, alebo len si žijú na tom dvore a sú šťastní.

J: Uhm... že vždy to končí dobre?

M: Hej.

J: Nie je tam nikdy žiadna záporná postava?

M: Nie.

J: Nie je... dobre. A z tých čítaných, to sú aké rozprávky? Moderné, klasické?

M: Klasické.

J: A ktoré napríklad?

M: Od Dobšinského, Grimmovci, Božena Němcová, tie pôvodné ľudové... staré.

J: Čiže tie pôvodné, alebo aj tie moderne spracované, kratšie verzie?

M: No keď bola menšia, tak sme mali tie kratšie, ale teraz nie... Teraz si čítame také tie dlhé.

J: A okrem tých klasických sa čítajú aj moderné, alebo len klasické?

M: Moderné hej, ale len o zvieratkách. Musia tam byť zvieratka, lebo ináč nechce.

J: A z tých klasických sú to aké rozprávky, konkrétne...?

M: Traja zhavranelí bratia, Sedem krkavcov, Soľ nad zlato, Červené čiapočka, také...

J: No a kto vyberá tie rozprávky, myslím pri nákupe alebo požičovaní...?

M: No to jej vyberáme my....

J: Uhm... a kto vyberá, čo sa bude čítať?

M: Ona, lebo začne sa jej čítať obsah, ona povie „toto nie“, „toto nie“, nakoniec povie „toto, ale ešte čo tam je?“ No a nakoniec sa aj tak vrátim k tomu, čo prvé povedala, že „toto“.

J: A aké má obľúbené?

M: Keď bola malá, tak mala najobľúbenejšiu o kozičkách, ale teraz ju nechce počuť.

J: O kozliatkach?

M: Vlk a sedem kozliatok.

J: A teraz už nie?

M: Nie, teraz nechce ju počuť.

J: Aha... a teraz má nejakú obľúbenú?

M: Nie, jej to je jedno, len nech sú tam zvieratka. A aj v názve musí byť zvieratko, inak jej to veľmi nepasuje. Ale jak jej poviem, že musím, bo nemám inú, ta čítam jej všetko.

J: Uhm.. a kto jej čítava?

M: No väčšinou ja a jej najstaršia sestra...

J: A otec?

M: Nie, on ju skôr pošle „Mamka Ti bude čítať.“

J: Takže otec nechce čítať..

M: Ummm.... Nechce (úsmev)

J: A ona si teda vyžaduje, aby sa jej čítalo?

M: Áno, chce...

J: A jak sa to prejavuje, si príde vypýtať, alebo ako?

M: Hej, vypýta si... Ale máme už aj taký systém, že večer... ľahneme si spať a ak nie je na digitálnych hodinách 22, tak čítame, ak je viac tak nie.... Ale dakedy prosí „Mamkaaaa, neviem zaspať“...

J: Uhm a potom poľavíš? (úsmev)

M: Dakedy hej, dakedy, keď som veľmi unavená tak nie.

J: A čítajú sa rozprávky len večer?

M: Hej, večer na posteli... pred spaním.

J: Cez sa nečítajú.

M: Nie, cez deň sa pozerajú v telke. (úsmev)

J: Super (úsmev). Vravela si, že najprv sa číta a potom ešte hovorí...?

M: Áno, rozprávaná... a žiadne také, žeby dačo z knihy, musí byť vymýšľaná.

J: Že ona si pýta vymýšľaná?

M: Uhm. A dakoho to už nebvá vymýšľať rozprávky, bo už nevie čo (smiech).

J: A jak to celé večer prebieha?

M: No, ona leží na svojej posteli, ja na svojej, mám zapnutú lampu a čítam. A božechráň, žeby vedela, že sú tam obrázky, bo by bola hneď pri mne.

J: No to som chcela vedieť, že čo robí pri knižke s obrázkami (úsmev).

M: Už jak vie, že je knižka s obrázkami... „A je tam obrázok?“, ta ja jej radšej poviem, že „ne“.

J: Hej...(smiech) No dobre, tak ešte raz... príde večer, obe si ľahnete, prečítaš jej obsah, vyberie si....

M: Áno, ale dám jej len také tri štyri, bo to by bolo zle.

J: Hej, takže z tých troch štyroch si ona vyberie a ?

M: A teraz novú knižku som povedala, že ideme zaradom. Lebo sú tam všetky pekné rozprávky. Dostala ju pod stromček, a sú tam aj také, čo ešte nemáme nikde od Boženy Nemcovej, tak sa číta zaradom. Neľúbilo sa jej to, ale uspokojila sa. Bo som jej povedala, že nebudem čítať vôbec.

J: Uhm... a jak dlho sa číta tá čítaná? Vždy jedna alebo viac, ak je krátka?

M: Furt len jedna sa číta a jedna hovorí. Dakedy počítam len do polky, lebo je veľmi dlhá, ale dakedy aj zaspí pri jednej... Stalo sa už aj to, že zaspala, ale to je veľmi vzácne.

J: A s akým účelom... prečo jej čítaš?

M: Lebo keď jej neprečítam, tak mi povie, že sa bojí a nevie zaspať a keď jej prečítam, tak myslí na to, čo som je počítala a nemá problém zaspať.

J: Aha, že to ju upokojí?

M: No je to ukludňujúce pre ňu.

J: Uhm... a myslíš, že je to dobré aj na niečo iné, okrem tohto?

M: No ja si myslím, že ju to donúti v dospelosti čítať, jak napríklad najstaršiu dcéru.

J: Uhm... a vidíš v rozprávkach aj nejaký hlbší význam, v konkrétnej nejakej...

M: No ja hej, a ona... neviem, s tým svojím rozumkom, čo ona tam vidí.

J: Uhm a čo tam vidíš ty?

M: No v každej niečo iné.....to by som ti musela konkrétne každú povedať....

J: Dobre ta k tomu sa dostaneme kus neskôr.... Chce sa ti čítať a rozprávať jej?

M: No, dakedy som unavená, ale čo mi iné ostáva...

J: A máš nejakú stratégiu? Vieš, že aj keď sa ti fakt nechce ...

M: No tak väčšinou to je tak, že keď som i ja veľmi unavená, tak ona pri tom mojom unavenom čítaní zaspí,...

J: Takže ťa motivuje to, že vieš, že zaspí skoro, lebo aj ty si unavená? (smiech)

M: Áno, presne (smiech). No a potom hovorená je len krátka.

J: Ako?

M: No keď zaspí po čítanej, tak jasné, že hovorenú jej nehovorím, ale keď nezaspí, tak potom tá hovorená je fakt kratučká.

J: Aha... no a ja sa to opýtam ešte inak.... Čo ťa vedie k tomu, aby si čítala? Prečo si sa tak rozhodla, že jej budeš čítať?

M: (pauza)... Asi preto, lebo i ja som rada čítala v detstve, a som veľa čítala, bola som knihomol'. Ale teraz na to už nemám čas, tak si to aspoň troška pri nej zase osvojujem.

J: Uhm, dobre ... A pamätáš si rozprávky zo svojho detstva?

M: Nie, lebo mne nečítali... len už jak som ja čítala.... to si pamätám, aj do nococh pri švečke.

J: Aha, takže aj rozprávky si si potom čítala?

M: No postupne všetko, časom hlavne historické...

J: Dobre.... A mala si nejakú svoju obľúbenú rozprávku v detstve?

M: Nespomínam si na také dačo, na svoju obľúbenú...

J: Dobre... tak sa vrátíme k tomu, čo podľa Teba hovoria rozprávky... konkrétne, Popoluška...

M: Ta že jak v chudobe žila, jak ju macocha nenávidela, a jak sa z nej potom ešte stala nad macochou kráľovná, či čo z nej bolo... Jak to zlo bolo potlačené a zvíťazilo to dobré.

J: No to je v tom príbehu povedané... a myslíš, že je tam aj niečo skryté...?

M: No... tak..... (pauza)....

J: Ak nie, tak nie...

M: No ale sú také situácie, že i v realite sú dobrí i zlí ľudia....

J: No hej, jasné, to tam v tom deji je, ale či je tam napríklad nejaký skrytý význam, ktorý v tej rozprávke povedaný nie je, ale napríklad dospelý tomu rozumie, ale dieťa nie...

M: Tak to neviem...

J: Dobre... čo Snehulienka?

M: Jak pomáhala tým trpaslíkom... a vlastne jak ju prebudili, bo tá zlá bosorka jej robila tie zlé veci...

J: Uhm.. o čom je Červená Karkuľka?

M: O terore vlka na ľudoch (smiech).

J: Uhm (smiech). A o čom je Perníková chalúpka?

M: Ďalší teror .. bosorky na deťoch.

J: O pampúšikoví?

M: No, ten len chcel odísť do sveta... skúsiť svet, nie len kolo domu.

J: O kozliatkach?

M: Teror vlka.

J: (smiech) No dobre. A sú tam v tých konkrétnych rozprávkach aj nejaké mravné ponaučenia? Napríklad aký význam má Červená karkuľka, okrem toho že ju tam terorizuje vlk?

M: No má to taký význam, že dieťa sa potom bojí ísť do lesa. Keď si spomenie na tú rozprávku, ale samo...

J: No a to je dobre alebo zle, že to v dieťati toto vyvolá?

M: Z jednej stránky aj dobre, lebo neodíde nikam samo... Nie že sa bojí, ale ... pre rodičov je to dobre, lebo vlastne dieťa bude mať v sebe to, že počulo tú rozprávku a nepôjde samo do lesa, lebo sa mu môže niečo stať. Nie že vlk, ale hocičo iné sa môže stať, no a to dieťa do určitého veku tam proste nepôjde. Vie, že musí ísť s dakým, nie samo.

J: Uhm, a čo by si mohlo dieťa odnieť z Popolušky?

M: Tak že aj keď niekedy urobí nejakú chybu, alebo niečo, tak nebude veľmi potrestané, ale... nakoniec bude odmenené... že aj ten trest, čo vlastne macocha jej nasypala a jej pomohli holúbky, a mohla ísť tam kam chcela, tak takisto to dieťa bude nielen potrestané, ale vynahradí sa mu to tým, že sa dačo naučí napríklad....

J: Uhm... ja len tak premýšľam, tie tresty, čo ona dostala, tak boli opodstatnené?

M: No, aby nemohla nikam ísť...

J: Hej, takže to nebol trest za niečo....

M: No ona si to nezaslúžila, nebolo to zaslúžené....

J: No dobre.... Aj nejak inak sa prezentujú rozprávky u vás doma? Telka, DVDčka fungujú určite, ale čo tak audionahrávky...

M: Má, ale nemá to veľmi rada. Má radšej, keď jej ja čítam, alebo niekto...

J: Uhm, dobre... a ešte k tomu vymýšľanou rozprávkou... ako k tomu prišlo?

M: K tomu došlo tak, že keď bola ešte maličká, tak som jej iba rozprávala rozprávky. Síce o kozliatkach, Červenej čiapočke a tak, ale knihu som pri tom nemala, len čo som si ja pamätala. A potom neskôr som jej začala čítať z knihy a ona si potom začala pýtať „A ešte rozprávanú.“ No a napadlo mi, že okrem zvieratkovských som jej rozprávala aj o hviezdach, o tom sa dalo dlho vymýšľať.

J: A čo o hviezdach?

M: Myslím, že taká aj bola rozprávka jedna... že po dúhe vyšli do neba, na Mesiaci žil niekto, na Marse žil niekto ďalší a zas jak sa stretávali a hovorili si, čo zažili, jakí boli na hviezdach šťastní a zas išli na návštevu niekam na nejakú hviezdú a tak.

J: Dobre, o rozprávkach všetko... No a teraz... Strašíš ju nejak?
M: Nie.
J: Nestrašíš... (pauza) Ona tak počúva?
M: Nie, skôr tak jej poviem, že nebudem jej čítať rozprávky.
J: Aha, takže skôr dostane reálny trest. Niečo nadprirodzené teda nefunguje?
M: Nie.
J: A skúšala si to, či nie... či prečo ju nestrašíš takým dačím?
M: Lebo ja na také neverím... Ako kúpila som jej aj privesok čerta a tak, ale ona sa toho nebojí. Má aj iné hračky a aj čerta, ale nebojí sa toho a ani sa nikdy nebála.
J: Hej...
M: Bojí sa hračiek, ktoré majú oči ako gombík, lesklé. Lebo ževraj to pozerá na ňu.
J: Aha...
M: Tak darovala macíka druhým deťom, lebo ho nechce, nechce sa s ním hrať.
J: Takže takých vecí sa bojí?
M: Ale nie bábič napríklad, to bol macko a mal očko ako gombík, také vypuklé... bábič, čo sú ja živé sa nebojí, len ten macík sa jej nepáčil. Taký malý macík a mal oko ako gombík, lesklé. Sa bála, že to sú kamery.
J: Aha... A je niečo, čoho sa bojí, teda okrem toho macíka?
M: Neviem. Ona mi aj povie v noci, že bojím sa. Ale keď sa jej opýtam čoho, tak mi povie „neviem“.
J: A bojí sa samoty alebo skôr tmy?
M: No nie je rada sama, ako vydrží chvíľu sama, ale keď môže tak niekoho vyhľadá. A v tme sa bojí skôr, tu (izba) by v noci neostala sama.
J: A hocikde v dome, keď je tma... keď tam má byť sama...?
M: Nie, to asi nikde by nebola rada sama potme.
J: A teba strašili dačím, keď si bola malá?
M: S Bubom.
J: S Bubom? To čo je?
M: Bubo.
J: Jak bubák?
M: Uhm.
J: A ty si sa bála Buba, či Bubom ťa strašili?
M: Neviem, či som sa bála Buba, ale Bubom ma strašili. Že ma zoberie a také...
J: A ty si ju nestrašila Bubom?
M: Nie.
J: No a myslíš, že ona verí na také nadprirodzené bytosti... čertov, ježibaby... Mikuláš, Ježiško?
M: Na toto verí, na Ježiška aj Mikuláša. Ale už prišla zo školy s tým, že aj ona bude dávať darčeky pod stromček.
J: Aha a jak si to vysvetlila, takú vec...?
M: No nijak, lebo jej sa to neprotivilo s tým, že Ježiško nosí.
J: Že sa nevypytovala jak to teda je?
M: Nie, len povedala, že AJ ona bude nosiť darčeky (smiech). A čakala od Ježiška.
J: A čerti, strigy, ježibaby... to nevieš?
M: No nebojí sa toho.
J: Nie či sa bojí, ale či verí...
M: No... jaj ale vlastne bojí sa, lebo v rohu máme na chodbe zavesenú maškarnú masku na tvár ježibaby, a mi povedala, nech to dám preč, že sa jej bojí. Takže asi sa aj bojí niektorých takých vecí, ale doteraz som si to ani neuvedomila... lebo inak ozaj má hračky, aj keď v rozprávke alebo v telke to je, tak nič...
J: Uhm... a možno sa aj bojí, len jak vy s tým doma nič nerobíte... vieš, že Ježiško a Mikuláš fungujú, bo s nimi doma pracujete, ale s čertami a strigami nie, ta sa ich nemá kedy báť...
M: No, asi tak... Ježiško a Mikuláš, to chceme, to sa aj snažíme pri stromčeku to tak udržiavať aj do číziem Mikuláš dáva tak, aby to nevidela... Ale nestrašíme ju čertmi ani ničim podobným, tak ani nevieme, že sa toho bojí... (úsmev).
J: Dobre, tak ďakujem za rozhovor (úsmev).
J: Čítaš alebo rozprávaš Saši rozprávky?
A: Málokedy. Možno tak raz za tri týždne.
J: A vždy jej len čítaš, alebo jej aj vymýšľaš vlastné?
A: Aj vymýšľam.
J: A o čom bývajú tie vymyslené?
A: O kačke, o koníkovi,... o zvieratkách. (úsmev)
J: A keď jej čítaš, tak sú to aké rozprávky... moderné? Klasické?
A: Klasické.

J: Kto vyberá tú rozprávku?
A: Ona.
J: Aké má obľúbené?
A: Jaaj (vzdych)... Asi o koníkoch.
J: Kto jej číta okrem teba? Alebo najčastejšie?
A: Manželka.
J: A chce Saška, žeby ste jej čítali?
A: Áno, chce.
J: A kedy jej čítaš? Hocikedy počas dňa?
A: Vtedy keď sa ide spať... nie cez deň.
J: A ako to prebieha, keď sa rozpráva alebo číta... ?
A: Normálne, počúva, väčšinou leží na posteli... sem tam aj kuká do obrázkov.
J: A prečo jej čítaš?
A: Lebo ona to chce.
J: A čo myslíš, načo je to dobré...? Je to aj na niečo dobré? Či prečo to ona chce?
A: Ta možno sa aj dačo naučí z tej rozprávky.
J: Ako napríklad čo?
A: Neviem. Zlo, dobro.
J: Uhm, čiže ten dej tej rozprávky ju dačo naučí...?
A: Tak.
J: A ešte pre niečo iné to môže byť dobré?
A: Neviem.
J: Tak inak, myslíš si, že tie rozprávky môžu mať aj nejaký hlbší význam?
A: Určite.
J: No a napríklad taká Popoluška o čom by mohla byť?
A: Popoluška? Je tam ukázané na tom, jak dobro zvíťazí nad zlom.
J: Uhm... A chce sa ti čítať Saši?
A: Veľmi nie...
J: A jak to, že sa niekedy prinútiš?
A: Lebo ju mám rád.
J: Takže len na to, aby ona bola spokojná (úsmev).
A: Hej.
J: Pamätáš si ty rozprávky zo svojho detstva?
A: Ani nie...
J: Čítal tebe niekto, alebo rozprával?
A: Nespomínam si na nič také.
J: A sám si si čítal niekedy... rozprávky?
A: To hej...
J: Pamätáš si nejakú svoju obľúbenú?
A: Nie.
J: Dobre... Ja ti teraz poviem rozprávku a chcem, aby si mi povedal podľa teba, o čom je jej dej, alebo význam...
Snehulienka a sedem trpaslíkov?
A: Neviem... tiež asi dobro a zlo...
J: Červená Karkuľka?
A: Že netreba púšťať samé decko do lesa.
J: Uhm... Janičko a Marienka?
A: Tam je vidno, jak má otec rád svoje deti.
J: Ako v tom, že ich odnesie do lesa?
A: No. A nechá ich tam...
J: Takže podľa teba ich preto nemá rád. Rodičovská neláska sa tam ukazuje?
A: No aj toto.
J: A ešte čo?
A: Ta on si myslel, že neviem čo dokáže... že ich nebude vidieť , trápenie svojich detí možno.
J: A pri tých deťoch... že i tak to prežili, to hovorí niečo o nich?
A: Hej, že boli šikovní.
J: O kozliatkach?
A: Netreba hocikomu dvere otvárať.
J: Uhm... dobre... z rozprávok všetko... strašíš ju niečím? Keď nepočúva a tak..?
A: Hej, že nebudem s ňou hovoriť po maďarsky.
J: A dačím takým iným ako čertami, bosorkami?

A: Ja neviem, neviem si na nič také spomenúť...

J: A prečo ju takým niečím nestrašíš?

A: Ta bo to nie je dobré pre deti. Žeby sa v noci nebála.

J: Uhm, sa bojíš že by ju to vydesilo?

A: Hej a zbytočne.

J: No a strašili teba dačím, keď si bol malý?

A: Hej, raz na Mikuláša. Som sa tak bál, že som sa možno aj počúral (smiech).

J: A to jak sa stalo?

A: Ta prišiel čert, ne, aj s Mikulášom a ma ťahal vonka ten čert spod postele, ta som reval jak pavían.

J: Ta si sa asi bál čerta.

A: No asi hej.

J: A to koľko si mal vtedy?

A: Ta čo ja viem, das 6,7.

J: A myslíš, že Saška verí na také niečo, ako je čert, bosorka alebo Ježiško, Mikuláš?

A: No ešte možno verí... na Ježiška, Mikuláša hej, ale čerta neviem...

J: A keby si ju chcel postrašiť niečím... vieš o niečom čoho sa bojí?

A: Netuším, fakt neviem... (pauza) Čiernej gorily² (smiech).

J: Aha (smiech). Tej hračky...

A: No hej, dnes mi vravela, že prečo som jej toto kúpil...

J: No dobre, tak ďakujem za rozhovor.

J: Čítajú ti doma rozprávky, alebo rozprávajú?

S: Aj, aj.

J: Aj, aj? A kto číta a kto rozpráva?

S: Väčšinou mamka a dakedy ocko.

J: Uhm, a číta ti ešte aj niekto ďalší?

S: Hej, moja sestra.

J: A kedy ti číta mamka a kedy ocko? Majú to nejak podelené?

S: No ta ocko je dlho v robote...

J: Uhm, takže keď je v robote, tak vtedy nečíta, že... a keď je doma?

S: Dakedy, ale dneska mi určite nebude on čítať.

J: Uhm.. No dobre a si vravela, že dakto ti aj vymýšľa... kto?

S: Mamka.

J: A jaké rozpráva tie vymýšľané?

S: Hmm... všelijaké.

J: A o čom tak napríklad?

S: Komár a medveď... liška a straka, somár ako ošialil čerta, cigán ako ošialil čerta.. to sú dve, nie spolu.

A ružikvet, sedem kozliatok... a vlk, červená čiapočka, little mouse.

J: Uhhh a to všetko sú vymýšľané, či čítané?

S: Vymýšľané.

J: A to majú také názvy hej?

S: Uhm.

J: Akú máš najobľúbenejšiu, alebo viacero obľúbených?

S: Rozprávku... A jakú?

J: Takú z čítaných, rozprávaných....?

S: Alebo na televízii?

J: Máš takú na televízii obľúbenú?

S: Uhm.

J: A jaká to je?

S: A môžem aj viac?

J: Môžeš aj veľa...

S: Super hrdina, Alvin a Chipmankovia, ...

J: No...

S: Ružikvet.

J: Uhm, a to už je čítaná?

S: Nie, Ružikvet je rozprávaná, čo som ti hovorila.

J: Aha, čo mamka vymýšľa.

S: Soľ nad zlato – čítaná, Daj boh, daj boh lavička...

J: Pamodaj šťastia, lavička?

² Čierna gorila – plyšová hračka, ktorú dostala na meniny. Vysoká asi 25 cm, v rukách má bicie nástroje

S: Hej, toto. Pamodaj šťastia lavička...

J: A ešte nejaká?

S: Ako cigán ošialil čerta – vymýšľaná aj čítaná, a totu istú že... neviem si zapamätať toto... Ako len je to tiež zvieratko... z vymýšľaných...

J: Dačo o zvieratkách, hej?

S: Uhm...

J: Ty máš také rada o zvieratkách?

S: Uhm.

J: Prečo o zvieratkách?

S: Lebo mne sa najviac páčia zvieratká.

J: Máš rada zvieratká...

S: Uhm.

J: No a tú tvoju najobľúbenejšiu si už koľkokrát počula, alebo videla?

S: štyrikrát. (úsmev)

J: Máš presne spočítané? (úsmev)

S: Uhm.

J: A čo sa ti na tej rozprávke najviac páči?

S: Má pekné názovy a

J: Čo má pekné?

S: Názovy.

J: Názovy?

S: Hej, názovy...

J: Jaj, názvy?

S: Áno.

J: Akože v tej rozprávke sa všetci pekne volajú?

S: Hej.

J: No a ďalej...

S: Aj má pekné toto, že čo tam rozprávajú ľudia a aj Láskykvet.

J: Ako z tej rozprávky o Láskykveti sa ti páči tá hlavná postava Láskykvet?

S: Hej, tak.

J: No a aké postavy máš rada, keď sú v rozprávke?

S: ...

J: Aby si si pozrela rozprávku, tá aká postava tam musí byť?

S: No Láskykvet napríklad... To je, že ... mám celú?

J: Nemusíš, ... ale môžeš, keď chceš.

S: Že keď príde princezná ku tej ruži, no tak sa zamiluje do jedného princa. A ten princ zase zobere totu istú ružu, Láskykvet, a zase toto isté. Sa zamiluje do tej princezny. A ten princ sa zamiluje do tej princezny a sa milujú šťastne. A tak sa dačo stalo, zobrali všetky veci od toho... a išli bývať do takého starinca, a tam bol dobrý človek starý a ich prijal dnuka. A sa museli skryť, bo išiel po ňu ten... Kazisvet. A oni sa tam ukryli a nikto ich nepoznal, lebo ona nemala korunku, zmenila sa, bola chudšia, nebola namaľovaná, nemala korunku, premaľovala si vlasy, mala šatku na hlave, rúbala drevo a bola ošpínená, vôbec ju ani nebolo poznať .. a ani kráľa, takisto nemal nič.

J: Uhm...

S: Aaa ako čert ošialil... počkať, Ako cigán ošialil čerta. No tak to je, že čert... hmmm (pauza)... čert, či cigán...cigán prišiel ku takému stĺpcu a tam v tom stĺpcu, tak tam boli čerti. A ten jeden čert zobral buzogán a ho zbil poriadne po hlave. A on... počkaj, tyč, a on ho poriadne zmasakroval a potom ten cigán zobral buzogán a ho tak tresol po hlave, že si až tak škrabal...

J: A aké postavy majú byť v rozprávke, aby bola dobrá....?

S: Ako jak to myslíš?

J: Či tam majú byť skôr zvieratká, alebo tam majú byť ľudia?

S: Ľudia, zvieratká, stromy a kvety. Všetko aby tam bolo.

J: Aha, takže dobrá rozprávka je, keď tam je všetko...

S: Hej.

J: No a najobľúbenejšia tvoja postava rozprávková je kto?

S: Princezná a kráľ... z Láskykvetu.

J: Uhm... Páči sa ti, že ti rodičia čítajú?

S: Hej.

J: A čo sa ti na tom páči?

S: Že sú milí, a že pekne čítajú.

J: A dajak špeciálne čítajú? Jak to vyzerá, keď ti číta mamka abo ocko?

S: No tak,... s láskou to robia.
J: Aha... a to jak vidno, že s láskou to robia?
S: Lebo to je vidno, že... že napríklad... mamka číta z lásky.
J: A jak to je vidno? Jak to ty vieš, že to je z lásky?
S: No ta, že číta priamo, nenechá sa vyrušiť a dáva na to svoje srdce.
J: A jak to ty vieš?
S: Lebo číta priamo...
J: To je jak priamo?
S: Že že drží rovno knižku, a tak drží od seba, žeby nemala toto.... a tak ďalej...
J: A keď číta ocko, ta on číta jak?
S: Tak on len trošku z lásky...
J: A to je jak, že len trošku?
S: Ta.. on číta popletene...
J: A to je jak?
S: Dá sa aj vyrušiť...
J: Že keď ty ho vyrušíš, tak prestane?
S: Ne... No tak že keď číta, tak mamku otravuje.
J: Dobre... čítali ti aj v škôlke? Tam vám čítala pani učiteľka?
S: Hej.
J: Páčilo sa ti keď vám tam čítali?
S: Uhm...
J: A jaké vám tam čítali?
S: No tak všelijaké...
J: Také jak aj doma, hej?
S: Iné, ale neviem si zapamätať. A keď tam nebola pani učiteľka, tak my sme tam hrali... sme vystrájali (smiech).
J: No pekne (úsmev). No a ešte mi povedz... také rozprávky ako Červená čiapočka poznáš?
S: Uhm.
J: A páči sa ti Červená čiapočka?
S: Áno.
J: A poznáš ju ako.. čítanú, vymýšľanú... alebo z telky?
S: Aj vymýšľaná, aj čítaná v knižke.... aj v týmto, v telke, aj na DVDčku.
J: A Popolušku poznáš?
S: Áno.
J: A kozliatka?
S: Áno.
J: A Perníkovú chalútku?
S: Áno. Janičko a Marienka.
J: No a rozprávky, čo idú v telke sa ti páčia?
S: Hej.
J: A čo sa ti páči na tých v telke?
S: Nezabíjajú sa tam, robia samé dobré veci a nemajú žiadne zbrane, sú len ... keď tam sú ľudia, tak napríklad zoberú nôž, taký neostrý, alebo vidličku... aby mohli poriadne pichnúť do rici (smiech).
J: Aha...(smiech) ...No dobre. A páčia sa ti viac rozprávky, keď idú v telke, alebo keď ti mamka číta?
S: V telke, bo sú viac smiešnejšie.
J: A ty máš rada, keď sú smiešne rozprávky, hej?
S: Uhm.
J: A máš doma ešte niečo rozprávkové?
S: Hmm.... napríklad na počítači si robím, si čítam...
J: Čo si čítaš na počítači?
S: Či nie čítam, ale pozerám... rozprávky, alebo mamka mi číta, alebo dačo také.
J: Dobre, a pamätáš si nejakú rozprávku celú naspamäť?
S: Nie.
J: A chceš aj ty rozprávať rozprávky dakomu?
S: Uhm.
J: A už si niekomu rozprávala?
S: Nie.
J: A komu by si chcela rozprávať?
S: Neviem...
J: Ale chcela by si... (úsmev)... A keby si si mohla vybrať, že by si bola rozprávkovou bytosťou, jakou by si bola? Hocijakou z hociktorej rozprávky, kým by si bola?

S: Nie... znamienko má také na nose, a tuna (horná pera) má taký ... také veľké, oduté. A má také pukliny, také isté jak na nose, všade má... a je strašne hnusná.

J: A čo čert?

S: Čert má takto strapaté, pichľaté vlasy, že aj keď sa učeše, no tak mu takto vyskočia. Má rohy a robí toto : „Blllllllllluuuu“.

J: Uhm... a tiež vie také niečo magické ako ježibaba?

S: Vie lietat' a s chvostom sa vie pridržať na strome.

J: A vie robiť aj dobré, alebo len zlé robí?

S: Zlé.

J: A čoho sa ty bojíš?

S: No tak neviem..

J: Je niečo čo ti naháňa strach?

S: Hej... no keď v televízii rozprávali, že toto, keď ideme tak ... zlý pocit, jak keď cítim, že dakto tam za mnou je, ale nikto tam není. Duch.

J: Duchov sa bojíš, teda?

S: Hej. Keď za mnou dakto je, no tak to je duch.

J: A ako vyzerá duch?

S: No tak ja to cítim, že naháňa mi to strach....

J: A duchovia robia zle?

S: No tak robia takú škaredú tvár...

J: Dobre, tak necháme tak strašidlá... Ale ešte sa ťa opýtam, ako je to s Ježiškom?

S: Ježiško je dobrý a robí dobré veci.

J: Ako on vyzerá? Je starý, mladý, veľký, malý?

S: Veľký, ako už dospelý. Má také dlhé vlasy, má takú bradu a má nad sebou toto také svätecké...

J: Svätožiaru? Taký kotúč?

S: Hej toto...

J: A on teda nosí darčeky?

S: ...

J: Si teraz pokývala hlavou aj hej aj nie,... tak ako to je?

S: On nosí.

J: A jak to on vie, komu čo má doniesť?

S: Lebo on vstúpi aj do mysli.

J: Vstúpi do mysli a tak vie, či sme boli dobrí?

S: Ne. On počuje, čo si myslíme v mysli.

J: A potom vie čo?

S: A potom vie, čo my chceme pod stromček.

J: Aha, a jak vie, či sme boli dobrí?

S: No ta on sa pozerá na Zem.

J: On nie je na Zemi?

S: On je na mraku. Stamaď pozerá na Zem.

J: Jasné, a jak to on potom stíha?

S: No on má čas, on sa rýchlo pozerá a on má veľkú hlavu a také veľké oči má...

J: Aha, že veľa vidí?

S: Áno.

J: A čo Mikuláš?

S: Ten nosí sladkosti.

J: Doma dávate čižmy do okien?

S: Nie do okien, na verandu.

J: Uhm... a chodí aj čert aj anjel s Mikulášom?

S: Uhm.

J: A bojíš ich?

S: Áno.

J: A koho z nich sa bojíš?

S: Čerta.

J: A Mikuláša nie?

S: Ne.

J: A prečo sa bojíš čerta a anjela, keď sú s Mikulášom?

S: Anjela sa nebojím. On je dobrý. Len čerta. A už zas vidím teraz čerta....

J: Teraz si ho predstavuješ?

S: Uhm... (úsmev)

J: Tak dobre... ďakujem ti veľmi pekne za rozhovor (úsmev).